

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Управління освіти і науки Кіровоградської обласної державної адміністрації

Центральноукраїнський державний будинок художньої та технічної творчості

**Вплив європейської освіти на розвиток базових
компетенцій особистості
(методичний поради́ник для керівників гуртків)**

Кропивницький

2020

Вплив європейської освіти на розвиток базових компетенцій особистості

– Кропивницький 2020 - .

Автор: Арутюнян О.С. – методист вищої категорії Кіровоградського обласного центру дитячої та юнацької творчості, Голова Ради євроклубів Кіровоградщини

Відповідальний за випуск:

Арутюнян О.С. – директор Центральноукраїнського державного будинку художньої та технічної творчості

Рекомендовано до друку: Методичною радою ЦД БХТТ

Методичні напрацювання рекомендовані керівникам євроклубів та євро студій загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів Кіровоградської області, педагогам - організаторам для позакласної роботи з європейської тематики.

У збірці також зібрані апробовані форми і методи роботи, творчі доробки дітей – вихованців євро клубів Кіровоградщини.

Центральноукраїнський державний БХТТ, 2020р.

ЗМІСТ

Вступ-----	4
1. Основні Європейські компетенції в освіті-----	6
1.1. Освіта в європейських країнах-----	19
2. Розвиток базових компетенцій в сучасній освіті-----	77
2.1. Позашкільна освіта у євроінтеграційному процесі розвитку України----	80
2.2. Розвиток базових компетенцій під час роботи євроклубу-----	85
2.3. Досвід роботи підвищення ефективності роботи євроклубів у позашкільному навчальному закладі-----	106
3. Висновок -----	141
4. Література-----	143

ВСТУП

Сьогодні у всьому світі та країнах Європейського Союзу зокрема продовжуються процеси глобалізації. Кожному громадянину необхідна широка сфера основних компетенцій для зручного пристосування до пов'язаного в усіх сферах світу, що швидко змінюється. Освіта, виконуючи подвійну функцію - соціальну та економічну, відіграє особливу роль у наданні європейським громадянам основних компетенцій для зручного пристосування до таких змін. Компетентність у перекладі з латинської *competentia* означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід. Компетентна в певній сфері людина має відповідні знання та здібності, що дозволяють їй обґрунтовано судити про цю сферу й ефективно діяти в ній.

Посилення уваги до цього поняття обумовлене також рекомендаціями Ради Європи, що стосуються відновлення освіти, її наближення до замовлення соціуму. На засіданні Європейської Ради в м. Лісабоні (23-24 березня 2000 року) було погоджено необхідність визначення в європейських рамках нових основних навичок, які здобувають люди у ході навчання протягом усього життя, що є головним заходом на шляху Європи до глобалізації і переходу до економіки, заснованої на знаннях спеціалістів, а також підкреслено, що головна цінність Європи - люди. Ці висновки регулярно затверджувались і надалі, в тому числі й на засіданні Європейської Ради в м. Брюссель (20-21 березня 2003 року та 22-23 березня 2005 року), а також на повторному запровадженні Лісабонської стратегії, яку прийняли 2005 року.

На засіданні Європейської Ради в м. Стокгольмі (15-16 березня 2002 року) були затверджені конкретні цілі на майбутнє в системі європейської освіти та професійної підготовки і Робоча програма з освіти та професійної підготовки 2010. Серед цих цілей: вдосконалення навичок, необхідних для інформаційного суспільства, та конкретні цілі, спрямовані на сприяння вивчення мов, розвиток підприємницької діяльності та загальне покращення якості європейської освіти. Повідомлення Європейської Комісії "Європейська зона навчання протягом усього життя - це реальність" і Резолюція Ради (ЄС) від 27 червня 2002 року про навчання протягом усього життя визначили Положення про "нові основні навички" першочерговим і підкреслили, що навчання протягом усього життя має включати навчання від дошкільного віку до післяпенсійного.

Під час симпозіуму Ради Європи на тему «Ключові компетентності для Європи» було визначено такий орієнтовний перелік ключових компетентностей.

Вивчати:

- уміти витягати користь із досвіду;
- організовувати взаємозв'язок своїх знань і впорядковувати їх;
- організовувати свої власні прийоми вивчення;
- уміти вирішувати проблеми;
- самостійно займатися своїм навчанням.

Шукати:

- запитувати різні бази даних;
- опитувати оточення;
- консультуватись в експерта;

- одержувати інформацію;
- уміти працювати з документами та класифікувати їх.

Думати:

- організовувати взаємозв'язок минулих і дійсних подій;
- критично ставитись до того чи іншого аспекту розвитку нашого суспільства;
- уміти протистояти непевності та труднощам;
- займати позицію в дискусіях і виконувати свої власні думки;
- бачити важливість політичного й економічного оточення, в якому проходять навчання та робота;
- оцінювати соціальні звички, пов'язані зі здоров'ям, споживанням, а також із навколишнім середовищем;
- уміти оцінювати твори мистецтва й літератури.

Співробітничати:

- уміти співробітничати та працювати у групі;
- приймати рішення - улагоджувати розбіжності та конфлікти;
- уміти домовлятись;
- уміти розробляти та виконувати контракти.

Прийматися за справу:

- включатись у проект;
- нести відповідальність;
- входити до групи або колективу та робити свій внесок;
- доводити солідарність;
- уміти організовувати свою роботу;
- уміти користуватись обчислювальними та моделюючими приладами.

Адаптуватись:

- уміти використовувати нові технології інформації та комунікації;
- доводити гнучкість перед викликами швидких змін;
- показувати стійкість перед труднощами;
- уміти знаходити нові рішення.

Аналіз даного переліку компетентностей показує їх достатню креативну спрямованість, хоча й не завжди в явному вигляді, а як підготовчий етап до творчості.

До власне креативних компетентностей із даного списку можна віднести: «уміти витягати користь із досвіду», «уміти вирішувати проблеми», «організовувати взаємозв'язок минулих і дійсних подій», «уміти знаходити нові рішення». У той же час указівки на дані вміння ще недостатньо для того, щоб цілісно уявити весь комплекс знань, умінь, способів діяльності та досвіду учня по відношенню до його креативних компетентностей.

I. Основні Європейські компетенції в освіті.

Головне для України XXI ст. – знайти своє місце серед світових країн! Для цього необхідно зробити головні чотири кроки:

- 1.Впроваджувати політичні та економічні реформи.
- 2.Запроваджувати зростання активності громадського суспільства.
- 3.Винищити корупцію.
- 4.Вирішити питання енергоефективності та енергозабезпечення.

Угода про Асоціацію, Зона Вільної торгівлі, правові відносини між Україною та ЄС – основні питання сьогодення для України. Стратегічне значення Угоди про Асоціацію визначає усі сторони взаємовідносин України та ЄС де задіяні усі сфери розвитку України на майбутнє. Основа Угоди про Асоціацію – це поступова інтеграція України до спільного ринку ЄС. Сьогодні наша країна лише через впровадження в життя низки економічних реформ, дотриманням усіх європейських цінностей та демократичних стандартів має можливість приєднатись до ЄС. Адже Лісабонська Угода на сьогоднішньому етапі розвитку європейських країн перенесла увагу до зовнішніх справ країни-кандидата, встановила нові компетенції щодо головування та членства в ЄС. В рамках Угоди про Асоціацію та Зону Вільної Торгівлі для України стало головним - це побудова демократії та впровадження європейських цінностей. Не можна сьогодні постійно опиратись на природний капітал. Необхідно розвивати нематеріальний капітал: інституції, управління, державний вектор, бізнес структури і розвивати соціальний капітал: рівень довіри суспільства. Необхідно розвивати інтелектуальні центри сучасних бізнес асоціацій, виділяти кошти на дослідження соціальної політики, економічної ситуації в країні та світі загалом, вчитися вмінню інтегрування бізнесу у різні соціальні структури. Необхідно створювати в процесі впровадження реформ стратегічну комунікацію суспільства, що підвищить інтелектуальний здобуток України, покращити дипломатичну мову з партнерами – країнами світу та адекватну адаптацію в сучасному світі, створити реальний бюджет, реалізацію реформ, поліпшити зовнішньополітичну систему, що має чіткий план та перспективи розвитку, законодавство, що повинно створити нові підходи до бізнес культури, поліпшити створення мережі для розвитку глобальних процесів і наше місце в цих процесах. Євроінтеграція для України – цивілізаційне питання! Незважаючи на те, що наша країна має сьогодні остання місце в світових рейтингах, ЄС вбачає в громадянському суспільстві великий потенціал. Вступ України до Зони Вільної Торгівлі підвищить рівень життя українців на 4,5%, а у подальшому розвитку на 12%, вплине на стандарти у різних галузях економіки, як внутрішнього так і зовнішнього міжнародного співробітництва, ведення бізнесу загалом. Для покращення енергетичного становища нашої країни в світі сьогодні необхідно розробляти добування власних енергоносіїв, для розвитку енергобезпеки створити видобуток сланцевого газу та почати використання скрапленого газу, вести в країні здоровий інвестиційний клімат. Адже енергобезпека – це є співпраця, що заснована на довірі. І співпраця України та ЄС становить:

- інтегруванні український енергоносіїв,
- демократичні перетворення.
- інвестиції в транспортну систему,
- енергобезпека,
- уникнення політичних проблем,

- спільні домовленості щодо енергоносіїв.

Угода про Асоціацію – це система правил, які необхідно прийняти та реалізовувати:

- митне регулювання,
- технічне регулювання,
- фітнес екологія,
- сталий розвиток,
- підвищення соціальних стандартів.

Це є значним поштовхом для підвищення якості життя України.

Угода про Асоціацію – це добрий стимул та шанс для розвитку України!

Процес європеїзації пояснюється складними дипломатичними фразами про виконання не дуже відомих усім українцям «копенгагенських критеріїв». Натомість саме європеїзація має справу зі звичайними та зрозумілими речами для простих людей, оскільки йдеться про іншу якість життя, про можливість захистити свої права в суді, про віддану та чесну державну службу, про неминучість покарання за корупційні дії. Жити в європеїзованій країні - це бути впевненим у безпечності продуктів харчування, в якості води та інфраструктури водопостачання, мати змогу безперешкодно подорожувати та пізнавати європейське суспільство. Європеїзація країни означає надання можливості своїм громадянам навчатися в найкращих університетах Європи та вільно обирати місце роботи. Наразі критичним для України є розуміння необхідності європеїзуватися - не для ЄС, не для міжнародного іміджу й навіть не задля здобуття членства. Європеїзація передусім потрібна кожному з нас, що означає можливість для її громадян користатися всіма перевагами, які надають демократія, верховенство права та стандарти належного врядування.

Зокрема це означає, що;

- метою діяльності держави є реалізація прав людини, створення найсприятливіших умов для розвитку та самореалізації всіх громадян і гарантування їхньої безпеки;
- політичні партії керуються засадами внутрішньої демократії та фінансуються прозоро, послідовно дотримуються визначеної ними політичної стратегії, а потрапивши до парламенту чи місцевих рад, працюють над виконанням задекларованих політичних програм;
- парламент та інші представницькі органи формуються за чесною виборчою системою і відображають інтереси всього народу, а не лише олігархічного бізнесу;
- державна політика провадиться відкрито, з урахуванням думки зацікавлених суспільних груп;
- неефективна державна політика передбачає відставку відповідальних посадовців;
- влада децентралізована та прозора, ефективно організована для розвитку країни, а не особистого збагачення тих, хто у ній працює;
- адміністративна процедура діяльності чиновників регулюється законом, адміністративні послуги є доступними та зручними для громадян і не створюють перешкод у реалізації прав особистості;
- державні службовці доброчесно та віддано служать людям і країні, а не своїм начальникам, їх відбір є прозорим і конкурсним на основі професійної оцінки;
- право власності гарантується ефективними механізмами захисту;
- міське самоврядування є дієвим – ресурси громади залишаються в її руках, вона сама вирішує питання організації життя на своїй території в межах, що визначені законом;

- корупція не заохочується недосконалим законодавством, її прояви неухильно караються, незалежно від впливовості особи, що її вчинила;
- правоохоронні органи не втручаються у сферу особистого життя - кримінальне переслідування без правових підстав неможливе;
- правосуддя є справедливим і доступним, у країні править право.

У жовтні 2011 року офіційно заявлено про завершення переговорів щодо створення глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі (ЗВТ) між ЄС і Україною. Ці переваги, ймовірно, будуть супроводжуватися також витратами. Наприклад, можна очікувати зростання витрат, пов'язаних з правовими та адміністративними змінами, підвищення вартості дотримання стандартів. Збільшення конкуренції призведе до реструктуризації ринку й перерозподілу факторів виробництва і матиме болісні короткострокові наслідки. Але незважаючи на те Угода передбачає взаємне відкриття ринків, а також регуляторне та інституційне наближення України до ЄС. Її впровадження дасть важливі переваги, зокрема:

- підвищення добробуту українського народу за рахунок розширення доступу до більшого асортименту продукції, посилення вимог до безпеки продукції на внутрішньому ринку і вищих доходів завдяки новим можливостям для бізнесу та поліпшенню розподілу внутрішніх ресурсів;
- поліпшення доступу на ринки третіх країн через гармонізацію стандартів з ЄС і, отже, перехід на визнані у світі стандарти;
- кращий внутрішній інвестиційний клімат, оскільки пристосування до норм і правил ЄС означатиме зміни в національному законодавстві.

Безвізовий режим з Європейським Союзом - це та сходинка європейської інтеграції, сенс і переваги якої може відчутти кожен активний громадянин. На сьогодні 85% українців ніколи не бували в іншій, не пострадянській Європі, отже, не бачили, як на практиці діють принципи правової держави, повноцінної демократії та захисту прав людини, не відчували на собі, як державна система може працювати задля звичайної людини, а не задля самої системи. Безвізовий режим - не далека мрія, а реальна перспектива, що потребує виконання чітких критеріїв і завдань у сфері безпеки, правосуддя та свободи відповідно до європейських стандартів. Ці реформи можна виконати впродовж двох-трьох років, якщо ставитися до них відповідально. Результат обумовлений прозорими і зрозумілими критеріями: кордони мають бути добре захищеними, міграція - керованою, паспорти - надійними, права людини - дотриманими. Як результат ми отримуємо не лише свободу пересування, а й загалом безпечнішу країну, від чого виграють навіть ті хто взагалі не збирається подорожувати. Рух до безвізового режиму є корисним для обох сторін - і України, і ЄС: для українців - свобода пересування, для ЄС - більш безпечний, надійний і передбачуваний сусід.

Від підписання Україною Угоди про Спільний авіаційний простір (САП) виграють найбільше українці. Угода означає забезпечення європейських стандартів безпеки польотів, рівня обслуговування пасажирів, збільшення кількості рейсів і маршрутів, а також розширення цінового діапазону послуг авіаперевезень. Приєднання України до САП спричинить низку позитивних перетворень:

- Зниження ціни авіаперевезень;
- Підвищення рівня ефективності використання аеропортів;
- Вдосконалення методів управління авіакомпаніями;

- Поліпшення якості послуг авіакомпаній;
- Розвиток транзитного потенціалу країни;
- Збільшення обсягів зборів провайдерів аеронавігаційних послуг;
- Поліпшення іміджу країни та збільшення рівня довіри;
- Поява нових ринків збуту для продукції українського авіапрому;
- Більше інвестицій в аеропорти та вищий рівень оплати праці.

Екологічна політика і законодавство ЄС становлять зразок ефективності для України. Тридцять одна екологічна Директива, що згідно з Угодою про Асоціацію, має адаптувати Україна, дасть змогу наблизитися до стандартів ЄС, а їх впровадження – реально поліпшити стан довкілля. Екологічне благополуччя також дає споріднені вигоди – поліпшення здоров'я людей і зменшення смертності, економічні зиски і нові можливості. Наприклад, полігони і звалища побутових відходів наразі займають 7% території, це більше, аніж уся площа природно-заповідного фонду. Поліпшена система збору відходів дасть змогу до 2020 року уникнути нелегальних викидів близько 3,5 млн. тонн сміття щорічно. А це означає зменшення кількості захворювань, пов'язаних з водою, зменшення забруднення природних середовищ (3510 км² земель не буде забруднено) і викидів парникових газів (747 843 040 м³), збільшення кількості робочих місць у секторі обслуговування (2038 додаткових із загальною заробітною платою 25,5 млн. євро), підвищена туристична привабливість, потенціал для вироблення енергії з відходів, потенціал для рециклінгу, що зберігає ресурси та енергію, а разом - поліпшені умови життя.

Що стосується поліпшення якості води та інфраструктури водопостачання та каналізації, то впровадження водних директив ЄС дасть змогу до 2020 року зменшити захворюваність і смертність населення від водозалежних хвороб до 60%, що, за оцінками експертів, у сумі становитиме близько 1 млрд. євро.

Європейський Союз готовий допомогти фінансово у разі успішних євроінтеграційних реформ України. В контексті оновленого підходу Європейської політики сусідства (ЄПС) розроблено Європейський інструмент сусідства (ЄІС) новий фінансовий інструмент реалізації політики ЄПС. Обсяг допомоги ЄС країнам-сусідам визначено на рівні 18,182 млрд. євро. Порівняно з попереднім періодом (2007 – 2013) цифра на допомогу країнам – партнерам зросла майже на 40%. Остаточне рішення про виділення такого бюджету допомоги ЄС країнам – партнерам прийматиме Європейський парламент і Рада Міністрів ЄС у середині 2012 року. ЄІС має на меті зміцнення двосторонніх стосунків з країнами – партнерами та досягнення конкретних результатів у таких сферах, як демократія та права людини, верховенства права, належного врядування та сталого розвитку. Система надання допомоги через національні та регіональні програми, також програма транскордонного співробітництва зберігається. Країни, перетворення в яких ЄС оцінюватиме найбільш успішно, матимуть шанс отримати більший обсяг допомоги ЄС на подальші перетворення. Спрощення процесу розроблення програм допомоги, чітке фокусування на пріоритетах країн-партнерів, розвиток тісніших зв'язків із внутрішніми інструментами та політиками ЄС, а також надання можливості Росії брати участь у програмах регіонального й транскордонного співробітництва - це ті нововведення, які роблять ЄІС відмінним від його попередника.

Пріоритетом, який може визначати й національну освітню стратегію України, є створення єдиного простору освіти Європи. Переваги європеїзації освітньої сфери такі:

- Модернізація змісту освіти: впровадження новітніх досягнень науки, оволодіння сучасними демократичними формами адміністрування, поглиблення діалогу та співпраці між студентом, викладачами та адміністрацією;
- Впровадження та реалізація концепції навчання впродовж життя, як одного з пріоритетів Європейського освітнього простору, що сприятиме соціальній мобільності всередині країни, подоланню соціального напруження (пенсіонери, люди різних соціальних категорій, які потребують захисту) та виходу з кризи;
- Вирішення соціально-економічних проблем: розширення та вирівнювання ринку праці. Якщо буде більше випускників, які отримали необхідні компетенції, то більше кваліфікованих працівників і нижчий рівень безробіття. Це зменшить обсяги перетікання робочої сили та інтелектуального потенціалу з України в Європу.

Що ширше ми відчинимо двері до Європейського освітнього простору з його цінностями та освітніми стандартами, то більше студентів і викладачів сприятимуть динамічним демократичним трансформаціям в Україні. У Звіті Ради Європи про розширення функцій освіти, прийнятому в листопаді 2004 року, було підкреслено, що освіта допомагає зберегти та відновити загальний культурний рівень суспільства і прищепити важливі соціальні та громадянські цінності, такі як громадянство, рівність, толерантність та повагу. Освіта є особливо важливою у час, коли всі держави світу стикаються з питанням зростання соціального та культурного різноманіття. Крім того, надання людям можливості вступити в трудове життя та продовжити його - важливе завдання освіти щодо укріплення соціальної єдності. Спільний Звіт Ради Європи щодо Робочої програми з освіти та професійної підготовки 2010, ухваленої у 2004 році, підтвердив необхідність забезпечення всіх громадян необхідними компетенціями відповідно до стратегій держав Європи щодо навчання протягом усього життя. Для сприяння проведенню реформи, у звіті запропоновано розробити спільні європейські умови та принципи і надати перевагу Структурі основних компетенцій. Сьогодні більше третини робітників, що проживають в Європі (80 мільйонів осіб) мають низьку кваліфікацію, у той час, як, за підрахунками 2010 року на майже 50% нових робочих місць вимагаються кваліфікації відповідно до вищої освіти, на менш ніж на 40% вимагається повна середня освіта, і лише близько 15% приймають працівників з неповною середньою освітою.

У Європейському молодіжному пакті, який додається до заключень засідання Європейської Ради в м. Брюсселі (22-23 березня 2005 року), підкреслюється потреба у сприянні розробці єдиної системи основних навичок. Необхідність забезпечити молодь потрібними основними компетенціями та покращити рівень освіти - це невід'ємна частина Інтегрованих настанов, затверджених на засіданні Європейської Ради у липні 2005 року. Зокрема, Інтегровані настанови зобов'язують затвердити системи освіти та професійної підготовки відповідно до нових вимог щодо компетенції задля кращого визначення професійних вимог і основних компетенцій, як частини програм реформ держав-членів. Крім того, Інтегровані настанови зобов'язують дотримання комплексного гендерного підходу та гендерної рівності у всіх заходах та досягнення середнього рівня зайнятості у Європейському Союзі, який становитиме 70% в загальному розвитку, і не менше як для 60% жінок.

Ця Рекомендація сприяє розвитку якісного, орієнтованого на майбутнє навчання та професійної підготовки, що відповідатиме потребам європейського суспільства шляхом

підтримки та доповнення заходів держав Європи у наданні молоді можливості набувати основні компетенції достатнього для дорослого життя рівня. Ця освіта сформує основу для подальшого навчання та роботи. Дорослі матимуть можливість набувати нові навички та вдосконалювати старі через запровадження системи узгодженого та повного навчання протягом усього життя. Ця Рекомендація запроваджує також загальноєвропейські еталонні рамки щодо основних компетенцій для політичних діячів, надавачів послуг з освіти та професійної підготовки, соціальних партнерів та самих осіб, що навчаються, з метою сприяння державним реформам та обміну інформації між державами.

Рада Європи пропонує країнам розробити для всіх систему основних компетенцій, як частину їх стратегій навчання протягом усього життя, включаючи стратегії досягнення загальної грамотності, та використати "Основні компетенції для навчання протягом усього життя - Європейські еталонні рамки", з ціллю забезпечення:

1. початкової освіти, яка пропонує молодим людям засоби розвитку основних компетенцій до рівня, який необхідний у дорослому житті, та який сформує основу для подальшого навчання та роботи;

2. розробки відповідних положень для молодих людей, які через прогалини в освіті через особисті, соціальні, культурні чи економічні умови потребують особливої підтримки у розкритті свого освітнього потенціалу;

3. дорослих можливістю розвивати та вдосконалювати основні компетенції протягом усього життя та наявність цільових груп, визначених, як першочергові, у державному, обласному та районному контексті, які мають необхідність вдосконалювати основні компетенції;

4. налагодження відповідної інфраструктури для продовження освіти та професійної підготовки дорослих, включаючи вчителів та тренерів, затвердження, оцінка та впровадження, заходів, спрямованих на необмежений доступ як до навчання протягом усього життя, так і до ринку праці, підтримку осіб, які навчаються, що передбачає розмежування потреб та компетенцій дорослих;

5. забезпечення послідовності освіти та професійної підготовки у дорослому віці для окремих громадян шляхом тісної співпраці з політикою працевлаштування та соціальною політикою, культурною, інноваційною політикою та іншими політиками, які стосуються молоді, а також шляхом співробітництва з соціальними партнерами та іншими зацікавленими сторонами.

Якщо брати за основу індивідуальні компетенції необхідно враховувати різні потреби осіб, які навчаються. При цьому забезпечується рівність та доступність освіти для таких груп осіб, які через прогалини в освіті через особисті, соціальні, культурні чи економічні умови потребують особливої підтримки у розкритті свого освітнього потенціалу. Ці групи включають, наприклад, осіб з низькою кваліфікацією, зокрема малоосвічених осіб, що рано покинули школу, осіб, які довгий час були безробітними та осіб, які продовжили працювати після довгої відпустки (перерви), осіб похилого віку, мігрантів та осіб з обмеженими можливостями.

У цьому контексті основними цілями Європейських еталонів освіти є:

1) встановити та визначити основні компетенції, необхідні для особистої реалізації, активного громадянського життя, соціальної єдності та можливості працевлаштування для суспільства, що будується на знаннях;

2) підтримати роботу держав Європи у забезпеченні молоді початковою освітою, отримавши яку, вони розвинуть основні компетенції, які є достатніми для дорослого життя, і яка формує основу для подальшого навчання та роботи, а також забезпеченні дорослих можливістю розвивати та вдосконалювати основні компетенції протягом усього життя;

3) створити європейський еталонний рівень для політичних діячів, надавачів послуг з освіти, роботодавців та самих осіб, що навчаються, для допомоги у досягненні узгоджених цілей на державному та європейському рівні;

4) створити систему подальших дій на рівні Співтовариства в межах Робочої програми з освіти та професійної підготовки та програм Співтовариства з освіти та професійної підготовки.

Серед цих цілей: вдосконалення навичок, необхідних для інформаційного суспільства, та конкретні цілі, спрямовані на сприяння вивчення мов, розвиток підприємницької діяльності та загальне покращення якості європейської освіти. Повідомлення Комісії "Європейська зона навчання протягом усього життя - це реальність" і наступна Резолюція Ради ЄС від 27 червня 2002 року про навчання протягом усього життя визначили положення про "нові основні навички" першочерговим і підкреслили, що навчання протягом усього життя має включати навчання від дошкільного віку до післяпенсійного.

Основні компетенції - це набір знань, навичок та відношень, що стосуються ситуації, які необхідні всім громадянам для особистої реалізації та розвитку, активного громадянського життя, соціальної єдності та можливості працевлаштування.

Основні компетенції:

- 1) Спілкування рідною мовою;
- 2) Спілкування іноземними мовами;
- 3) Знання математики та загальні знання у сфері науки і техніки;
- 4) Навички роботи з цифровими носіями;
- 5) Навчання заради здобуття знань;
- 6) Соціальні та громадянські навички;
- 7) Ініціативність та практичність;
- 8) Обізнаність та самовираження у сфері культури.

Усі основні компетенції вважаються однаково важливими, оскільки кожна з них допомагає успішному життю в суспільстві, що будується на знаннях. Багато компетенцій є близькими та пов'язаними: аспекти, які є основними в одній області, допомагають іншій. Загальні знання мов, освіченість, здібність до кількісного мислення та обізнаність у сфері інформаційних та комунікаційних технологій - це необхідна основа для навчання, а навчання заради здобуття знань включає всю навчальну діяльність. Європейськими еталонами освіти застосовується ряд пунктів: критичне мислення, творчість, ініціативність, вміння вирішувати проблеми, оцінка ризику, вміння приймати рішення та вміння конструктивно керувати емоціями. Усі вони важливі для всіх основних компетенцій. Усі основні компетенції вважаються однаково важливими, оскільки кожна з них допомагає успішному життю в суспільстві,

що будується на знаннях. Багато компетенцій є близькими та пов'язаними: аспекти, які є основними в одній області, допомагають іншій. Загальні знання мов, освіченість, здібність до кількісного мислення та обізнаність у сфері інформаційних та комунікаційних технологій - це необхідна основа для навчання, а навчання заради здобуття знань включає всю навчальну діяльність.

Еталонними рамками застосовується ряд пунктів: критичне мислення, творчість, ініціативність, вміння вирішувати проблеми, оцінка ризику, вміння приймати рішення та вміння конструктивно керувати емоціями. Усі вони важливі для всіх восьми основних компетенцій.

1. Спілкування рідною мовою.

Спілкування рідною мовою - це можливість виражати та пояснювати поняття, думки, почуття, факти та погляди як у усній, так і в письмовій формі (сприймання на слух, монологічне мовлення, читання та письмо), та відповідно і творчо взаємодіяти на мовному рівні у всіх соціальних та культурних контекстах; під час навчання та професійної підготовки на роботі, вдома та на дозвіллі.

Необхідні знання, навички та відношення, що стосуються цього виду вмінь:

Комунікативні навички є результатом вивчення рідної мови, що, по суті, пов'язано з розвитком вміння учня сприймати світ та контактувати з іншими. Спілкування рідною мовою вимагає від дитини знання лексики словникового запасу, функціональної граматики та функцій мови. Це включає знання основних типів мовленнєвої взаємодії, видів художніх та нехудожніх жанрів, основних рис різних стилів мови і різноманітності мовних стилів та спілкування у різних ситуаціях.

Вихованцям необхідно мати навички усного та писемного мовлення у різних комунікативних ситуаціях, а також слідувати за своїм мовленням та вміти пристосовувати відповідно до ситуації. Ця компетенція включає також вміння розрізняти та використовувати різні мовні жанри, шукати, збирати та обробляти інформацію, використовувати кодифікаційні джерела, вміти переконливо та відповідно до ситуації формулювати і висловлювати свою думку усно та на письмі.

Позитивне ставлення до спілкування рідною мовою передбачає вміння вести критичний та конструктивний діалог, оцінку естетичних якостей та бажання їх досягти, зацікавленість у спілкуванні з іншими. Це передбачає оцінку впливу мови на інших та прагнення зрозуміти та використати її впевнено та із відповідальністю перед суспільством.

2. Спілкування іноземною мовою.

Спілкування іноземною мовою ґрунтується на вмінні розуміти, висловлювати та пояснювати поняття, думки, почуття, факти та погляди, як у усній, так і в письмовій формі (сприймання на слух, монологічне мовлення, читання та письмо) у відповідних соціальних та культурних контекстах (під час навчання та професійної підготовки, на роботі, вдома та на дозвіллі) відповідно до бажань чи потреб особи. Спілкування іноземною мовою передбачає такі вміння, як посередництво та вміння порозумітись у міжкультурному середовищі. Рівень мовних вмінь учня буде відрізнятись в межах чотирьох аспектів (сприймання на слух, монологічне мовлення, читання та письмо) та між різними мовами, і відповідно до соціального та культурного середовища, оточення, потреб та інтересів.

Необхідні знання, навички та відношення, що стосуються цього виду вмінь:

Компетенція в іноземних мовах вимагає знання словникового запасу та функціональної граматики і основних типів мовленнєвої взаємодії та мовних реєстрів. Знання соціальних традицій, культурний аспект і різноманітність мовлення.

Важливі навички спілкування іноземними мовами включають вміння розуміти усне повідомлення, починати, підтримувати та завершувати розмови, читати, розуміти та відтворювати мовлення. Вихованцям необхідно вміти правильно використовувати кодифікаційні джерела та самостійно вивчати мову в ході навчання протягом усього життя. Позитивне ставлення передбачає оцінку культурного різноманіття та інтерес і зацікавленість мовами та міжкультурним спілкуванням.

3. Знання математики та основні вміння у сфері науки і техніки.

Знання математики - це можливість розвивати та застосовувати математичне мислення для розв'язання ряду задач в повсякденних ситуаціях. При виробленні здібності до кількісного мислення сам процес та діяльність важливі так само, як і знання. Знання математики передбачає здатність та готовність застосовувати математичний спосіб мислення (логічне та просторове мислення) та власне застосування (формули, моделі, конструкції, графіки та діаграми). Необхідні знання з математики включають глибокі знання чисел, мір та структур, основних математичних дій та їх демонстрацію, розуміння математичних термінів та понять і знання задач, які можна розв'язати за допомогою математики.

Вихованець повинен вміти застосовувати основні математичні принципи та прийоми під час навчання, вдома у побуті, прослідковувати та оцінювати логічні ланцюжки. Учень повинен вміти математично мислити, розуміти математичні докази та спілкуватись мовою математики і використовувати відповідні кодифікаційні джерела. Позитивне ставлення до математики засноване на визнанні істини та готовності шукати причини та оцінювати їх достовірність.

Знання у сфері науки означають здатність та готовність використовувати основи знань та методології для пояснення світу природи, щоб визначити проблеми та зробити висновок, заснований на доказах.

Знання у сфері техніки розглядається як застосування цих знань та методології у відповідь на сприйняття бажань та потреб людини.

Знання у сфері науки та техніки передбачає розуміння змін, спричинених людською діяльністю та відповідальність кожного громадянина. Важливі знання включають знання основних принципів природного світу, фундаментальних наукових концепцій, принципів та методів, технологій та технологічних продуктів і процесів, а також розуміння впливу науки та техніки на природний світ.

Навички включають здатність використовувати та керувати технологічними приладами та машинами, а також науковими даними, щоб досягти поставленої мети або прийняти рішення чи зробити висновок, заснований на доказах. Вихованці також повинні вміти розпізнати важливі риси наукового дослідження та повідомити про його висновки та про міркування, на основі яких вони були зроблені.

Компетенція допомагає учневі краще розуміти переваги, обмеження та ризики наукових теорій, загальному застосуванню технологій у суспільстві, формує критичне ставлення до оцінювання, зацікавленість, інтерес до етичних аспектів та виконання

умов безпеки та стійкості, зокрема, що стосується наукового та технічного прогресу по відношенню до самого себе, сім'ї, держави та в глобальному плані.

4. Вміння роботи з цифровими носіями.

Вміння роботи з цифровими носіями передбачають впевнене та критичне використання Технологій інформаційного суспільства для роботи, відпочинку та спілкування.

Основні навички у роботі з інформаційними технологіями: використання комп'ютерів для пошуку, оцінки, зберігання, поширення, представлення та обміну інформацією, та для спілкування і участі в роботі об'єднаних мереж через Інтернет.

Необхідні знання, навички та відношення, що стосуються цього виду вмінь:

Вміння роботи з цифровими носіями вимагають ґрунтовного розуміння та знання природи, ролі та можливостей інформаційних технологій у побуті: як в особистому та соціальному житті, так і під час навчання. Це включає використання комп'ютерів для електронної обробки тексту, електронних таблиць, баз даних, зберігання та керування інформацією, а також розуміння можливостей та потенційних небезпек Інтернету і спілкування за допомогою електронних засобів масової інформації (електронної пошти, сервісних програм мережі) для навчання, відпочинку, поділу інформацією та роботи у об'єднаних мережах, для навчання та дослідження. Учням також необхідно розуміти, як інформаційні технології можуть допомагати у творчості та інноваціях, розбиратись у достовірності та надійності доступної інформації та у правових та етичних принципах їх інтерактивного використання.

Необхідні навички включають здатність до пошуку, збирання та обробки інформації, критичного та систематичного її використання, оцінки її значимості та здатність розрізняти реальність від віртуальної реальності, при вмінні їй пов'язати. Вихованцям необхідно вміти користуватись інструментами для переробки, презентації та розуміння комплексної інформації, бути здатними отримати доступ, знайти та скористатись послугами Інтернет-служб. Учням необхідно вміти використовувати інформаційні технології для допомоги у критичному мисленні, творчості та інноваціях.

Використання інформаційних технологій вимагає критичне та осмислене ставлення до доступної інформації та відповідальне використання інтерактивних засобів масової інформації. Інтерес до роботи співтовариств та мереж з культурних, соціальних та професійних міркувань також важливий для цієї компетенції.

5. Навчання заради здобуття знань.

Навчання заради здобуття знань - це здатність добиватись результатів у наполегливому навчанні, організовувати своє навчання, в тому числі через ефективне використання часу та інформації, індивідуально та в групах.

Компетенція включає усвідомлення власних потреб у навчанні та налагодження процесу навчання, визначення доступних можливостей і вміння долати труднощі для успішного навчання. Ця компетенція передбачає як отримання, переробку та засвоєння нових знань та навичок, так і пошук та використання настанов. Навчання заради здобуття знань вимагає від дитини, яка вчиться, використання попереднього досвіду навчання та життєвого досвіду для використання знань та навичок у різних середовищах: вдома, у загальноосвітніх та позашкільних закладах освіти, під час здобування освіти та професійної підготовки. Мотивація та впевненість - ключові риси цієї компетенції.

Необхідні знання, навички та відношення, що стосуються навчання заради здобуття знань:

Якщо навчання спрямоване на конкретні цілі для здобуття професії, подальшої роботи чи кар'єри, учневі необхідно знати про компетенції, навички та кваліфікації, які вимагаються. У будь-якому випадку, навчання заради здобуття знань вимагає від дитини знання та розуміння стратегій навчання, яким надається перевага, сильних та слабких сторін своїх навичок та кваліфікацій, та вміння шукати можливості здобувати освіту та професійну підготовку, наявні настанови та підтримку щодо цього.

Навички для навчання заради здобуття знань, включають здобуття загальних навичок, таких, як грамотність, здібність до кількісного мислення та навички використання інформаційних технологій, необхідних для подальшого навчання. Виробляючи ці навички, учневі необхідно вміти отримувати доступ до нових знань та навичок, набувати, перероблювати та засвоювати їх. Це вимагає ефективної організації навчання, вміння наполегливо продовжувати навчання, концентрувати увагу на довгі періоди часу та критично осмислювати ціль та мету навчання. Вихованцям необхідно не тільки вміти приділяти час самостійному, дисциплінованому навчанню, але й працювати в команді, що є частиною навчального процесу, знаходити переваги у навчанні в неоднорідних групах та ділитись набутими знаннями. Учням необхідно вміти організовувати своє навчання, оцінювати свою роботу, а також шукати порад, інформації та підтримки, коли це необхідно. Позитивне ставлення включає мотивацію та впевненість в отриманні результатів та успішності навчання протягом усього життя. Ставлення, спрямоване на розв'язання проблем, сприяє як самому процесу навчання, так і вмінню дитини долати труднощі та самовдосконалюватись. Бажання використовувати знання та життєвий досвід, що був здобутий раніше, зацікавленість у пошуку можливостей вчитися та застосовувати знання у різних життєвих ситуаціях є невід'ємною частиною позитивного ставлення.

6. Вміння соціального та громадянського характеру.

Ці вміння включають вміння особистого, міжособистісного та міжкультурного характеру і стосується всіх форм поведінки, які застосовуються для ефективної та конструктивної участі дитини у соціальному та трудовому житті, особливо, у суспільстві, яке стає дедалі різноманітнішим, у вирішенні конфліктів, якщо це потрібно. Вміння громадянського характеру допомагають в повній мірі бути активним учасником громадського життя, заснованого на знанні соціальних та політичних концепцій та структур, що зобов'язує брати активну участь у демократичному процесі.

Вміння соціального характеру пов'язані з особистим та соціальним добробутом, що передбачає розуміння того, як можна забезпечити оптимальне фізичне та психічне здоров'я, включаючи особисті, сімейні ресурси та ресурси безпосереднього соціального оточення, та знання того, як здоровий спосіб життя може цьому сприяти. Для успішної участі у міжособистісному житті та житті суспільства необхідно зрозуміти соціальні коди поведінки та звичаїв, що є загальноприйнятими у різних суспільствах та середовищах. Не менш важливим є знання основних концепцій щодо людей, груп людей, трудових організацій, гендерної рівності та толерантності, суспільства та культури. Необхідно також зрозуміти мультикультурні та соціально-економічні особливості європейських суспільств та взаємодію національно-культурної та загальноєвропейської специфіки.

Основні навички щодо цієї компетенції включають вміння конструктивно спілкуватись у різних середовищах, бути толерантним, виражати свої та сприймати чужі думки, набувати впевненості та вміння співпереживати. Вихованцям необхідно вміти долати стресові ситуації та розчарування, вчитися висловлювати конструктивні міркування, розрізняти особисту та професійну сфери.

Таке вміння базується на готовності до співпраці, впевненості в собі та чесності. Учням необхідно цікавитись розвитком соціально-культурної сфери та міжкультурною комунікацією, показувати різноманіття особистих цінностей та повагу до інших, бути готовими долати упередження та знаходити компроміси.

Вміння громадянського характеру базуються на знанні концепцій демократії, справедливості, рівності, громадянства та громадянських прав, а також на знанні того, як вони представлені у Хартії основних прав Європейського Союзу у міжнародних деклараціях, та як вони застосовуються у різних закладах на районному, обласному, державному, європейському та міжнародних рівнях. Це включає як обізнаність у подіях сьогодення, так і основних подіях і тенденціях у державній, європейській та всесвітній історії. Крім того, необхідна обізнаність у цілях, цінностях та політиках соціальних та політичних рухів. Важливими є знання у сфері європейської інтеграції та структури Європейського Союзу, його основних цілей та цінностей, знання різноманіття та культурного усвідомлення країн Європи.

Вміння громадянського характеру передбачає вміння взаємодіяти з іншими у державній сфері та демонструвати солідарність та зацікавленість у вирішенні проблем не тільки місцевого значення. Це включає критичне та творче осмислення і конструктивну участь у діяльності Співтовариства і держав Європи, прийняття рішень на всіх рівнях, від регіонального до державного та європейського, особливо участь у виборах. Цілковите дотримання прав людини, включно з правом на рівність, як основи демократії, оцінка та розуміння різниці між системами цінностей різних релігійних та етнічних груп є основами позитивного ставлення. Це демонструє приналежність до своєї місцевості, країни, ЄС, Європи загалом та всього світу, бажання брати участь у демократичному прийнятті рішень на всіх рівнях. Це також включає відчуття відповідальності, так само як і розуміння і повагу до загальних цінностей, важливих для єдності суспільства, таких як повага до принципів демократії. Конструктивна участь також включає громадянську активність, підтримку соціального різноманіття, єдність та стабільний розвиток, готовність поважати цінності та приватне життя інших.

7. Ініціативність та практичність.

Ініціативність та практичність передбачають вміння вихованця втілювати в життя ідеї. Це включає творчість, інноваційний підхід та ризикованість, так само як і вміння планувати та організовувати проекти для досягнення цілей. Це допомагає учням не тільки у домашньому повсякденні та житті у суспільстві, але й під час навчання формувати вміння визначити основний об'єм праці та використати наявні можливості, що є основою для конкретніших навичок та знань, необхідних для тих, хто ініціює чи підтримує соціальну та комерційну діяльність. Це також включає усвідомлення етичних цінностей та допомагає в ефективному управлінні.

Необхідні знання включають можливість визначити наявні можливості для особистого життя, професійної та ділової діяльності, а також вміння оцінити "загальну

картину" середовища, в якому живуть та працюють люди, наприклад, розуміння загальних принципів економіки, визначити можливості навчального закладу, його переваги та недоліки. Ці навички передбачають випереджувальний проектний характер(у тому числі, наприклад, вміння планувати, організовувати, керувати та делегувати, аналізувати, спілкуватись, опитувати, оцінювати та записувати), ефективне представлення та ведення переговорів і вміння працювати як поодинці, так і в команді. Необхідним є вміння оцінювати та визначати свої сильні та слабкі сторони, оцінювати та брати на себе ризик, якщо це виправдано.

Практичний підхід характеризується ініціативністю, упередженістю, незалежністю, інноваційністю як в особистому та соціальному житті, так і на роботі. Він також включає мотивацію та визначення методу досягнення цілей як особистих, так і спільних, у тому числі, на роботі.

8. Обізнаність у сфері культури та вміння творчо самовиражатись.

Оцінка важливості творчого вираження ідей, досвіду та емоцій у всіх видах засобів масової інформації, включаючи музику, виконавчі різновиди мистецтва, літературу та образотворче мистецтво.

Обізнаність у сфері культури означає знання місцевого, державного та європейського культурного спадку та його місця в світі. Це включає основні знання видатних культурних праць, в тому числі популярної сучасної культури. Необхідно розуміти культурне та мовне різноманіття Європи та інших частин світу, бажання зберегти його та важливість естетичної факторів у повсякденному житті.

Ці навички включають оцінку та вираження: оцінку та задоволення від витворів мистецтва та вистав і самовираження через різні засоби масової інформації, використовуючи свої природжені здібності. Вони включають також вміння пов'язати свої власні творчі та експресивні точки зору з думками інших та вміння визначати та усвідомлювати соціальні та економічні можливості у культурній діяльності. Культурне вираження необхідне для розвитку творчих здібностей, які можуть знайти широке застосування в професійній діяльності.

Чітке розуміння своєї власної культури та культурна усвідомленість можуть бути основою для сприйняття та поваги до різноманітних культурних проявів. Позитивне ставлення також включає творчий підхід та бажання сприяти естетичному вираженню вираженню через мистецьке самовираження та участь у культурному житті.

Для нашої країни тенденції європейської освіти ніколи не були байдужими. Але наша освіта завжди вибирала «свій шлях», обумовлений специфікою вітчизняних традицій і процесів. Не будуть виключенням, швидше за все, й тенденції підсилення ролі компетентностей в освіті. З погляду евристичного навчання необхідно визначити компетентності, пов'язані зі здатністю учнів до креативної діяльності. Нас цікавлять креативні компетентності як загального порядку, тобто ключові компетентності, так і конкретного, який стосується творчості в окремих освітніх сферах, навчальних предметах чи видах діяльності.

I.I. Освіта в європейських країнах.

С початком третього тисячоліття українська освіта виходить на якісно новий етап, зумовлений змінами у суспільно-політичному житті. Розвиток національної школи, становлення критерії державних освітніх стандартів, оновлення змісту навчальних курсів вимагають нових ефективних підходів до визначення та орієнтації структури. Аналіз досвіду функціонування навчальних закладів країн Європи дає змогу порівняти та намітити шляхи розвитку становлення освіти у країні. Освіту у країнах Західної Європи, з точки зору їх різноманітності і спільності, слід визначати за інтеграційними чинниками. До них можна віднести такі:

1. Національні системи та моделі педагогічної освіти розвиваються в певних історичних, політичних і соціальних умовах;
2. Освіта та її головні Інституції відображають культурно-національні традиції, погляди на роль учителя, його статус, компетентність та професійні функції;
3. Розвиток і реформування освіти в останні десятиріччя значною мірою визначаються сучасними міжнародними педагогічними ідеями (професіоналізація, інтеграція, універсалізація).

Вже встановлено, що різноманітність, яка є найхарактернішою рисою освіти в Західній Європі, зумовлюється історичним часом, національними особливостями та соціальними умовами. Відмінності ж між системами й моделями поглиблюються в межах окремих країн. Наприклад, у Німеччині в кожній із 16 земель існує своя система та модель освіти, а в Швейцарії функціонує більш як 150 таких систем і моделей.

За одностайною оцінкою західних учених, саме названі чинники (історичний шлях, національні традиції, соціологічна ситуація) відіграють провідну роль у створенні й розвитку моделей і систем освіти в країнах Західної Європи, в основу яких покладено національні традиції й стереотипи професійної підготовки. Традиція академічної підготовки вихованців середньої школи ґрунтується на теоретично-наукових знаннях, вивченні академічних дисциплін. Мета підготовки зводиться до оволодіння ними науковими знаннями, сучасними теоріями й поглядами. Таку підготовку традиційно здійснюють університети.

Сучасні університети пропонують студентам різні організаційні моделі підготовки. Ще донедавна в країнах Західної Європи випускник університету, одержуючи диплом, одночасно одержував і дозвіл на викладання в різних навчальних закладах, зокрема в школах. З 80-х років XX ст. для роботи в європейських школах було введено вимогу наявності двох дипломів: про загальну вищу освіту та про кваліфікацію. Диплом про кваліфікацію засвідчував оволодіння професійною підготовкою (теоретичною й практичною), яка навіть у межах одного університету є багатоваріантною. У деяких країнах, зокрема в Німеччині, університети відповідають за теоретичну частину підготовки майбутнього фахівця, а місцеві органи освіти — за практичну. У Франції загальна й спеціальна підготовка вихованця проходить в середній школі та в університеті, а професійна (теоретична й практична) — у спеціальних центрах. У Великобританії нині вибудовується нова модель, за якою школи та університети здійснюють цілісну теоретичну підготовку, а практична професійна підготовка повністю переноситься в заклади, де буде в майбутньому працювати учень. Таким чином, можна говорити про багато-варіантність взаємозв'язку університетів з іншими інституціями у справі підготовки майбутніх фахівців.

Терміни професійної підготовки варіюються від курсів для профтехосвіти, технічних і комерційних шкіл (у більшості країн) до програм, які здійснюються протягом п'яти — семи років (Франція, Німеччина, Іспанія). Навчальні програми теж мають різну організацію та структуру, особливо в країнах з децентралізованою системою управління освітою, де навчальні заклади самостійно складають навчальні плани й програми навіть у межах одного й того самого вищого навчального закладу.

Взаємозв'язок та взаємопов'язаність складових навчальної програми загальної освіти, спеціальної підготовки простежується у функціонуванні кількох найпоширеніших моделей.

Перша — «Паралельна» — будується за принципом паралельності всіх складових навчальної програми протягом усього терміну підготовки майбутнього фахівця. Наприклад, у Англії, для одержання диплома бакалавра треба пройти чотирирічну програму базової підготовки, яка передбачає паралельне вивчення всіх означених компонентів цілісної підготовки.

У другій моделі — «Інтегрованій» — вивчення складових навчальної програми здійснюється не тільки одночасно, а й у взаємозв'язку одна з одною та через інтеграцію теорії з практикою. Особливо поширена названа модель у скандинавських країнах.

Третя модель — «Послідовна» — є найпоширенішою в Західній Європі. Вона передбачає вивчення загальних і спеціальних дисциплін на першому етапі навчання, а вивчення професійних дисциплін й навчальну практику — на другому, завершальному етапі. Сьогодні в країнах Західної Європи поширюється система модульних навчальних програм та введення циклічної структури навчальних планів. Суть принципу циклічності полягає в розподілі курсів навчання на досить самостійні періоди, протягом яких учень оволодіває певною сумою знань та вмінь з майбутнього фаху. Йдучи шляхом індивідуалізації та диференціації підготовки вихованців, у деяких країнах молоді дають право самим визначати черговість навчальних модулів, через що спостерігається велика кількість індивідуальних навчальних планів.

Принципові відмінності існують між так званими однофазною та двофазною моделями базової підготовки. За першої учень, успішно завершивши базову підготовку, може одразу посісти обрану посаду. За другої — теоретична підготовка майбутніх фахівців зосереджується у вищому навчальному закладі (перша фаза), а практична (друга фаза) — переноситься на підприємство та/або спеціальні регіональні центри. На другій фазі практична робота поєднується з навчанням на спеціальних курсах, де засвоюються спеціальні методики. Статус повноправного фахівця надається лише після успішного завершення другої фази навчання, написання диплома та складання державного іспиту.

Різноманітність навчальних програм виявляється не тільки в різній структурній побудові, а й у змісті. Приміром, кількість навчальних годин на педагогічну практику коливається від 0 до 50% сумарного освітнього часу. Такі самі показники характерні й для інших складників — загального та спеціального.

Дуже різниться організація управління й контролю системи освіти різних країн: від автономії (Німеччина) до контролю державними національними службами (Агентство педагогічної освіти в Англії) та прямих інструкцій уряду й міністра національної освіти (Франція).

Різноманітність освіти в усіх її проявах множитьсЯ і зростає. Водночас, освіта розвивається повніше, виявляючи свої закономірності та спільні тенденції. До

найголовніших з них можна віднести: обумовленість розвитку освіти історичним, політичним та соціальним контекстом; збереження національних традицій і звичаїв у підготовці; вплив сучасних педагогічних ідей (інтеграція, професіоналізація, універсалізація). Доповнюючись новими напрямками (якість, мобільність), вони сприяли розвитку явищ і тенденцій, спільних для національних систем освіти в Західній Європі, в основі яких лежить так звана «рюкзачна філософія», яка абсолютизує базову підготовку, розглядаючи її як достатню для тривалого професійного життя. Під впливом поширених в останнє десятиріччя ідей неперервної педагогічної освіти розвивається підхід до базової професійної підготовки, як до відкритої динамічної системи. У ході реформування виявилась загальна тенденція розвитку національних систем професійної підготовки, яка проявилася в переході до вищої багаторівневої освітньої системи, у посиленій роботі з формування науково обґрунтованого змісту освіти на порозі XXI ст.

Критерії відбору під час вибору професійної підготовки стають більш вираженими й чіткими, а обов'язковою умовою для вступу в навчальні заклади в більшості країн є повна середня освіта. Важливою тенденцією в реорганізації освіти країн Західної Європи є створення на інституційному рівні спеціальних високорозвинутих структур для підготовки професійних кадрів, причому нерідко використовується позитивний досвід країн Центральної та Східної Європи, зокрема України.

Таким чином, Інтегральними чинниками розвитку освіти країн Західної Європи є: економічний контекст в межах окремих країн і Європи в цілому; збереження національних традицій і звичаїв фахової підготовки; вплив сучасних концептуальних Ідей (інтеграція, професіоналізація, універсалізація). Проте під впливом Ідей неперервної педагогічної освіти в сучасних умовах утверджується погляд на освіту як на відкриту динамічну систему. Це зумовило нове суспільне явище — створення загальноєвропейського освітнього простору.

Система освіти в країнах Західної Європи суттєво відрізняється від тієї, яка склалася в Україні та країнах колишнього СРСР. У зв'язку з цим існує невідповідність між вступними вимогами до вузів, термінами навчання, різними ступенями (бакалавр, магістр) та дипломами, що дають своїм випускникам учбові заклади.

Система освіти в Німеччині. Шкільна освіта в Німеччині перебуває під наглядом держави і починається з повних шести років і закінчується в дев'ятнадцять років. За формування шкільних програм відповідають безпосередньо федеральні землі. Тому в кожній землі є відмінності в навчальних програмах. Зокрема, землі самостійно визначають час канікул та навчальні плани шкіл. Активну участь в управлінні освітою беруть Земельна шкільна рада (до складу якої входять учителі, батьки, учні, представники профспілок, молодіжних організацій, церков, навчальних закладів освіти, роботодавців, службовців, представників комунальних об'єднань), Земельна батьківська рада (об'єднує батьків учнів землі), Земельна учнівська рада (представляє інтереси учнів навчальних закладів різних типів: навчальні та спеціальні заклади освіти, основні та реальні школи, гімназії, професійні школи і технікуми, професійні гімназії та коледжі та захищає інтереси учнів при проведенні освітньої політики, допомагає у розв'язанні конфліктів, організовує і проводить різноманітні заходи).

Шкільна система складається з трьох ступенів:

- початковий (Primarstufe);
- середній ступінь I (Sekundarstufe I);

- середній ступінь II (Sekundarstufe II).

Початкова школа охоплює чотири класи. Учні отримують знання з читання, рахування, письма, знайомляться з природознавством, мистецтвом та іншими предметами. У багатьох початкових школах вивчають також одну іноземну мову.

Після закінчення початкової школи кожен учень може вибрати іншу форму школи. Більше, ніж третина ідуть в основну школу. Навчання в ній триває 5 або 6 років. Іншими формами школи, де можна отримати освіту середнього ступеня I є реальна школа та гімназія. Після закінчення основної школи можна навчатися в професійній школі. Тут учні отримують професійні навички і після закінчення стають працівниками нижчої ланки (слюсарі, прибиральники, кельнери і т. д.).

Реальна школа охоплює класи з 5-ого по 10-ий і починається випробувальним роком. Якщо протягом першого півріччя учні показують великі успіхи, вони можуть навчатися далі, якщо ж вони вчаться погано, то вони змушені перейти до основної школи. Випускники цієї школи є спеціалістами середнього рівня (старші працівники, керівники нижнього рівня). Закінчення реальної школи надає право навчатися в спеціальній професійній школі.

Дев'ятирічна гімназія — це традиційна школа найвищого рівня. Тут учні вивчають предмети, які їх найбільше цікавлять і відповідають їх нахилам. Вибір навчання в цій школі дозволяє їм навчатися надалі у вищому учбовому закладі. У кінці навчального процесу в гімназії складаються іспити на атестат зрілості, який надає законні підстави до навчання у вузі.

Іншим шляхом освіти є загальна школа, де поєднані описані вище типи школи. Учні, які планують продовжити своє навчання у вузі, проходять в цій школі повний курс навчання. Програма освіти у вузах Німеччини охоплює п'ять років (10 семестрів). Після перших трьох років (6 семестрів) навчання студенти захищають попередній диплом, а після п'яти років (10 семестрів) студенти захищають диплом або здають магістерський екзамен. Для вступу до вузів Німеччини не потрібно складати вступних іспитів (крім іспиту з німецької мови для іноземців), а також не існує жодних вікових обмежень.

На відміну від освіти в школах, ми говоримо про неофіційну або неформальну освіту, коли навички, вміння, знання і компетенції отримані за межами школи. Формальна освіта існує в установах школи кілька сотень років у Німеччині, на відміну від неформальної освіти. У федеральних землях Німеччини школи були створені для всіх верств населення лише 200-250 років тому. Необхідність в них виникла із зростанням індустріалізації, яка вимагає більшої частини населення отримувати освіту, і вони з'явилися після введення

обов'язкової освіти. Це було необхідно, щоб основні культурні методи, такі як читання, письмо і обчислення стали доступними для всіх верств населення. Це показує, що неформальна освіта вже давно є важливим інструментом набуття знань і навичок. У всі часи, людям довелося навчитися виробляти товари, отримувати їжу, будувати житло і створювати одяг, щоб просто існувати. Сім'я, родичі, а також соціальне середовище, є основними постачальниками неформальної освіти. Крім того, були розроблені У цих соціальних структурах соціальні навички, здібності і культура. Підвищення мобільності та розширення можливостей комунікації надали внесок у стійкий і безперервний розвиток неформальної освіти. Організації та установи, що працюють в області неформальної освіти, які взяли на себе зобов'язання забезпечення неформальної освіти, є спілки,

молодіжні організації та об'єднання. Ці установи присвятити себе вирішенню таких завдань, як профілактика, інтеграція і соціальна спрямованість. Іншим пріоритетом установ є забезпечення молоді різних видів можливості вільного часу, які стали важливою частиною неформальної освіти. В Німеччині діє Закон про дітей і послуги у справах молоді, у справах молоді місцевих відділень у федеральних державах, районів і міст, що несуть відповідальність за дітей і молодь. Саме ці місцеві органи, які скаржаться протягом багатьох років відносно зростаючої нестачі засобів проводять скорочення витрат на дітей та молодь. Тому підтримка в сфері дозвілля і позашкільної діяльності є дуже актуальним питанням. Виховання молоді у політичному та культурному аспекті і можливості в галузі науки і техніки та міжнародної роботи з молоддю. У Саксонії, підтримка дітей та молоді, їх діяльність регулюється федеральними властями держави, зокрема, через молодіжні допомоги. Ця фінансова підтримка з федеральних органів державної влади означає, однак, що міста або райони у справах молоді мають забезпечити додаткові кошти. Додаткове фінансування зазвичай становить 50 відсотків від загальної суми. Коли влада міст і районів не мають можливості знайти фінанси для цієї мети, ця підтримка ніколи не приходить. Сьогодні по всій Німеччині створені школи повного дня, молодіжні клуби та асоціації. Існує розвиток можливостей для навчання після занять. Школа є не тільки місцем, де забезпечується знання і де розвиваються навички та здібності. Всеосяжний освіта передбачає формальну освіту - навчання в школі, а також неформальне навчання у вільний час. Якщо знехтувати однією з двох форм освіти, то буде неповна освіта. Ось чому об'єднанням і організаціям, які активно працюють в сфері підтримки молоді слід приділяти більше уваги та підтримки. Заходи, запропоновані цими незалежними організаціями для підтримки дітей та молоді мають великий потенціал для неформальної освіти, яка, зокрема, включає в себе розвиток соціальної компетентності, творчих здібностей і певних практичних навичок. Неформальна освіта доповнює формальну освіту в комплексі. У зв'язку з цим роботу школи молодіжного проекту, який в даний час здійснюється в різних школах в Саксонії в порядку експерименту, слід розглядати як позитивний досвід. Проект передбачає співпрацю між школами і робота з молоддю незалежних установ в країні, що надають можливості розвитку під час дозвілля для дітей та молоді. Через велике число незалежних організацій, що беруть участь в роботі з молоддю існує неформальна освіта в країні. Деякі асоціації є вузькоспеціалізованими і пропонують неформальні можливості освіти для обмеженого числа гуртків. Вони пропонують молодим людям можливість брати участь в мистецтві та культурі, та пов'язаних з ними об'єктів, і науково-технічній сфері. Центри дозвілля та молодіжні клуби, дитячі організацій, дитячі фонди призначені, як місця для відкритих засідань і пропонують безкоштовні місця для відпочинку. Це означає, що вони відповідають інтересам усіх дітей та молодих людей, надаючи можливість займатися спортом або грати в ігри у вільний час. У той же час, навчальні заклади пропонують різні види діяльності більш глибокого характеру, у тому числі в культурній та науково-технічній сферах. Основним завданням є створення умов для розвитку соціальної компетентності. Існує безкоштовна кімната для відпочинку, розвитку всебічних інтересів, консультативні ради або клуби, які представляють інтереси дітей і молоді у центрах дозвілля. З ініціативи цих консультативних рад, конкретні проекти, реалізовані в

співпраці з молоддю, відповідають інтересам дітей, концентрує основні зусилля на розвиток соціальної компетентності та інтеграції дітей і молодих людей, і тільки потім у розвиток додаткової неформальної можливості освіти.

У зв'язку з великими змінами, які відбуваються по всьому світу через глобалізацію, неформальна освіта набуває все більшого значення. Модернізація вже сьогодні вимагає міцної бази знань і підготовки до навчання дітей і молоді не лише протягом усього життя поза школою, а й в області неформальної освіти. Люди повинні бути гнучкими, мати хороші знання і хороші здібності до навчання, впоратися з постійно мінливою діяльністю протягом своєї професійної кар'єри. У зв'язку з цим, підтримку дітей та молоді слід розглянути абсолютно у новому погляді. Попит у сфері неформальної освіти росте, і можливості для дітей та молоді повинні бути відображені в вільний час. Робота з молоддю повинні реалізувати установи, що виконують освітню функцію та розробляють нові шляхи неформальної освіти і навчання. Співпраця між школами і незалежними установами для молодіжної роботи є необхідно. Школи та центри дозвілля виграють від такого співробітництва, але вони не повинні сумніватися в методах роботи свого партнера. Соціально-орієнтована робота з молоддю, яка пропонує спеціальні неформальні можливості освіти завжди буде відрізнятися від школи навчання. Школи та центри дозвілля і можуть внести вклад в розвиток дітей та молоді.

Система освіти у Франції поділяє чотирі основні ідеї:

- Школа повинна навчити дітей цінувати знання, культуру, а не тільки надавати певний обсяг інформації;
- Школа повинна не лише вчити, а й виховувати учнів, формувати навички цивілізованого спілкування, повагу до іншого і до себе, толерантного виховання;
- Шкільні успіхи дитини залежать не лише від учителів, а і від батьків;
- Навчальні програми не повинні бути перевантаженими, школа не повинна поглинати усе життя дитини.

У Франції у початковій школі навчаються діти з 6 до 11 років. Вона є обов'язковою і навчання там триває 5 років: один рік підготовчий, коли діти починають вчитися читати і писати, два роки початкових класів та два роки середніх класів. Цікавою особливістю французької школи є те, що класи там рахуються навпаки: 11, 10, 9...2, 1 і випускний.

Французький коледж — це перший із середніх навчальних закладів, в якому учні проводять 4 роки — два роки для курсу спостереження (6-й і 5-й), та два роки для курсу орієнтування (4-й і 3-й). В кінці цього другого курсу деякі учні залишають коледж, щоб поступити у ліцей професійної освіти, або в інші навчальні заклади професійної освіти, де вони зможуть здобути якусь професію.

Ліцей — це теж середній навчальний заклад, куди учні вступають після третього класу коледжу на три роки: другий, перший і випускний. У кінці навчання випускники здаватимуть іспит на ступінь бакалавра, який робить доступною для них вищу освіту.

Вища освіта у Франції поділяється на три цикли:

- перший цикл триває два роки, після яких студент отримує диплом про загальну університетську освіту (DEUG);
- другий цикл готує до отримання ліцензіату (університетський ступінь, один рік після DEUG) та до магістратури (університетський ступінь, рік після ліцензіату);
- третій цикл має дві спеціалізації:

-диплом про вищу спеціалізовану освіту (DESS, рік після магістратури), після отримання якого випускник може піти працювати;

- диплом, про поглиблене навчання (DEA, що готує до наукових досліджень, рік після магістратури), отримавши який випускник продовжує роботу у сфері наукових досліджень.

За традицією освіти в цій країні, французький закон говорить, що сім'я (і спочатку батько сімейства) є єдиним органом, відповідальним за освіту дітей!). Звідси відмінність між неформальною освітою (в сім'ї) і освітою в рамках шкільної системи. Ніщо не заважає сім'ї у вихованні своїх дітей. Система державних шкіл тільки один з трьох можливих варіантів (навіть якщо цей вибір заздалегідь домінуючий). Роль педагога є у «заміні» батьків в офіційній частині навчання. Таким чином, дуже важливо, щоб дитина використовувала свій час за межами класної кімнати з тим, щоб сприяти всебічному розвитку, особливо для тих дітей, які мають менше доступу до культурної діяльності.

Багато дорослих бачать тільки учня, а не дитину, і різні навчальні заклади часто розглядають батьків тільки в ролі батьків учнів. Сьогодні у різних неофіційних і неформальних закладах освіти визначаються по відношенню до школи, а позашкільна діяльність може бути доповненням до шкільної системи.

- "Позакласний час" - це час, до або після школи, а саме: час на шляху до школи, або очікування уроків, на початку обідньої перерви, між уроками, контрольованих домашніх, шкільних, спортивних і культурних заходів;

- "Позашкільний час" означає вечори, вихідні та святкові дні.

Ця так звана діяльність не може вважатись ласті неофіційною та неформальною освітою.

Існують широкий діапазон діяльності у поза навчальний час.

Є багато різних видів діяльності, доступних для дітей поза школою, організованих різними органами і фінансуються по-різному:

- Різні таймінги: формули доступного догляду за дітьми і молоддю майже весь час.

- Різні довжини: від однієї години до трьох семінарів під час поїздок літніх канікул або вихідних днів, діяльність клубів.

- Різні види діяльності: неформальні клуби, допомога у виконанні домашніх завдань, спортивна, культурна діяльність, наукова робота ...

- Різні організатори: державні органи (Міністерство освіти, молоді та спорту, Міністерства, соціальні групи, благодійні організації, муніципалітети) різні регіональні органи (Регіонів, департаментів, місцевих громад і груп у різних містах і селах), державні установи (організації сімейних допомог), клуби, спільноти та молодіжні групи. Деякі з цих структур є постійними, такі, як молодіжні клуби, чи культурні групи, або громадські організації соціального забезпечення та інші тимчасові (центр відпочинку, що знаходиться в школі).

- Різні можливості діяльності: починаючи від тих, які є безкоштовними, які є дорогими, і, таким чином, для людей з різними цінами на основі доходу сім'ї та символічній передплаті. Для деяких видів діяльності, ви платите за кожну сесію, або це може бути безкоштовно (наприклад, для соціальних центрів), або, можливо, доведеться пройти процедуру відбору (для консерваторії, або мистецтва і ремесел), або вам доведеться брати активну участь у молодіжній групі.

- Різні види фінансування: це може бути допомога від держави, через місцеві навчальні контракти, або відкриті школи чи громадські організації з отриманням прибутку, або

клуби, що фінансуються з місцевих проектів співтовариства, від самих молодих людей, але рідко від батьків (у той час як для маленьких дітей, вони іноді беруть участь в фінансуванні дитячих яслах).

- Різні партнери: у деяких місцях, заходи проводяться по всій школі, а в іншому місці, сім'ї дуже складні, і заходи виконуються незалежно від батьків.

Сьогодні психологи і педагоги погодилися з важливістю, розвитку творчості дітей та молоді, щоб дитина або підліток був інтегрований в освітні структури. Можна побачити занепокоєння суспільства розвитком молодого покоління, яке необхідно направити в потрібне русло, і побоювання з приводу шкільної системи освіти, де формальна освіта покликана служити доповненням до сім'ї, яка замість того, щоб спираючись на сім'ю (на свій розсуд), пропонує молодим людям інший проект, який сильно відрізняється від проекту в сім'ї, і важко уникнути розриву. Тим не менш, різні можливості для зовнішньої діяльності школи надзвичайно багаті і є реальна готовність від різних організацій органів та їх сімей зв'язати всі ці види діяльності.

Система освіти королівства Нідерланди. У Голландії шкільна освіта продовжується 11 (12) років. Тривалість навчання залежить від того, яку вищу освіту оберуть майбутні випускники шкіл. Традиційно в Голландії склались два типи вищих учбових закладів:

- інститути (hogescholen - вища школа);
- університети.

Hogeschool — це вищий учбовий заклад, учбова програма якого зорієнтована на підготовку спеціаліста для промисловості і бізнесу. Під час навчання студенти виконують велику кількість, як індивідуальних так і групових практичних занять. Учбовий процес відрізняється гнучкістю та максимальною адаптованістю до вимог ринку праці, що дає змогу швидко пристосовувати програми до потреб підприємств. До цих вузів можуть вступати особи, які закінчили 11 класів. Навчання триває 4 роки і випускники отримують ступінь бакалавра (BSc). Для отримання диплому магістра (MBA) навчання продовжується ще 1-2 роки.

Університети - це вищі учбові заклади, випускники яких, як правило, займаються науковою діяльністю. До них вступають особи, які закінчили 12 класів. Навчаючись у 12-ому класі, учні отримують уже деякі знання з предмету, який вони будуть вивчати. Програми тут більш сталі, змінюються не так часто, як у hogeschool. Навчання триває 5 років, і випускники отримують ступінь докторанта.

Якщо порівнювати час навчання в учбових закладах Західної Європи та України то можна дійти висновку, що ступінь бакалавра у Франції відповідає атестату зрілості на Україні, а коледж Франції відповідає українській середній школі (гімназії). Разом з тим, коледж в Англії та Голландії є вищим навчальним закладом. В цих країнах диплом бакалавра відповідає українському ступеню бакалавра, що надається університетами після четвертого року навчання. Існує невідповідність між однаковими назвами та реальним значенням ступенів, які надаються в різних країнах. Через різні терміни навчання у середній школі існують відмінності вимог до іноземних студентів з боку вищих учбових закладів різних країн. Так, наприклад, навчання в коледжах та університетах Англії, а також в університетах Німеччини починається після 13 років попередньої освіти. Тому, щоб вступити на перший курс вузів цих країн, необхідно закінчити два курси українського школи. А для того, щоб вступити до вузу Франції, необхідно закінчити один курс українського університету.

Навчання в Німеччині та Франції безкоштовне, у Голландії студенти оплачують лише 3% вартості навчання, тобто 1400\$ на рік. У Англії та США навчання повністю оплачується студентами: 6000 - 8000\$ на рік.

Неформальна освіта є організованою освітньою діяльністю за межами встановленої формальної системи, які призначені для використання навчання з конкретними цілями. Неформальна освіта пов'язано з формальною освітою: структурованих освітніх систем, що працюють від первинних до вищих навчальних закладів. Неформальна освіта, навпаки, пов'язаний з придбанням установки і цінності від щоденних переживань, таких як сім'я і друзі. Ці визначення самі по собі не часто використовуються в Нідерландах. Основний упор робиться на навчання, а не на освіту, передачу знань у порівнянні з придбанням знань і навичок. Крім того, в Нідерландах дебати про навчання займали чільне місце в порядку денному і привели до нових досягнень. Основна ідея в тому, що традиційний підхід не достатній в підготовці молодих людей до вирішення завдань і обов'язків, з якими їм доведеться зіткнутися в дорослому житті. Це привело до змін, наприклад, в системі шкільної освіти. Тим не менш, у цій дискусії про роль і вклад неформальної освіти і освітніх установ в галузі молодіжної роботи не було видно в голландській національній молодіжній політиці.

Форми навчання та видів навчання:

	Формальна	Неформальна	Неофіційна
Спеціальне	так	так	так
Структуроване	так	так	ні
Сертифіковане	так	ні	ні

Голландія має давню традицію в організаціях вільного часу для дітей та молоді. Було створено багато клубів, центрів та організацій, що забезпечують неформальні освітні заходи для дітей та молоді після школи або у вихідні дні. Ці заходи проводяться дорослими (професіоналами та волонтерами) або молодими людьми самостійно.

У 60-70 роках XX століття були створені молодіжні рухи і «відкрита робота з молоддю». Діти та молодь не були зобов'язані членства у цих об'єднаннях, але мали можливість, участі в їхній діяльності: громадська діяльність, творча діяльність, спорт, неформальні зустрічі. Робота установ та організацій у роботі з молоддю орієнтована на молодих людей 12 років і старше і дітей від 4-12 років. У 90-роках XX століття почали відкриватись більше неформальних мереж, що працюють для догляду за дітьми. Наслідком чого в країні за останні роки в процесі ухвалення рішень відбувались за участю молодих людей. Це привело до створення нових місцевих молодіжних рад, молодіжних парламентів, організовується більше заходів і дозвілля у сфері роботи з молоддю у співпраці з формальною шкільною системою, розвиток общинних шкіл. Почали створюватись «партнери школи» - співпраця формальної шкільної системи з іншими організаціями після шкільних занять, створений міст між формальною системою та неформальними закладами. Крім того працюють спеціальні програми, організовуються багато заходів в області неформальної освіти, організована робота з молоддю місцевими НУО, як скаути, YMCA. Загалом, молодіжна політика в Нідерландах відрізняється високим ступенем децентралізації і чітким розділенням відповідальності між урядовими національними, провінційними та органами місцевого самоврядування. Велика частина розвитку неформальних освітніх закладів надається організаціям на місцевому рівні і, які

підпадають під відповідальність органів місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування також несуть відповідальність за фінансування цих організацій. Протягом багатьох років уряд країни надає фінансову підтримку національним організаціям роботи з молоддю. Ця підтримка закінчилася в 2004 році, коли державні витрати були урізані, за винятком декількох наданих проектів. З тих пір робота з молоддю більше не є проблемою в галузі національної молодіжної політики, а на місцевому рівні відбувається в різних формах. Організації повинні організувати свою роботу і фінансову підтримку за рахунок вкладу своїх членів. Національний уряд додатково стимулює діяльність в області спорту, а програми, які націлені на неформальне навчання молоді не отримують особливої уваги на національному політичному рівні. На місцевому рівні проводяться багато заходів, реалізовується багато програм і проектів, які є тимчасовими. Щоб заповнити цю прогалину почали створюватись і працювати національні молодіжні організації, які об'єднують у своїй діяльності місцевих дітей та благодійні організації і в 2005 році створили Союз молоді. Головна причина створення є взаємний інтерес в секторі роботи з молоддю. Союз молоді хоче створити сильну позицію для дитини, підлітка, і роботи з молоддю, хочуть показати, що їхня робота має чітку позицію по відношенню до освіти, дитячих та спортивних організацій, догляду за дітьми. Всі організації, які працюють в сфері роботи з молоддю на національному і місцевому рівні мають можливість приєднатися до Союзу молоді. Сьогодні Уряд країни має на меті покращити співпрацю молодіжної політики області різних міністерств. В рамках цього проекту, молодіжна політика буде здійснюватися на місцевому та регіональному рівнях:

- Загальний, обґрунтований підхід для дітей до 6 років;
- Увага до дітей, які кинули школу;
- Школи дозвілля в школі по догляду за дітьми різного віку (щоб стимулювати жінок брати активну участь на ринку праці);
- Координація молоді та отримання профілактичних соціальних послуг на місцевому рівні;
- Профілактика злочинності серед неповнолітніх, приділяючи особливу увагу для подальшого догляду;
- Запобігання жорстокого поводження з дітьми.

Ці національні заходи спеціально орієнтовані на неформальну освіту для всіх дітей, але увагу більше приділяти на допомогу молодих людей, схильних до ризику.

Що стосується визнання навчання по позашкільним програмам є до сих пір багато суперечок. Необхідно проведення додаткових досліджень, в якому навчання відбувається в неформальній освіті і вимагає додаткового обговорення між різними зацікавленими сторонами. Наприклад, в Нідерландах в структурі професійної підготовки є багато дискусій про визнання навиків, набутих в інших місцях, але це обговорення навряд чи припускає неформальне навчальних закладів. Соціальне походження дітей є визначальним фактором щодо навчання в центрі молоді. Мають кращі умови розвитку діти середнього класу, які частіше беруть участь у таких заходах, як спорт, туризм, мистецтво і музика.

Ці діти повинні платити за ці види діяльності, як вони стають членами клубу.

Громадські центри організовують роботу для дітей та молоді, які часто відбуваються на околиці і мають безкоштовний доступ для участі в них, за дуже мінімальними витратами. Діти з сімей мігрантів часто не приймають участь у роботі з молоддю. Вони беруть участь в їх власних культурних об'єднаннях, але ці союзи навряд чи відповідають ідеї

мультикультурного суспільства. Сьогодні спеціальні програми мають на меті збільшення числа молодих людей, що беруть участь в добровільній роботі, підвищення якості проектів і визнання добровільної роботи. Інші проекти розробляють способи у тому, як залучити молодих людей з різних етнічних груп до волонтерської роботи та з визнанням результатів навчання і досвіду добровільної роботи молодих людей та сертифікація. У системі шкільної освіти також було багато дискусій про необхідність придбання знань і навичок. Прикладом такого реформування є створення громадських шкіл. Громадська школа забезпечує комплексний підхід до оздоровлення дітей та молодих людей, надає можливості для розвитку в своєму власному середовищі – школа і сім'я у вільний час. Мережа включає в себе формальну освіту, соціальне забезпечення і допомогу, а також надається в рамках середовища проживання. Спільнота школи сприяє активній участі в житті суспільства через освіту, відпочинок і роботу. Школа є доступною для дітей різного віку від дошкільної освіти через початкову і середню школи. Неформальне навчання є важливою частиною цієї програми. Громадська школи не є школою в традиційному сенсі. Це конкретний підхід в результаті інтегрованої молодіжної політики, в якій школа грає ключову роль. Спеціальний метод (навчання в реалістичний спосіб) розроблений, щоб зробити зв'язок між формальною шкільною системою і неформальними закладами в роботі з молоддю. Особливу увагу необхідно приділяти для дітей групи ризику. Молодіжна робота у грі та навчанні дітей з надто малим почуттям власної гідності, соціальними навичками дуже необхідна. Важливість гри є важливою частиною роботи та неформального навчання. Педагогічна роль молодіжної роботи має стати більш помітною. При роботі з молоддю необхідно співпрацювати з батьками, муніципалітетами і школами. На європейському рівні національні молодіжні спілки могли б співпрацювати і довести важливість своєї роботи до уваги європейських політиків. Ще одна мета співпраці з іншими країнами є обмін досвідом та результатами досліджень. У більшості шкіл є групи продовженого шкільного дня. У основі яких є діяльність: гра у рок-групі, лицедійство, цирк, кулінарія, поезія, вуличний футбол, баскетбол, волейбол, виживання, дартс, катання на ковзанах, мистецтво, малювання, самооборона, фотографія. Робота МГО спрямована на молодих людей у віці від 12 до 16 років, у яких немає можливостей для відпочинку і які можуть мати проблеми вдома або в школі. Вони надають молоді в Нідерландах шанс побудувати журналістські навички, виховання їх позитивного розвитку. Ряд таких заходів становить цілих 25 циклів в деяких школах. Це розширені програми дня школи, що забезпечують вільний розвиток особистості, без тиску з боку екзаменаційних вимог і спочатку за межами звичайної освіти. Метою роботи є не тільки позакласні заходи, а й для підключення до звичайної шкільної програми. Це може бути зроблено шляхом узгодження вивчення предмета, який продовжено вивчати після шкільного дня, або також може бути зроблено шляхом обміну вчителями та наглядовими органами інших джерел. Підключення може бути досягнуте шляхом співпраці фокусування політики школи, установи, де займаються діти і муніципалітетів. Групи продовженого шкільного дня є багатим ґрунтом для нових освітніх подій на перехресті освіти і позашкільного розвитку. Ця робота покликана допомогти дітям досягти задовільних позицій в суспільстві і ініціює нові проекти у відповідь на виникаючі потреби. Крім того, це надання перевірених програм для молоді, що впливають на політику корисну для дітей, а також захищає інтереси дітей шляхом поширення життєво важливої інформації. Головною метою діяльності МГО – є активна участь молоді в житті суспільства. Значна частина його

доходу створюється за рахунок загальнонаціонального збору коштів, зроблених молодими представниками різних молодіжних організацій.

Система освіти Мальти по праву вважається однією з найсучасніших і найпродуманіших. Багаторічна експансія британців на острові міцно укріпила не тільки англійські традиції, побут і культуру, а й саму англійську мову. Тому курси англійської мови на Мальті нічим не поступаються вивченню мови в Англії або США. Вища освіта на Мальті представлена тільки одним Мальтійським університетом, що має величезну кількість напрямів навчання. Навчання в університеті Мальти ведеться лише на англійській мові і є безкоштовним для всіх студентів. Крім вищої освіти, на Мальті популярні програми обміну студентами – Work&Travel і Au-pair, актуальні курси вивчення ділової англійської мови.

Система освіти Іспанії регулюється двома основними законами - "Загальним законом про освіту" (Ley General de Educacion) 1970 року і "Законом про загальну структуру системи освіти" (Ley de Ordenacion General del Sistema Educativo) і стрімко інтегрується в загальноєвропейську систему освіти. Це перехід на європейські загальноосвітні стандарти, що проявляється навіть у тому, що початковим школам рекомендовано користуватися матеріалами посібники Europa sin Fronteras, що складається з 17 ігор, мета яких - допомогти краще дізнатися Європу. До шести років діти навчаються зв'язно викладати свої думки в дитячих садах (Centros de educacion infantil). Потім настає черга школи, яка поділяється на початкову (Centros de educacion primaria) і середню (Centros de educacion secundaria). Школу зобов'язані відвідувати всі діти у віці від 6 до 14 років. За початковим дворічним циклом (ciclo inicial) слід так званий "середній" цикл (ciclo medio), який триває три роки, а потім - трирічний "випускний" цикл (ciclo superior). Сьогодні 80% 16-річних і 73% 17-річних іспанців продовжують навчання в школі. У батьків є вибір: віддати дитину у державну, приватну (але одержує підтримку держави) або "незалежну" школу. У державних школах навчається близько 70% всіх школярів. Вони утримуються на гроші держави, місцевих громад або рад. В Іспанії сильні позиції церкви, тому близько 30% іспанських дітей здобувають освіту в римсько-католицьких школах. Нині в Іспанії існує чотири ступені освіти:

- 1.дошкільна;
- 2.базова La Education General Basica (EGB);
- 3.бачілерато El Bachilirato Unificado y Polivalente (BUP);
- 4.вища освіта La Ensenanza Universitaria.

Дошкільна освіта охоплює дитячі садки (від 2 до 3 років) і початкову шкшу (з 4 до 5 років). До-шкільна освіта є добровільною, а в державних установах - безкоштовною.

Базова освіта складається з восьми курсів та охоплює дітей від 6 до 14 років. Базова освіта обов'язкова. Протягом перших п'яти років учні мають тільки одного вчителя. По закінченні Education Secundaria учні здають іспити. Якщо результати негативні, учня можуть залишити на другий рік, але не більше двох разів, максимум до 16 років. Учні, які успішно здають іспити, можуть вступити до бачілерато чи продовжити свою освіту, отримавши робітничу спеціальність.

Бачілерато нагадує старші класи загальноосвітньої школи, але передбачає три курси. На другому курсі учні можуть здобути професійну освіту, але це не обов'язково. Освіта BUP безкоштовна тільки в державних установах. На третьому курсі бачілерато учні можуть обирати певну спеціалізацію в гуманітарних чи точних науках. Випускні іспити

бачілерато є вступними до університету. У обов'язкову шкільну програму (tronso común) включаються такі предмети: природничі науки, суспільні науки, історія і географія, іноземні мови, іспанська мова і мова регіону (баскський, каталонський або галісійська), математика, інформаційні технології, фізкультура і музика. На кожен з цих предметів відводиться обов'язковий мінімум годин на тиждень. Іноземна мова вводиться на третьому році навчання в підготовчій школі (тобто у віці 8 років), а в середній школі (у віці 12 років) пропонується вивчення ще однієї іноземної мови в якості додаткового. Зміст решті частини курсу визначає рада школи. У кінці кожного семестру школярі проходять обов'язкову письмову атестацію. Ті, хто не справляється з нею, мають право на перездачу. Якщо наприкінці року учень не атестований більше ніж із двох предметів, його залишають на другий рік. Тому в школах країни досить багато другорічників, яких в Іспанії називають *repetidores*. Після закінчення восьмирічку учні отримують звання *Graduado Escolar*, яке дозволяє їм йти в бакалавріат або вибрати професійну освіту (*Formación Profesional*). Раніше юнак, який не справлявся з випускним іспитом, отримував свідоцтво про неповну середню освіту (*Certificado de Escolaridad*), що давало право навчатися далі тільки в професійному навчальному закладі, але зараз від цієї практики поступово відмовляються. Володарі свідоцтва *Graduado Escolar* протягом трьох років проходять курс *Bachillerato Unificado y Polivalente (BUP)*. Вони вивчають географію, іспанську мову та іспанську літературу, іноземні мови, математику, мистецтво, латинь, релігію (етику) та філософію. Як додатковий предмет викладається мова регіону (наприклад, каталонська). Щороку вони здають роботи, на основі яких проводиться атестація.

На третьому році навчання в програмі BUP починається спеціалізація за наступними напрямками: медицина та природничі науки, гуманітарні та суспільні науки, точні науки і техніка. Обов'язковими предметами для всіх спеціальностей є іспанська мова, література (країни та регіону), іноземна мова, історія, філософія та фізкультура. Мови вивчаються протягом двох років, заняття фізкультурою і філософією закінчуються після першого року навчання, а історія вводиться на другому. З усіх спеціальностей найбільшим успіхом серед іспанських студентів користуються гуманітарні та суспільні науки (їх обирають близько 40% всіх вступників до університетів). На другому місці з невеликим відривом перебуває медицина (близько 36%). Технічними науками вважають за краще займатися лише 14% іспанських студентів. По закінченні курсу BUP майбутні студенти отримують звання бакалавра (*Bachiller*), що дає їм право записуватися на COU - річний курс університетської орієнтації (*Curso de Orientación Universitaria*), який був і залишається своєрідним містком між середньою і вищою освітою. Випускники COU можуть скласти вступні іспити в університет. Вступний іспит (*Prueba de Acceso a la Universidad*) проходить щороку наприкінці червня і в кінці вересня, в один і той же день по всій країні. Він включає тести з іспанської та з іноземної мови, філософії, а також два обов'язкових предмета і два предмети на вибір. У кожному університеті свій іспит, але він повинен відповідати встановленим державою нормам. Процедура зарахування здійснюється на основі отриманого студентом на іспиті бали, а також оцінок, отриманих в BUP. На місця в престижних університетах можуть розраховувати тільки ті студенти, які отримали найвищі бали. Усім іншим рекомендується звертатися в провінційні вузи, де прохідний бал буває значно нижче. Відзначається, що за останні десять років все більше абітурієнтів змушені надходити в другій, а то й в третій.

Прохідний бал в університеті залежить від кількості місць та кількості поданих заявок. Кількість студентів, які будуть прийняті на перший курс, визначається радою університету. В останні роки багато університетів встановили квоти для вступу на окремі спеціальності (перш за все, медицину), але, якщо таких обмежень немає, можна сміливо подавати документи. Іспанські університети - чи не найперші в світі. Найперший з них був заснований в Саламанка в 1218 році. Барселонський університет з'явився в 1450 році, а Гранадський - в 1526 році. Сьогодні в Іспанії налічується 47 державних та 10 приватних вищих навчальних закладів. Іспанські навчальні заклади традиційно вважаються провідними у світі у викладанні історії та географії. Крім того, навчальні плани іспанських університетів були здавна орієнтовані на навчання філософії, латини та фізики, вводяться нові курси - екологія, інформаційні технології, біомеханіка. За якістю освіти стежить Національний інститут якості та оцінки (Instituto Nacional de Calidad y Evaluacion) Міністерства освіти і культури Іспанії, який знаходиться в Мадриді. Навчання в іспанському університеті ділиться на цикли в залежності від мети курсу. Одиницею оцінки інтенсивності занять є "кредит", відповідний 10 години аудиторних занять. Кожен цикл оцінюється за сумою кредитів. Наприклад, для отримання ступеня (Licenciatura) необхідно набрати від 300 до 450 кредитів. Після трьох років навчання можна отримати ступінь "дипломованого спеціаліста" (Diplomado). Щоб стати ліценціатом (Licenciado), потрібно вчитися від чотирьох до п'яти років, а на медичному факультеті - всі шість років. Нарешті, після двох-трьох років додаткових занять і написання дисертації присвоюється ступінь доктора (Doctor). У деяких університетах прийнята система оцінки Європейського співтовариства (European Community Course Credit Transfer System), відповідно до якої можна отримати ступінь магістра (два роки навчання і 50 кредитів за стандартами ECTS). Університет має повне право самостійно складати навчальну програму в рамках певної суми кредитів. Зміст курсу включає в себе, як обов'язкові, так і факультативні предмети, список яких затверджується радою університету. Деякі предмети можуть бути обрані студентами з програми іншого циклу або в закордонному університеті - кредити все одно зараховуються. Академічний рік в іспанських університетах розділений на два семестри. Університетська освіта — платна. Як і в інших країнах, тут є більш престижні навчальні заклади і професії. Відповідно, прохідний бал у таких навчальних закладах доволі високий. Університети в Іспанії — основний тип вищих навчальних закладів, частка яких становить 95 % від загального числа навчальних закладів. Усі вони різняться між собою не тільки профілями досліджуваних дисциплін, а й числом ступенів, які можна освоїти — тобто рівнем кваліфікації. Загалом в Іспанії налічується 47 державних і 10 приватних вищих навчальних закладів.

За іспанськими законами, тільки університети можуть давати вищу освіту. Кожен університет в Іспанії - автономний і може вносити свої зміни в програму.

У складі іспанських університетів чотири типи навчальних підрозділів, які в інших країнах складають альтернативу університетській освіті:

- університетські факультети - вищі навчальні заклади, де вивчають теоретичні дисципліни. Навчання на них охоплює всі три цикли вищої освіти;
- вищі технічні училища мають технічну орієнтацію, але так само передбачають усі три цикли вищої освіти;
- університетські школи мають визначену професійну орієнтацію й здатні довести студента тільки до першого ступеня вищої освіти;

- університетські коледжі, так само як і школи, здійснюють навчання тільки за програмами першого рівня. Ці програми не дають професійної орієнтації.

Університетська освіта — багаторівнева. Зазвичай визначають такі цикли: перший цикл, об'єднані перший і другий цикли, індивідуальний другий цикл, третій цикл (докторантура). Планування навчального процесу організоване системою «кредитів». Кожен кредит відповідає 10 годинам аудиторних занять, а за сумою набраних кредитів зазвичай судять про досягнутий студентами успіх.

Тривалість першого циклу навчання складає не менше трьох років, що відповідає 180—270 кредитам. Об'єднані перший і другий цикли навчання розраховані на 4—5 років. Зазначені 4, 5 років навчання дають студентам змогу заробити 300—450 кредитів.

По завершенні кожного циклу навчання студентам присуджують різні академічні ступені. Бакалавр. В Іспанії ступеню бакалавра відповідають три основні ступені, яких досягають студенти університетів по завершенні першого циклу навчання:

- «Arquitecto Técnico» — ступінь присуджують студентам, котрі навчаються тільки в галузі архітектури;
- «Ingeniero Técnico» — ступінь присуджують студентам технічних спеціальностей;
- «Diplomado» — ступінь присуджується студентам, які навчаються всіх інших спеціальностей.

Магістр. Ступеню магістра відповідає кваліфікація, яку присвоюють по завершенні другого циклу навчання. Залежно від напрямку навчання це можуть бути:

- Архітектор,
- Інженер,
- Ліцензіат.

Магістр-дослідник. Цьому ступеню відповідає визначена кваліфікація — «Master», «Diplomado», «Experto». Її присвоюють після завершення третього циклу навчання, й визначає її університет, який організував даний курс.

Доктор. Тут цей ступінь називають так само, ж і в більшості розвинутих країн — ступінь доктора. Його можна отримати, піднявшись на третій ступінь вищої освіти. Після двох років навчання необхідно представити підготовлену дисертацію на розгляд ученої ради.

Щоб стати студентом, потрібно рік провчитися у «репетиторській школі», куди вступають за конкурсом документів, а після її закінчення необхідно здати екзамени у вигляді 2 тестів. Перший — перевіряє загальні вміння абітурієнтів (культура, знання мов, здатність до аналізу і синтезу), а другий — засвоєння тих дисциплін, що поглиблено вивчалися під час занять. Особи, що закінчили навчання, віком понад 25 років враховується і трудовий стаж. Академічний рік розпочинається у перший тиждень жовтня, а закінчується у червні. Є нетривалі канікули під час важливих релігійних свят. Після завершення навчання складаються екзамени. Система оцінювання — 10 бальна. Навчальні предмети складають основні дисципліни: обов'язкові для всіх видів закладів освіти, факультативні, за вибором студентів (10% усього навчального часу). Лише 20% студентів Іспанії отримують ту чи іншу форму фінансової підтримки з боку державних чи фінансових владних структур.

Іспанія є різноманітна країна, що складає 17 автономних округів під управлінням. Неформальної освіти країни, визначається як «структурована діяльність, що має освітні навчальні цілі для конкретних цільових груп, поза офіційною встановленою освітньою системою».

В країні можуть бути ідентифіковані Три основні традиції, які привели до різних

підходів надання освітніх послуг.

По-перше, народна освіта, що обізнана про потреби найбільш несприятливого класу і спочатку сприяла соціально-громадським рухам і має підтримку католицької церкви.

По-друге, органи місцевого самоврядування, що виконують вимоги для поліпшення соціальних змін.

По-третє, приватні служби, які виконують соціальні та громадські послуги.

У такому різноманітті, немає єдиного рішення для неформальних освітніх потреб. Таким чином, огляд неформальної освіти в цілому по Іспанії є складним і неясним в той же час. Оглянемо неформальну освіту для дітей та молоді в Каталонії. Неформальної освіти для дорослих набирає імпульс і заслуговує того, щоб розглядати її окремо. Неформальна освіта, що відбувається в поза навчальний час, особливо розвинена в школі, дитячих асоціаціях, культурних та спортивних клубах, і приватними підприємствами. Стає все більш очевидним, що така освіта є не тільки надання додаткових елементів офіційної освіти (мова, мистецтво, спорт ...), але й набуває вирішальне значення для особистісного розвитку дітей та молоді. Освіта у вільний час - викладачі беруть участь в дозвілевій діяльності дітей та молоді - це найсприятливіша форма навчання для чого використовують комплексний підхід. Основні види діяльності у вільний час є наступні: соціально освітні послуги, що пов'язані зі школами або іншими соціокультурними положеннями - ігрові центри (пропонують безкоштовні ресурси та ігри), позашкільні заходи (проводяться в школі після уроків, часто доповнюють шкільну програму), свята (пропонується структурована діяльність дітей під час шкільних канікул), бібліотеки. Освітні об'єднання, де викладачі добровільно працюють у свій вільний час (некомерційні освітні організації глибоко вкоренилися в суспільстві, де діти і молодь вільно беруть участь і оволодівають життєвими навичками), туристичні та молодіжні клуби. Розвиток освіти вільного часу в Каталонії почалася на початку 20-го століття, що сприяло соціальним рухам - релігійним і нерелігійним - і надало натхнення сучасним освітнім тенденціям, які прийняв республіканський уряд. Центри вільного часу багато років відгравали важливу роль у збереженні національної ідентичності та методів навчання, на відміну від офіційної освітньої системи. Зі встановленням демократії, Центри розвиваються відповідно до потреб зміни сучасного суспільства (повне включення жінок в роботу ринку, різноманітні моделі сім'ї, різноманітний робочий час). Сьогодні посилився попит на позашкільну освіту, зростають некомерційні пропозиції, що ставить під загрозу модель освіти вільного часу, засновану на принципах відповідальності. Організації освіти вільного часу, в свою чергу, зробили серйозні зусилля щодо підвищення обізнаності громадськості про свої освітні завдання і отримали заслужене визнання щодо їхньої ролі в галузі освіти, за рахунок висвітлення ЗМІ. Це було досягнуто за рахунок низки заходів, серед яких: участь у навчальних дебатах, розширення прав і можливостей з питань систематизації знань; підписання угод з державними органами, написання та поширення моделей якості освітніх послуг, а також створення галузевих спілок, регулювання пропозицій неформальної освіти для гарантування доступності дітей та молоді. До сих пір, незважаючи на існування деяких програм, життєздатність організацій вільного часу залежить від сім'ї, з одного боку, і на добровільній основі роботи педагогів в центрах. Це може гарантувати якість освіти в поза навчальній діяльності, а також умов праці працівників, як це можна бачити в кінці підписання колективного договору дозвілля в Каталонії. Поступово організації цілеспрямовано і спеціалізовано розкривають загальні принципи: з одного боку, робота з

молоддю і дітьми під час вихідних та шкільних канікул, часто проводиться добровольцями, а з іншого боку, є послуги, що пропонуються в поза навчальний час з понеділка по п'ятницю, і здійснюється добровільно, а також виплачується оплата професіоналам.

Основні види діяльності у центрах освіти вільного часу є :

- Позашкільна діяльність: догляд за дітьми до і після школи (харчування та заходи в обідній час), шкільні майстерні (спорт, ремесла, мови, ігри, театр, книги, домашні завдання);

- Святкові та вихідні заходи: семінари, візити, поїздки, ігри і групові

- гри(тривалого періоду діяльності групи - від двох до 15 днів - проживання в одному місці з конкретною метою) і таборах;

- Активні центри (цілодобова активність протягом тривалого періоду - від 7 до 42 днів – в центрі).

Участь у роботі спільноти: участь в урочистостях, прояви громадянства, народні традиції.

У Каталонії, освіта вільного часу має два основних напрямки: соціальна робота й освіта.

Ці організації, які працюють на розширення дозвілля для дітей і молоді розташовуються в географічному районі або місті. Працівники цих центрів є частиною спільноти та мають бажання працювати на благо всіх, що дозволяє їм виконувати деякі соціальні функції, мають заохочення участі, терпимості та культурної ідентичності, підвищення

добробуту та рівня життя, допомагають у робочий час. Відбувається підтримка з боку вчителів шкіл, зміцнення здоров'я, попередження соціального відчуження; інтеграції інвалідів; інновацій в культурній, соціальних та освітніх питаннях, підтримка молодих людей та їх підготовка до дорослого життя, створення нових робочих місць.

Основна мета освіти: проведення цілісного виховання дітей та молоді у вільний від навчання час, за кожним видом запропонованої діяльності, віддаючи перевагу роботі групи способом вчитися соціальним навичкам і, щоб краще зрозуміти навколишнє середовище. У центрах є головна тема допомоги, до якої відносяться зміст і діяльність з кількох предметів, вибраних молоддю, щоб відповісти на їх основні інтереси. Структури проекту педагогіки навчально-виховного процесу дітей та

молоді в рамках групи проектів, представляють інтерес для самої групи або для більш широкої спільноти, вільно обраної і добре спланованої.

Сьогодні моделі освіти у вільний час необхідно зробити крок вперед, даючи новий, більш глибокий сенс освітніх методик завдяки втручання громад. Проекти Служби навчання є найбільш адекватним засобом зробити це, так як вони об'єднують освітні та соціальні компоненти в єдину методологію. Мета цих методик - навчання дітей і молоді стати вільними, самостійними і відповідальними громадянами, з критичними потенціалом та ініціатив. Для цього заклади вільного часу звертають увагу на потреби сімей, а також прохання дітей та молоді, але з урахуванням освітньої програми,

з чітко визначеними цілями та оцінками, які сприяють розвитку груп та індивідів. Ще одна відмінна риса вільного навчального часу є воля до співпраці, в центрах і з зовнішніми суб'єктами. Все це доводить актуальність неформальної освіти, і її майбутнє

зростання, її значення, поряд з формальною системою освіти. Сьогодні необхідний рівний доступ до неформальної освіти всього населення. У короткостроковій перспективі, маючи неформальні освітні послуги необхідно створити реалістичну політику фінансування, яка повинна бути розроблена спільно. Європейський союз, так як він явно працює над

створенням єдиної концепції освіти має збільшити общинні ресурси для підвищення якості і розширення неформальної освіти в державах-членах, будь то в якості рекомендацій надання програм, досліджень. І ще одне завдання полягає в тому, щоб дотримувати права всіх дітей, що виражено в правах Конвенції ООН. Повага до інтересів і пропозицій дітей та молоді, є обов'язком суспільства в цілому. Тому сьогодні ми не можемо розробляти стратегії для дітей без дітей, зміцнити та посилити освітню роботу, виконану позашкільними центрами, а також її участь в суспільстві.

Федеративні центри мають ряд переваг: ресурси, обмін досвідом, співпраця між центрами, облік дій окремих центрів. Така спільна робота дозволяє зміцнити асоціації в багатьох районах, а також відкрити нові способи участі, існує загальна єдина мета: освіта вільного часу для дітей та молоді. Всі центри дотримуються головних принципів: ідеал, солідарність, ініціатива і щастя і працюють з метою навчання дітей та молоді у вільний час, а також нарощування потенціалу Асоціації. В даний час Федерація центрів вільного часу включає 104 центрів, деякі з них з досвідом роботи більше 30 років, 11 000 дітей та молодих людей і 1400 викладачів.

Система освіти Чехії. Для отримання освіти в Чехії можна обрати один з 24 державних університетів або вступити до профільного інституту і отримати одну з 200 наявних технічних спеціальностей. Система освіти в Чехії має три рівні: 3 роки триває навчання на рівні бакалавр, потім – магістр (навчання триває від 1 до 3 років), аспірантура (навчання триває 3 роки). Є також навчальні програми, які не вимагають наявності диплома бакалавра і навчання на них триває від 4 до 6 років.

Основним документом, на підставі якого відбувається зарахування до вищого навчального закладу є атестат про закінчену середню освіту. Усі абітурієнти, незалежно від того з якої країни походять, повинні заповнити аплікаційні документи. На деяких спеціальностях є також обов'язкові вступні екзамени. Студент іноземець може навчатись на платній або безплатній формі навчання. На безплатній формі можуть навчатись студенти, котрі закінчать платні мовні курси та успішно складуть іспит з чеської мови. Такий учень оплачує тільки вступний внесок. Додаткові оплати є на тих спеціальностях де навчання відбувається іншою мовою ніж чеська (здебільшого англійська). Будучи дипломованим спеціалістом не важко знайти роботу посередництвом місцевих центрів зайнятості, Міністерства праці або за допомогою бази EURES.

Чеська мова є мовою викладання у вищих навчальних закладах і при вступі від учня може вимагатись наявність сертифікату знання мови або необхідно буде здати екзамен з мови. Якщо учень не знає чеської мови то може записатись в університеті на підготовчий мовний курс. Якщо вищий навчальний заклад підписав договір про міжнародну співпрацю з Україною, то студент такого вузу може подавати заявку на стипендію та соціальну допомогу Міністерства освіти, молоді і спорту України.

Неформальна освіта означає, що знання та навички були отримані не в навчальному закладі, але на базі установи де відбувається повсякденна робота з сім'єю, співпраця з навколишніми освітніми закладами, серед друзів, дітей того ж віку, засобів масової інформації і так далі. Неформальна освіта є цілеспрямованою і структурованою діяльністю з формальною освітою і проводиться з добровільно обраної діяльності в художній самодіяльності клубів, спортивних команд і т.д. з групою інших дітей і молодих людей.

У законодавчих актах Чеської Республіки учасники освітніх інтересів дітей, учнів і студентів цих шкіл та освітніх установ, а також вчителі, законні представники неповнолітніх та інших осіб, загалом, всі ті, хто беруть участь в організації діяльності у вільний від навчання час. Перш за все, освіту можна здійснити в наступних формах:

- Нерегулярна освіта, навчання, тематичні заходи (у вільний час) в місцях, де юридична особа працює і який відноситься до Діяльність установ неформальної освіти,
- Регулярна педагогічна та викладацька діяльність, а також активний інтерес,
- Організація табору та інших цікавих заходів, які є не регулярними,
- Виховна діяльність,
- Робота з людьми і, насамперед, створення умов для розвитку дитячих та молодіжних талантів,
- Використання пропозиції для спонтанної діяльності.

Були створені три види освітніх установ:

- Центр вільного часу, орієнтований на різні галузі освіти, що становлять інтереси методичної, кваліфікаційної і, в разі необхідності, фінансової підтримки для своїх членів,
- Клуб, який пропонує навчання для учнів з одного або декількох шкіл,
- Групи продовженого дня, які організовують навчання по інтересам для всіх членів, які зареєстровані для щоденного навчання.

Чеська система освіти вирішила питання вільного часу дітей і молоді у другій половині ХХ століття. Стали з'являтися установи (на основі освітніх інститутів), які показали перевагу добровільності інтересів їх членів (в порівнянні з освітніми дитячими закладами та молодіжних організацій). Вони почали працювати на принципах соціальної педагогіки, педагогічної психології, педагогіки вільного часу і педагогіки переживання чи співчуття. Проблеми дітей та молоді на державному рівні вирішуються в Документ «Концепція державної політики про дітей та молоді». Це документ безперервної продуктивності на базі державної політики щодо дітей та молоді. Основний Принцип і відправна точка державної політики - створення належних умов для розвитку нових покоління (молодь до 26 років) і виконання завдань, які уряд має виконувати, а також відповідальність сім'ї та осіб, відповідно до їх віку. Вплив молоді на уряд головним чином стосується підтримки і захисту.

Відповідно до цього відповідає на наступні критерії:

- Підтримка освіти і навчання неформальних (офіційних) освітніх установ,
- Підтримка розвитку навчання художників анімаційного мультфільму працювати з дітьми та молоддю в неприбуткових установ,
- Надання підтримки законодавством,
- Надання коштів на підтримку молодіжних ініціатив та організацій дітей та молоді,
- Інформаційні стратегії щодо дітей та молоді,
- Впровадження концепції на всіх рівнях державного управління,
- Аналіз стану розвитку дітей та молоді,
- Підтримка участі дітей в громадському житті,
- Співпраця центральних державних установ та консультивання з питань партнерства на всіх рівнях державного управління,
- Підтримка інновацій і творчості.

У той же час тенденції вільного часу також контролюються. Міністерство освіти, молоді та Спорту є одним з основних гарантів освіти у вільний час. Тим не менш, інші відомства

державного управління та їх міністерства беруть участь в організація вільного часу дітей та молоді. Фінансова ситуація пов'язана зі структурою державного бюджету, де бюджет цій галузі є досить незначним. Впливати на організацію вільного часу мають регіональні та муніципальні управління на рівні державного управління

Міністерство освіти, молоді та спорту регулярно оголошує різні програми державної підтримки некомерційних організацій, що працюють з дітьми. Ці проекти розділити на державні, регіональні та місцеві, в залежності від сфери діяльності. Тому ми можемо стверджувати, що фінансування здійснюється в основному за так звану «державною філією», в яких існує кількість пожертвуваль, наданих спонсорами з різних сфер життя суспільства. І певну кількість фінансів, отриманих від економічної діяльності деяких організацій.

Крім офіційних освітніх установ, які займаються позашкільною освітньою діяльністю, є багато організацій, які офіційно не зареєстровані. Говорячи про формальні освітні установи існує 294 безкоштовних центрів, 398 шкільних клубів і 3709 груп продовженого дня в школах. В безкоштовних позашкільних центрах активного відпочинку працюють тільки професійні співробітники та волонтери. 98 не націоналізованих некомерційних організацій об'єдналися в організацію - «Чеська рада у справах дітей та молоді». Головна мета цих організацій, з одного боку, є створення умов для безкоштовної діяльності дитячих закладів вільного часу на територіальному рівні, з іншого боку, і це головне, прямий контакт з дітьми. Мова йде про різні види діяльності, як вивчення історії, мистецтва, архітектури, науки, спорту, туризму і так далі. Сам факт участі дітей в організованій діяльності є великим досягненням. Діяльність усіх зазначених вище установ є одним з показників превентивних заходів злочинності. Моніторинг ефективності роботи здійснюється за допомогою досліджень. Мова йде про таких питання: ситуація в області щодо дозвілля дітей та молоді, інформація для потенційних користувачів, економіка і етика в реалізації вільного часу, ціннісні орієнтації, молодіжні погляди, проблеми вільного часу в сімейному житті, негативні явища, обдаровані діти та молодь, становище дітей та молоді, реалізація резолюції Конвенції про права дитини, соціальний клімат і так далі. Організації, що займаються питаннями вільного часу дітей, в основному, орієнтовані на конструктивне і позитивне заповнення вільного часу молоді.

Їхні дії можна охарактеризувати 2 способами:

- організації, що надають соціальну підтримку дітей та молоді, які є складовою частиною педагогічної освіти дозвілєвого закладу;
- організації, які реалізують безкоштовно позашкільну освіту із соціальною підтримкою, як її складова частина. Відповідно до цього орієнтація цих організацій є частиною соціальної підтримки, яка представлена у відділах праці і соціальних питань. В іншому випадку це складова частина підтримки, яка представлена Міністерством освіти, молоді та спорту.

В залежності від мети це може бути благодійність, соціальна допомога через фінансову підтримку від уряду, яке дозволяє дітям та молоді прийняти участь в платній діяльності організації вільного часу, які не залежать від соціального статусу клієнтів.

Відповідно до організації використовується різні методи діяльності. Всі організації використовують традиційні методи і в той же час вони прагнуть втілювати у своїй роботі експериментальні методи (особливо в області неформальної освіти). Сьогодні організації в основному орієнтовані на попит. Рішення дітей завжди обмежені рішенням батьків (що

пов'язано з їх власним розумінням ситуації, з урахуванням побажань дітей і економічного статусу батьків). Також це міжнародне партнерство, що забезпечує використання європейських проектів та участь у їх реалізації, а також діяльність в EAICY.

Освітня діяльність в позашкільних організаціях контролюється державними органами і відповідає не тільки потребам молоді, але й економічним можливостям держави. Сьогодні уряд країни йде в ногу з потребами дітей і молоді люди, які є предметом для вивчення як фізичних, так і державних установ, Національного інституту здоров'я дітей та молоді. Його завданнями є: реалізація міждисциплінарних досліджень дітей та молоді та розробка концептуальних матеріалів у цій галузі.

Навчання співробітників, підготовка професійних і непрофесійних працівників в галузі освіти у відповідності з інтересами, позашкільних годин навчання та інші види вільного часу. Перш за все, це тренінги, фокус групи, що працюють з новими формами і методами прямого контакту з дітьми, реалізація міжнародних контактів у сфері освіти, інформаційні заходи, програми молодіжних обмінів, методичні та навчальні ділові поїздки співробітників з дітьми та молоддю. Позашкільна освіта тісно пов'язана з законодавчими нормами.

Система освіти Норвегії представлена державними та недержавними навчальними закладами. Учень, для отримання освіти, може обрати університет, спеціалізований інститут, академію мистецтв або колегіум. Навчальні заклади в Норвегії мають тісну співпрацю, створюючи так звану Сітку Норвегії (Network Norway). В Норвегії дуже важливу роль відіграє інтердисциплінарне навчання. Учень може самостійно створити власний список занять, відповідно до своїх вподобань та інтересів, таким чином відвідуючи не тільки лекції на своєму основному факультеті, але також заняття на інших факультетах та в інших навчальних закладах. Навчання у вищих навчальних закладах передбачає отримання кредитів. Навчальна програма ділиться на два етапи: перший етап триває 3 роки і закінчується отриманням диплому бакалавра, наступні 2 роки - магістратури. Для осіб, що хочуть продовжити навчання є аспірантура, навчання в якій триває 3 роки. На деяких факультетах навчання триває 4 – 6 років (рільництво, психологія, медицина, право). Основним документом, на підставі якого відбувається зарахування до вищого навчального закладу є атестат про закінчену середню освіту. Усі абітурієнти, незалежно від того з якої країни походять, повинні заповнити апікаційні документи. В деяких випадках на факультетах можуть бути додаткові вимоги до абітурієнтів.

Вища освіта у Норвегії є безкоштовною. Однак кошти на проживання є значними - рівень життя у Норвегії найвищий в Європі. Студенти у Норвегії мають можливість працювати, однак не повний робочий день, оскільки відвідування лекцій є обов'язковою. На більшості факультетів мовою навчання є норвезька. Учень подаючи документи до вузу повинен надати документ, що підтверджує володіння норвезькою мовою. Можна також здати екзамени з мови вже в Норвегії, або закінчити мовний курс для іноземців. Під час навчання багато занять проводяться англійською мовою. Є також спеціальності де навчання відбувається виключно англійською мовою (орієнтовно 160 спеціальностей). Якщо молода людина хоче навчатись англійською мовою то необхідно надати документ підтверджуючий знання мови (наприклад TOEFL), або здати екзамени з англійської мови.

Освіта в Англії. Велика Британія (Англія) - це одна з небагатьох країн, якої впродовж століть вдавалося і, що важливо, як і раніше вдається поєднувати прихильність традиціям, перевіреним часом, з духом новаторства. І освіта в Англії - хороший приклад такого

сполучення. Традиції навчання в Англії (Великобританії) відомі всьому світу, а високий рівень сучасного викладання забезпечує постійний високий попит на англійські освітні послуги. Чимало представників світової еліти отримали свою освіту саме у Великобританії, і міжнародне бізнес-співтовариство не дарма називає Сполучене Королівство як одну з країн, здатних поряд з такими індустріальними і фінансовими лідерами, як США і Японія, готувати сьогодні лідерів ХХІ-го століття. У країні діє система безоплатної загальної освіти для всіх дітей, незалежно від соціального стану, національного походження. Існують школи муніципальні (безкоштовне навчання) і приватні навчальні заклади (платні).

Система обов'язкової освіти охоплює дітей та підлітків з 5 до 16 років. Тривалість навчального року - 38 тижнів. Рік розділений на триместри, які перемежуються канікулами: літні (6 тижнів), різдвяні та великодні (2-3 тижні). У середині триместрів передбачена тижнева перерва. Навчальний тиждень зазвичай 5-денний. Навчальний день триває з 9.00 до 15 ч. 30 хв. з перервою на обід і ранкову молитву. Передбачена мінімальна кількість академічних годин на тиждень; школи уповноважені на свій розсуд збільшувати навчальне тижнєве навантаження. Відповідно до Акту про реформу освіти (1988) період обов'язкової освіти поділений на чотири «ключові стадії»: з 5 до 7 років, з 7 до 11 років, з 11 до 14 років, з 14 до 16 років.

Початкова освіта охоплює перші дві стадії. Діти розподілені у класах за віком. Всі предмети викладає один вчитель. Урок триває від 15 до 45 хв. Після закінчення навчання учні не здають іспити і не одержують свідоцтво про закінчення навчального закладу. У початковій школі основний час присвячено вивченню англійської мови (40% навчального часу), 15% займає фізичне виховання, близько 12% - відводиться на ручну працю і мистецтво, інші години розподілені між уроками арифметики, історії, географії, природознавства та релігії.

Середня освіта Великобританії поділяється на два основних види шкіл: граматичні та об'єднані (крім них функціонують також технічні та сучасні середні школи). Найбільш масовим видом шкіл є об'єднані, у них навчається близько 90% учнів Англії. В об'єднану школу приймають випускників початкових шкіл з різним рівнем розумових здібностей і можливостей.

Середні об'єднані школи можуть бути організовані різним чином: об'єднані повні середні школи для дітей від 11 до 18 років; проміжні школи, де учні переходять до старшої об'єднаної школи у віці 12, 13 або 14 років, закінчуючи її в 16 або 18 років; школи для вікової групи від 11 або 12 років до 16 років, комбіновані з так званим «шостим класом».

Об'єднані школи були організовані з метою створення рівних можливостей для здобуття освіти. Вони забезпечують спільне навчання учнів з різними здібностями, інтересами і можливостями. Однак у багатьох об'єднаних школах збереглися потоки або відділення, засновані на відборі учнів. В граматичних школах викладається загальна повна середня освіта і здійснюється підготовка учнів до навчання у вищих навчальних закладах. Навчальна робота в граматичних школах будується за принципом диференційованого навчального плану. Після закінчення 5-го класу приблизно 60% учнів, які здали іспити та отримали загальне свідоцтво про освіту на звичайному рівні, йдуть зі школи. Інші 40% продовжують навчання за індивідуальними навчальними планами, у дворічному 6-му класі, який є випускним. Серед численної групи загальноосвітніх шкіл в Англії виділяється невелика група шкіл

прямого субсидування департаментом освіти і науки та приватних шкіл. Серед останніх особливе значення мають так звані «паблік скулз», випускники, яких вступають до найпрестижніших університетів і згодом займають високі пости в політичній і економічній ієрархії британського суспільства.

Навчальний рік починається у вересні і закінчується в кінці липня. Його тривалість - 40 тижнів. Він розділений на триместри, навчальний тиждень - п'ятиденний. До теперішнього часу у Великобританії не існувало єдиних шкільних програм і підручників. Розробка навчальних програм була прерогативою директорів і старших викладачів шкіл. Однак відповідно до Закону про освіту (1986 р.) викладачі повинні узгоджувати навчальні програми з місцевими органами освіти. На сьогоднішній день, реформи в освітній політиці торкнулися вже і шкільних програм. Це стосується насамперед об'єднаних шкіл. Приблизно половина навчального часу в цьому навчальному закладі відводиться на так зване ядро - обов'язкові для всіх базові дисципліни. Інша половина навчального часу зайнята обов'язковими предметами за вибором, які пропонуються у вигляді «пакетів», кожен з яких містить кілька курсів гуманітарного, природничо-наукового або математичного змісту. Випускні іспити в середній школі проводяться в два етапи: після досягнення обов'язкового шкільного вікового мінімуму - 16 років і в 18 років. Загальне свідоцтво про освіту, одержуване випускниками шкіл, розраховано в основному на учнів, які передбачають продовжити свою освіту у вищих навчальних закладах. Більшість випускників одержують свідоцтво про середню освіту, що має два рівні - звичайний (O) і підвищений (A). Освіта в Англії пронизана подвійністю стандартів: елементи жорсткої дисципліни, субординації, примушення поєднуються з вільним вибором длі дітей та батьків. У навчальних закладах країни вже давно функціонує система штрафів: за пропуски занять, оплату за учнів, які не встигають за програмою або порушують дисципліну.

Випускник школи після отримання стандартного сертифіката про середню освіту (GCSE "O" level) еквівалент нашого атестата зрілості) для вступу в університет повинні пройти обов'язкову підготовчу програму, за результатами випускних іспитів якої йому відкривається шлях у той чи інший навчальний заклад. У класичній британській системі освіти - це дворічна програма "A" level, яка завершується державними іспитами і отриманням міжнародного сертифікату. Відмінні оцінки в цьому Сертифікаті дають можливість претендувати на місце в найпрестижніших університетах по будь-яким спеціальностям в будь-якій англomовній країні світу, включаючи США. В останні роки серед іноземних студентів стає все більш популярним інший шлях підготовки - прискорена однорічна програма "Foundation". При цьому коледж виступає в ролі "підшефної школи", тобто позитивні оцінки на випускних іспитах коледжу гарантують зарахування в один з університетів-партнерів. І, нарешті, третій варіант доуніверситетської програми - це дворічна професійна підготовка, яка завершується здачею іспитів на національний Диплом за відповідною професією (GNVQ або HND). А такий Диплом не тільки дає формальне право працевлаштування в будь-якій країні Європейського співтовариства, але і служить перепусткою у більшість британських університетів, причому в деяких одразу на другий курс.

Для того щоб розпочати навчання в Англії необхідно отримати атестат про закінчену середню освіту (або диплом бакалавра) і добре володіти англійською мовою (мати сертифікат TOEFL, IELTS або Cambridge Certificate). Вища освіта в Англії для іноземців є

платною, а вартість навчання залежить від спеціальності та рівня освіти (бакалавр, інженер, магістр). Розмір оплат за навчання кожен вуз встановлює індивідуально.

Програми освіти Англії:

- BA Programme: Програми навчання на рівні BA це освіта на рівні бакалавра та інженера. Освіта BA є запорукою доброї праці для випускника, як в Англії так і в інших країнах Європи. Будучи випускником однієї зі спеціальностей BA можна продовжити навчання в одному з вузів Англії або іншої країни Європи та отримати диплом магістра (MA Degree). Оплату за навчання на рівні undergraduate (BA Degree) можна не сплачувати при умові отримання спеціальної позики, котра покриває усю вартість навчання, і яку необхідно буде сплатити під час трудової діяльності.
- MA Programme: Програми навчання на рівні MA це освіта на рівні магістратури. Система освіти у Англії є дворівневою. Студент спочатку повинен отримати диплом бакалавра або інженера (BA Degree), а вже потім може отримати диплом магістра (MA Degree).

Система освіти Польщі представлена державними та недержавними вищими навчальними закладами. Недержавні навчальні заклади існують з 1989 року. Державні і недержавні навчальні заклади мають однакові стандарти організації навчального процесу та викладання. Форма власності навчального закладу не впливає на якість та престижність диплому. Навчальні заклади за своєю спеціалізацією поділяються на технічні, бізнесові, суспільно-економічні, медичні, спортивні та інші. Статус вищих навчальних закладів мають технікуми, коледжі, інститути, академії, університети. Третій і четвертий рівні акредитації мають інститути (вищі школи), консерваторії, академії, університети.

Освітньо - кваліфікаційні рівні:

Бакалавр (навчання триває 3 – 3.5 роки)

Інженер (навчання триває 3 або 5 років)

Магістр (навчання триває 1.5 – 2 роки)

Магістр - інженер (навчання триває 5 років)

Форма навчання: стаціонарна, вечірня, заочна, екстерна. Найбільш поширеними є стаціонарна та заочна форми навчання. Студенти, стаціонарної форми навчання, як правило, відвідують заняття 4, 5 днів в тиждень. Один день, здебільшого – п'ятниця, дається студентам для індивідуального навчання. Студенти заочної форми навчання відвідують заняття 2 рази в місяць (п'ятниця, субота, неділя). Вечірня форма навчання: понеділок – п'ятниця з 16.00. На екстерну форму навчання студент може перевестись, якщо для цього є поважні причини, що підтверджені офіційними документами.

Навчальні заклади Польщі, як і інших європейських країн, беруть участь у програмах обмінів. Це означає, що учні польського навчального закладу можуть їхати у навчальні заклади інших країн на стажування, практики, навчання. Навчальні заклади Польщі велику увагу приділяють тому, щоб молодь під час навчання здобували практичні знання та проходила професійні практики, в рамках яких виїжджають до багатьох європейських країн.

Навчальний рік триває 10 місяців та складається з двох семестрів: зимовий (жовтень – лютий) та літній (березень – липень). Навчання здійснюється у формі лекцій, семінарів, практичних занять, лабораторних. Це активні форми занять, оскільки учні не тільки слухають матеріал, який подає викладач, але й доповнюють його, задають питання,

висловлюють свою думку і за таку активність отримують бали. На семінарах, практичних заняттях відбувається оцінювання знань. Екзаменаційна сесія проходить два рази в рік. Зарахування сесії означає переведення на наступний семест. Якщо учень з поважних причин не зміг здати екзамен (або здав на двійку), то має право перездати іспит під час наступної сесії (усього дві перездачі іспиту). Оцінювання рівня знань відбувається за п'ятибальною системою.

Польська мова є мовою викладання у навчальних закладах. Також у Польщі можна навчатись англійською мовою. Вартість навчання англійською мовою здебільшого є вищою. Для того щоб навчатись у польському навчальному закладі, на момент вступу потрібно знати мову, принаймні, на початковому рівні. На рівень A1 мову можна вивчити за 50 лекцій, відвідуючи курси та самостійно читаючи літературу. Пребуваючи у мовному середовищі, студенти-іноземці швидко адаптуються і вдосконалюють рівень володіння мовою. Більшість українських студентів, що вже навчаються в Польщі, їдучи на навчання, володіли польською мовою на початковому або середньому рівні. Обов'язковою умовою вступу до вищих навчальних закладів є наявність свідоцтва про закінчену середню освіту. Зовнішнє незалежне оцінювання не береться до уваги. У магістратуру, аспірантуру, МАВ, на післядипломну освіту, абітурієнти зараховуються на підставі диплому українського вищого навчального закладу (диплом бакалавра, магістра, спеціаліста). Умови прийняття особи на I курс кожен навчальний заклад визначає індивідуально. Деякі навчальні заклади проводять вступні екзамени, однак здебільшого зараховують на підставі співбесіди або тестування з польської чи англійської мови. Студенти, що навчаються в українських вищих навчальних закладах можуть перевестись на навчання у польський вищий навчальний заклад із певного факультету на такий самий факультет (спеціальність може не співпадати) на I, II або III курс. У Польщі можна навчатись англійською мовою (значно меншою є пропозиція навчання французькою, німецькою мовою). При вступі абітурієнт повинен показати документ, що підтверджує знання англійської мови (міжнародний тест) або написати тест з англійської мови у навчальному закладі. Увесь процес навчання відбувається англійською мовою: лекції, практичні заняття, іспити, написання та захист дипломних робіт. Багато польських студентів обирають форму навчання англійською мовою. В державних навчальних закладах навчання для громадян Польщі є безкоштовним, а для іноземці – платним. Натомість в недержавних навчальних закладах на платній основі навчаються, як громадяни Польщі так і іноземці. За деяких умов існує можливість безкоштовного навчання або отримання знижки. У кожному навчальному закладі при вступі абітурієнт сплачує вступний внесок. За рахунок вступних коштів навчальні заклади покривають витрати, пов'язанні з видачею студентського квитка, залікової книжки. В системі освіти Європи, зокрема у Польщі, нема такого поняття як “неофіційні оплати” за зарахування заліку чи екзамену під час сесії, не підвищують ціну за навчання.

Польська система освіти є зінтегрована з Європейською, а це означає якість, сучасність, відповідність до вимог ринку праці та перспективність. Диплом отриманий в польському навчальному закладі є дійсним в усіх країнах Європейського Союзу, в Україні та Росії а також в інших країнах світу. Дипломи не потребують спеціального визнання та нострифікації. Польща приєдналася до Болонського процесу в 1999 році, запроваджуючи двоступеневу систему освіти – бакалавр, магістр. Польща, як і інші європейські країни, займається впровадженням болонських норм і стандартів в освіті, науці і техніці. Сама

система освіти в Польщі функціонує відповідно до норм загальноєвропейської схеми (ECTS). Також освіта в Польщі відповідає Міжнародним нормам класифікації освіти (ISCED). В деяких випадках додаток до диплому видається англійською мовою. Цей фактор значною мірою підвищує конкурентоспроможність на ринку праці. Чому? Уявімо собі ситуацію, коли є вакантне місце, скажімо, на посаду менеджера в Київській консалтинговій або туристичній фірмі. Роботодавець отримує 100 резюме, серед яких Ваше. Це не означатиме, що Ви зі своїм європейським дипломом автоматично отримаєте роботу, але майже напевно, будете серед тих обраних кандидатів, яких запросять на співбесіду. Роботодавець розуміє, що особа, яка навчалась та проживала в високорозвиненій Європейській державі, може принести свіжий подих, цікаві ідеї, європейські стандарти, які сприятимуть процвітанню фірми. Нерідко, навчаючись в Польщі, пересічний українець має на Європейському ринку праці ліпші перспективи ніж його однокласник-поляк. Це зумовлено тим, що, розпочинаючи навчання, українець вже володіє двома іноземними для польських студентів мовами – українською та російською. За роки навчання кожен студент досконало вивчить польську та володітиме щонайменше англійською. Англійська мова є обов'язковою дисципліною у кожному навчальному закладі. Отримуючи диплом про вищу освіту, фахівець потрапляє на ринок праці володіючи чотирма-п'ятьма мовами. Ця перевага є досить суттєвою для таких секторів економіки, як транспорт, туризм, консалтинг, торгівля, міжнародний менеджмент, журналістика, освіта та багатьох інших. Економічна співпраця Європейського союзу з Україною постійно зростає. Польща – один з найбільших закордонних інвесторів в Україні. Водночас Український капітал все сміливіше мандрує до Польщі. Польсько-Український імпорт/експорт, спільні підприємства, проекти, інвестиції – все це є передумовою зростаючого попиту на кваліфікованих фахівців, які здобули якісну освіту, володіють польською мовою та добре орієнтуються в специфіці України та Польщі.

Організації вільного часу попереджують нудьгу, безглуздість і соціальні патології. Завдяки цьому, необхідність забезпечення максимальної кількості дітей та підлітків з широким спектром різних освітніх та культурних заходів стає важливим соціальним завданням у створенні польської молодіжної політики. Ця відповідальність лежить не тільки на школах, а й на нерегулярних навчальних закладах, серед яких установи позашкільної освіти відіграють значну роль. В даний час в

Польща діє 251 позашкільних освітніх закладів. Більшість з них є спеціалізованими установами, що здійснюють оригінальні програми для дітей і підлітків, співпрацюють з батьками, школами, місцевими органами влади та неурядовими організаціями.

Кількість позашкільних навчальних закладів: Палаці Молоді, Молодіжні установи Культури, Позашкільні робочі центри, Дитячі майданчики, освітні центри, астрономічна обсерваторія для молоді, спортивні центри.

Молодіжна політика в Польщі виражається в багатьох правових нормах із посиланням на молодь, і включена до Конституції, а також положення, що стосуються системи освіти, соціального забезпечення, зайнятості та безробіття, бідності, запобігання алкоголізму і наркоманії та багато іншого. У країні є 6440700 чоловік віком 15-24 років, що становить 16,8% від усього суспільства. У 2002 році за ініціативою Міністерства народної освіти і спорту була прийнята "Стратегія для молоді" на 2003-2012 роки, із зазначенням

Основних напрямків національної молодіжної політики. Очікується, що через реалізацію всіх цих дій, становище молодих людей поліпшиться, особливо в плані їхньої участі на ринку праці і рівня активності в соціальному і суспільному житті. Одним з найбільш важливих питань, що включені до Стратегії розклад вільного часу для дітей і підлітків. Реалізація Стратегії координується і контролюється *Biuro Młodzieży* [Міністерства національної Культури та спорту, що займається питаннями молодих людей]. Ця установа також займається популяризацією дій, які робляться для організацій та стимулювання дітей і підлітків у вільний час. У Польщі установ позашкільної освіти функціонують в рамках національної системи освіти. Педагогічне спостереження проводиться Управліннями освіти, які Також допомагають при підготовці кадрів. Організаційно-фінансовий контроль покладено на місцеві влади. Освітніх субсидій не вистачає для виконання всіх дій, що планується установами. Місцева влада не завжди розуміє проблеми, і це є джерелом фінансових труднощів роботи установ. Існує пошук нових джерел фінансування, звертаються до допомоги у різні фонди, пишуться проекти і використовуються структурні фонди. У 1995 році з ініціативи представників установ позашкільної освіти, Крайова Рада позашкільного виховання створила Асоціацію представників цих установ з усієї Польщі. Рада має Секретаріат - групу з п'ятнадцяти чоловік і має своє місце в молодіжному установі культури в Кракові. В обов'язки Ради входять обмін досвідом щодо фактичної діяльності та організаційних рішень а також взаємна підтримка і співпраця установ. З 1993 року Секретаріат організовує національні Збори представників установ позашкільної освіти, під час якого обговорюються різні проблеми, що турбують педагогів, які працюють з молоддю, обміну досвідом та організації тематичних семінарів. Завдяки активним діям Ради, вдалося запобігти багатьом ліквідація закладів в Польщі. Учасники зустрічей зазначають, що заходи, що проводяться установами позашкільного виховання важливі також освітніх, профілактичних та терапевтичних цілях, а також допомагають підвищенню обізнаності в питаннях культури. Сьогодні активно працюють 251 Молодіжних Палаців, Молодіжних домів культури, Центрів позашкільної роботи, Дитячих майданчиків і інших освітніх та культурних установ. Також. На сьогодні цікавим є досвідом є співпраця, викладачів класу, вчителів школи та викладачів інститутів, які забезпечують догляд за дітьми. Саме тому педагоги - викладачі (працюють за звичайними правилами найму персоналу і піддаються регулярній оцінки та просування принципів), розглядаються, як ядро з установи. Більшість з них не тільки добре підготовлені педагогічно, але й мають великий ентузіазму з приводу своєї справи, готові розвивати свої професійні навички. Є також волонтери, які працюють на багатьох постах без збереження заробітної плати, і їх робота має важливе значення для наших інститутів через навчальну, освітню та соціальні причини. Крім того регулярно організовуються заходи для дітей і підлітків, установами позашкільної освіти в Польщі, докладаються зусилля з впровадження нових спеціальностей і навіть істотно змінюється стиль роботи. Більш того, вони відкриті для співпраці з іншими установами і часто організовують і координують ініціативи сприяння районів, регіонів або провінцій. Діяльність установ вносить свій внесок у заохочення та індивідуальний розвиток художньо обдарованих і "спортивний" дітей і підлітків. Беручи участь в роботі класів, в конкурсах, оглядах та фестивалях, молоді люди отримують можливість представити свої досягнення. В даний

час існує необхідність розширення напрямків освітньої політики з важкими дітьми і підлітками, до тих, хто не хочуть приходити до нас в інститут, хто втратив цікавість до навчання і з ким важко мати справу, пропонуючи їм цікаві і позитивні форми культурної активності у вільний час. Успіх роботи інструкторів, які працюють з обдарованими підлітками та особами з обмеженими можливостями, становить успіх всієї установи.

Діяльність закладів позашкільної освіти в Польщі:

- Доповнити і збагатити процес навчання і виховання дітей. Завдяки своїй специфіці (свобода участі, прямого контакту викладачів та учасників) вони дозволяють невимушено налагоджувати контакти з родиною.
- Включити до роботи вільний час молоді (шляхом організації широкого спектру заходів), сприяючи, таким чином, запобігання патологій (таких, як агресія, алкоголізм, наркоманія).
- Організація виховної діяльності, яке збагатить особистості, особливо в межах культурної освіти.
- Впровадження необмежених форм і методів роботи, а також легкості організаційних змін, які беруть провідну функцію в організації міжнародного співробітництва молодих людей, у тому числі європейської інтеграції.
- Права дитини і права людини дотримуються.

Завдання, що реалізуються установами додаткової освіти:

- Аналіз потреб навколишнього середовища для виховання дітей і підлітків у вільний час;
- Проведення точних форм роботи, забезпечення рівних умов для інвалідів;
- Організація та участь в організації заходів та конкурсів, заходи з координації таких заходів для районів, регіонів чи навіть провінцій (з вкладом місцевих органів влади відповідного рівня);
- Творче продовження традиційних форм роботи, які виявилися корисними в сучасній реальності і впевнено виходити на нові області, якщо це необхідно;
- Співпраця з місцевими ЗМІ, звертаючи особливу увагу на пропозиції інститутів;
- Спроби створити елементи інформаційної системи, забезпечення молодих людей новинами, що стосуються навчання, відпочинку та вирішення різних проблем.

Нові напрямки діяльності, що реалізуються в більшості установ:

- Принципи поваги національної ідентичності, історії, культури і традицій, культивування культури та регіональних народних звичаїв. Пробудження патріотичного почуття основ приналежності до спільноти європейських країн.
- Європейська освіта, співробітництво і міжнародний обмін, що спрямований у вихованні молодої людини, щоб бути відкритими для світової культури та інших людей.
- Досягнення для дітей та підлітків з бідних соціальних шарів міських і сільських районів, інваліди, що живуть на задвірках суспільства, безробітні. Надання їм інформації, допомога в подоланні жорстких судів, сприяння участі у суспільному житті. Прийняття відповідних превентивних заходів, які доповнюють заходи, прийняті в школах, неурядовими організаціями та місцевими органами влади.
- Співпраця зі школами в реалізації різних культурних заходів та подій, збагачення форм культурної освіти.
- Залучення підлітків в різні добровільні дії, які розглядаються як важлива частина навчального процесу.
- Розвиток автономії в рамках інститутів та підтримки студентського самоврядування

- Організація літніх і зимових таборів для дітей і підлітків в місцях далеко від дому (як за кордоном, так і в Польщі).

- З допомогою європейських фондів Рада, приймаючи участь в молодіжних європейських програмах (участь у міжнародних обмінах, дії, спрямовані на інтеграцію, заходи для людей з обмеженими фізичними можливостями).

Політичні зміни, пов'язані з європейською інтеграцією внесли багато економічних, політичних та культурних змін, що також були внесені зміни в сфері освіти. Враховуючи, що позашкільна освіта поступово стає одним з найбільш важливих частин суспільного життя, необхідний розвиток відповідних установ освіти. Ці установи є у підпорядкуванню уряду та самоврядування та повинні зосередитися не тільки на надання своїх програм для тих, хто приходять до них самостійно, а й на використанні такого напрямку роботи, який допоможе дітям знайти своє місце в новій ситуації і бути інформованими про нові питання. Таким чином, усі політичні сили зрозуміють, що більш вигідно надавати субсидування позашкільним установам, ніж збільшення субсидій для поліції, реабілітації, з'ясування збитку і т.д.

Молодіжний центр в Кракові є установою додаткової освіти. Він запропонував, щоб діти і підлітки мали сприятливі умови для розвитку інтересів і здібностей протягом 50 років. Головна мета центру - надихнути і підтримати інтелектуального, фізичного та емоційного розвитку дітей та підлітків. Центр:

- Організовує регулярні заходи (з підрозділами відповідно до інтересів) протягом 3600 учасників віком від 5-21 років (міжнародні, транснаціональні і місцеві), художні, спортивні, освітні та розважальні заходи

- Розробляє міжнародний обмін в рамках європейської освіти

- Організовує літні та зимові табори обох видів: на місці і далеко від місця проживання.

- Приймає заходи з підтримки дітей-інвалідів та підлітків.

- Організовує конференції та семінари для молоді та вчителів.

- Співпрацює з багатьма іншими установами, як в Польщі так і за кордоном.

- Впровадження різних інформаційних кампаній та консультацій для молоді.

- Здійснює освітню програму заохочення, щоб провести вільний час активно.

Центр є:

- Один з членів - засновників Європейський комітету EAICY, підлеглий Європейської Ради.

- Центральний блок польсько-німецької програми молодіжного співробітництва (Jugendwerk)

- Обласний центр Молодіжної програми (Młodzież)

- Один з членів - засновників Крайової Ради позашкільного виховання.

- Регіональний підрозділ Європейського інформаційного центру для молоді (Eurodesk)

- Один з членів - засновників Польської Асоціації додаткової освіти.

- Один з членів - засновників Молодіжного братства любителів старих міст, які займаються історією та пам'ятниками.

Система освіти Угорщини. В країні і початкова, і середня, і вища освіта завжди була безоплатна. Хоча навчання в державних вищих навчальних закладах для абітурієнтів, котрі недобрали потрібну кількість балів, є плавною, але відмінна успішність протягом двох років гарантує студентам право переведення на безплатну форму навчання.

В Угорщині існує кілька гуманітарних вузів, фінансованих католицькою церквою (приміром, Католицький університет ім. П.Пазманя). У системі навчання задіяні англійські, французькі, швейцарські й інші методики та програми. Приблизно кожен п'ятий дипломований спеціаліст воліє одержати і другу (тепер вже обов'язково платну) освіту. Наявність додаткового фаху враховується й заохочується роботодавцями, причому і державної, і приватної форм власності. Інакше кажучи, це дає додаткову гарантію працевлаштування, присвоєння вищої категорії в «табелі про ранги». Угорські вищі навчальні заклади підрозділяються на університети й Вищу школу. Це — педагогічні інститути, інститути з підготовки лікарів швидкої допомоги, медсестер підвищеної кваліфікації та інші. Термін навчання у Вищій школі становить 4 роки (в університетах — 5). Природно, диплом Вищої школи оцінюється дещо нижче від університетського. Для того, щоб вступити до вищого навчального закладу необхідно набрати 120 балів — така максимальна кількість балів для вступу на державну форму навчання. А мінімальна щорічно варіюється й залежить від категорії навчального закладу. Отже, максимум можна набрати за результатами складання випускних екзаменів у середній школі, які проводяться під «патронатом» учителів шкіл і викладачів ВУЗів. Результати цих іспитів можуть зараховуватися водночас і як вступні. Обов'язкових предметів п'ять: угорська мова й література, історія, математика, іноземна мова (переважно англійська, німецька й іспанська), а також один екзамен на вибір випускника (підкреслю, даний предмет має вивчатися не менш як два роки). Середній прохідний бал на державну форму навчання (як і кількісний набір абітурієнтів) щорічно визначається міністерством освіти Угорщини. Переможці олімпіад (і міжнародних, і республіканських) отримують іменні запрошення вищих навчальних закладів. Міністерство освіти припускає наявність таких «вакантних» місць саме для обдарованих дітей. Звісно, їх запрошують туди, де «олімпійська» дисципліна є профілюючою. Переможці республіканських і європейських олімпіад одержують додатково три бали — до суми набраних ними вступних «очок». До того ж існує система державної сертифікації знання іноземних мов. Наявність такого документа гарантує (залежно від категорії іспиту) додаткові 1—5 балів. Угорщина - країна у Євросоюзу, тому сьогодні зростає цінність технічної освіти. І це зрозуміло. Хороший інженер-машинобудівник, кібернетик, програміст та еколог, хімік і фізик потрібні будь-якій західній країні. Та й сьогодні хороших спеціалістів охоче запрошують міжнародні консорціуми. Угорські закони досить добре захищають права випускників: із минулого року щомісячна зарплата дипломованого фахівця не може становити менш \$430—440.

Система освіти Греції.

Греки з давніх-давен приділяли багато уваги освіті. Але якщо за античних часів більше уваги приділялось таким наукам, як ораторське мистецтво, філософія, геометрія, то зараз молодь на Балканському півострові віддає перевагу більш практичним напрямам навчання — туристичному бізнесу, отельному та ресторанному менеджменту, інженерно-технічним та медичним спеціальностям. Ці та багато інших професій молоді елліни опановують в класичних університетах (AEI) або технічних інститутах (TEI). Як і в більшості європейських держав, в Греції ступінь бакалавра (Ptychio) присвоюється студентам через 4 роки навчання, ступінь магістра (Metaptychiako) — ще через 2 роки. Майбутні лікарі вчаться довше на два — три роки в залежності від спеціалізації.

Системі освіти цієї республіки притаманна цікава особливість. Абітурієнти обирають напрям, за яким хотіли би навчатися, а держава визначає, до якого саме ВНЗ відправити

вступника, звичайно, враховуючи його побажання і академічну успішність. Справа в тому, що у Греції вступ до вищих навчальних закладів відбувається централізовано через Міністерство освіти та релігії. Учні загальноосвітніх та професійно-технічних закладів здають випускні іспити, які одночасно є вступними до вищих навчальних закладів. Перед екзаменами абітурієнти складають список факультетів тих університетів або інститутів, де хотіли б здобувати подальшу освіту. Причому забороняється вказувати факультети різного напрямку, тобто якщо юний грек вже націлюється на спеціальність «Маркетинг», то він може вказувати лише факультети економіки та менеджменту. За результатами екзаменів Міністерство освіти і релігії визначає, студентом якого закладу стає учень відповідно до набраного балу. Чим вище бал, тим більше шансів потрапити до престижного навчального закладу. Вища освіта в Греції є безкоштовною для громадян Європейського союзу. Громадяни інших держав, до яких входить і Україна, покривають лише частину вартості навчання. Слід зазначити, що уряд Греції толерантно ставиться до шкільних атестатів, виданих в Україні і учні можуть вступати до грецьких вищих навчальних закладів після закінчення школи. Для іноземців створені надзвичайно привабливі умови прийому: без екзаменів та необхідності володіти новогрецькою мовою. Зарахування до університетів проводиться на основі середнього балу атестату: чим він вище, тим краще. Але при цьому не обов'язково бути повним відмінником, адже в кожному університеті свій прохідний бал. Так само як і місцеві абітурієнти, іноземні заповнюють анкету, в якій вказують університети, де мріяли би навчатися. Можна вписати 10 – 20 закладів на вибір, головне, щоб факультети належали до однієї групи. В Греції їх п'ять: економічна, гуманітарна, медична, політехнічна і математична група факультетів. Усі необхідні для вступу документи подаються до Міністерства освіти та релігії Греції у перших числах серпня. Далі процедура проста: набір вступників проходить за конкурсом атестатів. Але справа в тому, що грецький уряд відводить для іноземних громадян обмежену кількість університетських місць. Тому студентом стає той, хто, по-перше, швидше надіслав документи, а по-друге, мав достатній бал атестату. Після зарахування до університету, новоспеченому студенту надається один академічний рік для вивчення мови на державних мовних курсах, які діють на філософському факультеті Афінського державного університету, після чого складається обов'язковий тест на знання мови і отримують відповідний сертифікат. З цим документом учні продовжують навчання у тому навчальному закладі, до яких вони були прийняті рік тому і в вересні – жовтні приступають до навчання на 1 курсі. Студентське життя на Балканському півострові є цікавим. Окрім проживання у гуртожитках, учні отримують можливість безкоштовно харчуватися в їдальні кампусу, користуватись цілодобовим безлімітним Інтернетом, спортзалами, бібліотеками. В університетах добре розвинене студентське самоврядування: є декілька партій та організацій, які борються за права учнів, висувають ректорату свої вимоги. При відмінному навчанні і зразковій поведінці студентам нараховується стипендія, приблизно 500 євро в місяць.

Система освіти Ірландії фактично є аналогом британської моделі. Навчання в Ірландії поділене на три етапи. До 12 років діти вчать в початковій школі, потім переходять до середньої школи, після закінчення якої в 17-18 років складають випускні іспити. Третій рівень - спеціальна і вища освіта в університетах, інститутах або коледжах. Коледжі, інститути та університети Ірландії не просто «тримають марку» кращої освіти Європи - методики освіти в них постійно вдосконалюються. З моменту заснування в XVI столітті

Трінїті-коледжу - найстарішого університету Ірландії - країну стали називати «островом школярів». І донині в Ірландії найвищий відсоток молоді серед країн Євросоюзу. Щороку в ірландські навчальні заклади вступає більше 200 000 студентів різного віку і національностей. Вартість навчання в Ірландії - невисока. Дипломи ірландських навчальних закладів дуже цінуються в інших країнах. Учні вже в 17 років повинні дуже добре володіти англійською і мати сертифікат, що свідчить про наявність 600 балів по TOEFL (TOEFL iBT близько 100 балів) або 5,5 по IELTS (університети інших країн беруть із знаннями мови на рівні 550 по TOEFL і 5,0 по IELTS). А крім мовного сертифікату достатньо надати лише атестат про закінчення вітчизняної середньої школи. Природно, там повинні бути одні п'ятірки. Можна відучитися останні два роки в ірландській загальноосвітній школі та отримати Leaving Certificate Examinations (LCE) - ірландський атестат про загальну середню освіту. З тим же успіхом можна пред'явити і британський A-level (його отримують після двох останніх років навчання за програмою британської середньої школи). Також можна записатися на Foundation, підготовчу програму навчального закладу, в стінах якого буде продовжуватись навчання. Для цього необхідно, як правило, здати TOEFL PBT на 500 балів (за шкалою TOEFL iBT 64 бали) або IELTS на 5,0, написати есе на сторінку англійською мовою, чому обирається та чи інша спеціальність. До цих основних документів потрібно прикласти обов'язкові рекомендації від класного керівника і вчителя англійської мови. Успішно закінчивши Foundation, можна на рівних з ірландськими абітурієнтами вступити до обраного навчального закладу.

До університету є сенс поступати гуманітаріям і медикам, а також бажаючим пов'язати своє життя з наукою. Тим же, хто після навчання планує жити і працювати в Ірландії, більше підійдуть технологічні інститути та ІТ-школи: їх випускники працевлаштовуються найлегше (особливо ІТ-фахівці та інженери). Дипломи педагогічних коледжів будуть корисні насамперед лінгвістам: після повернення додому вони зможуть розраховувати на працевлаштування в будь-якому столичному мовному центрі. Що ж до MBA, за статистикою, випускники бізнес-шкіл Ірландії швидше за інших окуповують вкладення в навчання: уже через три-чотири роки вони займають високі посади в провідних світових компаніях. Університети Ірландії - це, насамперед, дослідницькі та наукові центри. Їх 7, з них найстаріший і найпрестижніший - дублінський Трінїті-коледж, заснований в 1591 році. Університетська вища освіта дає фундаментальну наукову базу і призначена, в основному, для тих, хто хоче присвятити себе науці.

На відміну від університетів, ірландські інститути і коледжі готують своїх студентів до майбутньої роботи і орієнтовані на практичне застосування знань. Дипломи таких навчальних закладів часом цінуються в бізнесі більше, ніж університетські.

Навчання у вищому навчальному закладі Ірландії триває від 3-х до 8-ми років. Перші 3-4 роки навчання - бакалаврат, наступні 1-2 роки - магістратура, ще 1-2 роки знадобляться, щоб отримати ступінь доктора наук. Процес навчання складається з лекцій, семінарів, практичних занять і лабораторних робіт, а також з індивідуальних занять з тьютором (науковим керівником). У кожному ірландському навчальному закладі є спортивні секції, різноманітні гуртки та товариства «за інтересами». Як і в багатьох інших європейських навчальних закладах прийнята гнучка система навчання. На першому році навчання студенти обирають комбіновані навчальні курси (наприклад, «історія мистецтва і соціологія») і вивчають їх у двох режимах: або протягом усіх чотирьох років бакалаврату, або перші три роки, а потім рік спеціалізації в області одного з них, або поєднувати

навчання на різних факультетах. Дипломи навчальних закладів країни визнається в усьому світі. Безкоштовно навчатися в Ірландії можуть тільки громадяни Європейського Союзу. Решта оплачують своє навчання в Ірландії самостійно.

Система освіти Кіпра дуже висока, чому посприяла Британська система освіти: протягом багатьох років Кіпр був Британською колонією. Ця ж причина поклала початок тому, що Англійська мова стала рідною, поряд з грецьким. Кіпр є повноправним членом Європейського Союзу, що надало можливість ВУЗам, які до цього використовували британську акредитацію своїх програм, отримати Європейську. Таким чином, Диплом, отриманий студентом на Кіпрі, нічим не відрізняється від Диплома будь-якого Британського або Швейцарського навчального закладу. Крім того, це дозволяє студентам перекладати свої кредити (кредит / години) по системі ECTS (European Credit Transfer System) з Університету Кіпру в будь-який інший європейський чи американський ВУЗ за вибором. Державні навчальні заклади є безкоштовними. З акредитації Міністерства освіти Кіпру Дипломи державного та недержавного навчального закладу мають рівні права при прийомі на роботу, то цей же Диплом англійською мовою збільшить конкурентноспособність студента у багато разів: він зможе поїхати працювати і в інші країни, рівень англійської мови цілком дозволить це зробити. Університет Нікосії має сильну академічну базу: більше 90% викладацького складу мають ступенем PhD. В Університеті ведеться величезна дослідницька робота. Щороку Університет отримує більше 5 млн. Євро-грантів від Європейського Союзу на розробку різних наукових проєктів. Таким чином, студенти не тільки відвідують лекції, але й активно беруть участь у дослідницьких роботах. В Університеті діє Американська система навчання, що дає студентам багато переваг:

- можливість скласти свій академічний графік,
- розподілити навантаження за допомогою свого особистого академічного радника;
- можливість вибирати графік занять, увечері або вранці;
- можливість перейти з однієї програми на іншу після першого семестру;
- особистий контакт з викладачами.

Тривалість програми бакалаврату 4 роки, Магістратури від 1.5 до 2 років і Докторантура 3 роки. Університет є активним членом програми ERASMUS MUNDUS (Європейська програма студентських обмінів). В Університеті створена Студентський Офіс (Student's Affairs Office), головним завданням якого є всеосяжна допомога іноземним студентам: організація ознайомлювальних екскурсій, клубів за інтересами, студентських рад. Він діє і як кар'єрний офісом, що допомагає: написати відмінне резюме, що надсилаються в різні компанії Кіпру і інших Європейських країн. Університет надає студентам з України та Росії можливість отримати значну (до 50%) знижку на навчання на всі програми бакалаврату на підставі середнього балу атестата про середню освіту.

Освіта Швейцарії є найкращою у Європі. Багато шкіл створювалися на основі методик знаменитих педагогів - Йоганна Песталоцці, Марії Монтессорі, Рудольфа Штайнера. У швейцарських школах (особливо в тих, що знаходяться у франкомовних частинах країни) вважають, що без ковтка свободи найпрекрасніші задатки дитини пропадуть марно. У цьому їхня відмінність від британських шкіл з традиційно суворою дисципліною. Швейцарські навчальні програми є серйозними і насиченими, як британські, але на першому місці тут стоїть розвиток особистості та творчих здібностей дитини. Іншими словами, якщо в британських школах виховують "кістяк нації", то в швейцарських

виховують громадян світу. У інтернаціональної і космополітичної Швейцарії затишно почувають себе дорослі і діти різних народів. Тому в 250 приватних школах тут представлені учні більш ніж 100 національностей. Різноманітні академічні програми мають високі стандарти якості. Останніх у Швейцарії декілька, і вони розрізняються по складності і насиченості предметами. Існує п'ять типів (спеціалізацій) національної програми Matura, яка включає вивчення 13-15 обов'язкових предметів і трьох мов.

Німецька шкільна програма Abitur (три типи: гуманітарні науки, природничі науки і технічна спеціалізація) майже так само насичена, як і швейцарська Matura. А ще тут викладаються французька програма Baccalaureat, італійська Maturita, програма американської середньої школи High School, британська A-level.

Програма International Baccalaureate (IB), в створенні якої швейцарці взяли найактивнішу участь. Зазвичай кожна школа має дві-три секції і, отже, дає можливість навчатися за однією з двох-трьох програм.

Школа Ecole International Brilliantmont в Лозанні пропонує навчання англійською мовою за трьома програмами: британської, американської та IB. Leysin American School, приватна школа-пансіон в Лозанні, навчає за двома програмами: американської та IB. Учні мають можливість вибору програми відповідно до своїх здібностей і подальшими навчальними планами. Британська програма (9-13 класи) передбачає підготовку до кембриджських міжнародних іспитів (IGCSE, AS, A-Level), Американська (8-12 класи) готує до здачі іспитів PSAT, SAT, TOEFL, AP. Це дозволяє випускникам Brilliantmont вступати до університетів США і Канади, а також у франкомовні і англомовні європейські університети, включаючи швейцарські. Протягом останніх двох років школи консультант по надходженню допомагає учням і їх батькам вибрати правильний ВУЗ і курирує їх в процесі зарахування. Заняття в школі ведуться англійською мовою, але вивчення французької мови є обов'язковим для всіх. Всі 100% випускників вступають до університетів, половина - в сотню кращих університетів США.

Школа Institut Auf dem Rosenberg в Санкт-Галлені пропонує німецьку програму Abitur, швейцарську Matura і італійську Maturita Italiana.

Школа Leysin American School (LAS) є членом Європейської Ради Міжнародних Шкіл. LAS відома своєю репутацією істинно інтернаціональної школи і пропонує програми з отримання диплома по американській середній освіті, програми з вивчення англійської мови з подальшою задачею TOEFL. Проживання надається в резиденціях, що розташовані недалеко від школи. В Leysin American School навчаються діти відомих політиків, дипломатів, співробітників міжнародних організацій. Навчання можливе за програмами американської системи і IB (Міжнародний бакалаврат).

Швейцарські школи забезпечують своїм вихованням можливість оволодіти декількома іноземними мовами. Мультилінгвізм - унікальна особливість Швейцарії, де люди говорять ретороманською, французькою, німецькою та італійською мовами (усі чотири мови – державні) і вільно володіють англійською.

Більшість швейцарських шкіл-пансіонів розташовані в горах і подібні на санаторії: одно-і двомісні номери з усіма зручностями, п'ятиразове харчування, спорт, прогулянки, екскурсії в зовсім близькі Австрію, Німеччину, Францію, Італію.

Британські, американські та англо-американські школи Швейцарії, що користуються особливою популярністю, коштують набагато дорожче (не менш ніж у півтора рази) таких

же шкіл у Великобританії та США - приблизно \$ 50 тис. Націнка - за природу, комфорт, іноземні мови, корисні міжнародні зв'язки.

Система освіти в Австрії містить основні ступені:

- дошкільне виховання (з 3 до 6 років),
- народна школа, що поділяється на два ступені: основна початкова (1-4 класи) та старша школа (5-8 класи),
- старша народна школа (5-8 класи),
- загальноосвітня головна страша школа (5-8 класи),
- гімназія (5-13 класи), що поділяється на класичну або реальну та економічну (для дівчаток),
- допрофесійний політехнічний курс, що є початком до старшої народної школи (1 рік),
- школа для дітей з фізичними та розумовими відхиленнями,
- професійно-технічні заклади освіти,
- середні спеціальні навчальні заклади,
- вищі навчальні заклади освіти.

Освіта в країні передбачає обов'язкове навчання дітей віком від 6 до 15 років і обов'язкове професійно-технічне навчання від 2 до 4 років. Усі навчальні заклади країни поділені на державні та приватні заклади освіти. Більшість дитячих та загальноосвітніх закладів освіти, середніх та початкових професійно навчальних закладів освіти, вищі навчальні заклади освіти є державними. Загальне керівництво освітою здійснюється Федеральним міністерством освіти. У кожній із земель Австрії існує шкільна рада, яка піклується закладами освіти.

Дошкільне виховання Австрії загалом відбувається в родині та системі дошкільних закладів освіти для дітей від 3 до 6 років, головне завдання якого - загальний розвиток дитини під час гри та трудової діяльності. Заняття відбуваються невеликими групами у спеціально облаштованих ігрових дитячих приміщеннях.

Народна школа приймає на навчання всіх дітей від 6 років (1-4 класи). Після її закінчення учні продовжують навчання в старшій народній школі, головній школі і гімназіях.

Успішне закінчення старшої народної школи відкриває доступ до професійної школи нижчої ланки, а також в загальноосвітні школи вищого рівня після одного року додаткового навчання на політехнічному курсі.

Важливий компонент австрійської системи освіти - головна школа. Вона є важливою ланкою між народною школою й гімназією. Відповідно до закону про освіту, в країні встановлено поділ учнів головної школи на два рівні: перший і другий. Перший (факультативно вивчається латинська мова) відкриває доступ в середню школу: учні, які відмінно навчалися, продовжують його у гімназії. Учні, які закінчили другий рівень головної школи можуть продовжувати навчання тільки в професійних навчальних закладах. Закінчення головної школи надає також право на вступ у професійні середні школи, середні навчальні заклади для підготовки вчителів і вихователів, а також до професійно-технічні школи вищого типу. Головна школа - це школа для дітей середнього класу та з малозабезпечених верств населення.

Середня школа Австрії включає в основному гімназії. Термін навчання в них - 8 років (4 +4). У країні існують гімназії гуманітарного та реального напрямків. У гуманітарній

гімназії вивчають латинь і дві іноземні мови вже на першій стадії навчання за трьома напрямками: класичному, сучасних мов і змішаного.

У реальної гімназії (стандартного типу) вивчають іноземну мову з 5-го по 8-й класи. Гімназія має два напрямки: природниче і математичне.

Реальна гімназія в сучасній Австрії - найбільш відвідувана. Вона призначена для учнів, які успішно закінчили головну школу.

Економічна реальна гімназія для дівчат навчає сучасним іноземним мовам (з 5-го по 8-й класи можна вивчати одночасно дві сучасні іноземні мови або латинь з 5-го по 8-й класи); ручна праця (5-й клас); основи природничих наук і економіку домашнього господарства (7-8-й класи); основи виховання (6-8 класи).

В Австрії відкриті музично-педагогічні гімназії, в яких головними предметами є інструментальна музика, нарисна геометрія, природничі науки.

Існують також гімназії для учнів, які відмінно закінчили 8-й клас народної головної школи.

За час проведення реформи освіти Австрії все більше уваги приділяється трудовій професійній підготовці учнів. У народних головних школах був введений додатковий, дев'ятий рік навчання для політехнічних курсів, які створюються у вигляді окремих класів при всіх обов'язкових школах або як самостійна школа.

Програма «Політехнічного курсу» містить три розділи:

- перший - для розвитку особистості (релігія, суспільствознавство з особливим розділом про те, як осмислено проводити вільний час, фізкультура),
- другий - для зміцнення загальної освіти (німецька мова, математика, суспільствознавство з елементами економіки і сучасної історії, природні основи сучасної економіки, технічне креслення, гігієна, домашнє господарство та догляд за дітьми (для дівчаток),
- третій - для профорієнтації (розповіді про професії, практична орієнтація, ручна праця для хлопчиків, ручна праця для дівчат) та вибірково-обов'язкові предмети - стенографія, машинопис, іноземна мова.

У програмі «Політехнічного курсу» особливу увагу приділено предметам світоглядного характеру, серед яких провідне місце відведено релігії. Програма містить також елементи економічних, правових і естетичних знань. Велика увага до прикладних дисциплін.

Система позашкільного виховання в Австрії здійснюється в тісному контакті з численними молодіжними організаціями. Велику роль останнім часом грають центри роботи з молоддю, або так звані відкриті молодіжні центри. Особливої уваги заслуговують Австрійський клуб книги для юнацтва та Австрійський інститут з питань молоді та сімейного виховання.

Церква і Народна палата докладають великі зусилля, щоб зберегти свій вплив на підростаюче покоління. Для координації роботи чотирьох провідних юнацьких організацій країни (Католицька робоча молодь, Католицька сільська молодь, Міська католицька молодь, Католицька учнівська молодь) в 1969 році був створений центр - Об'єднання католицької молоді Австрії.

Професійну освіту в Австрії можна отримати в навчальних закладах різного типу.

Нижчі професійні школи (від 1 року до 3 років навчання) готують кваліфікованих робітників, службовців, адміністративний персонал. Особлива увага приділяється підготовці кадрів сфери обслуговування, пов'язаної з розвитком туризму.

Технічні училища та школи художніх ремесел (4-5 років навчання) дають більш високу підготовку, але не відкривають доступу до вузів.

Середні професійні та технічні навчальні заклади (5 років навчання) дають атестат зрілості і право вступу до вищих навчальних закладів освіти за відповідним профілем.

Середня спеціальна освіта в Австрії може бути отримана в середніх технічних професійних торгово-економічних і торгово-професійних школах, у середніх професійних школах підготовки кравців та кухарів (для дівчат). В більшості своїй австрійські середні технічні школи і професійні школи не розподілені по галузях, а готують фахівців для різних галузей.

Вступні іспити в середні спеціальні навчальні заклади проводяться за допомогою тестів. Навчання у всіх навчальних закладах ведеться за навчальними планами та навчальними програмами, затвердженими міністерством освіти. Курс навчання в середніх технічних школах завершується письмовим іспитом з німецької мови, технології відповідного виробництва та усними іспитами з німецької мови, по одному із загальнотехнічних і двом (або чотирьом) спеціальним предметам за вибором.

В професійних школах навчається молодь, яка закінчила вісім класів гімназії, а термін навчання залежить від галузей, для яких дана школа готує фахівців (триває від 1 року до 4 років). У переважній більшості школи цього типу мають чотирирічний термін навчання. Слід зазначити, що ці школи майже не існують, як самостійні одиниці. В основному, вони діють як паралельні класи або відділення середніх технічних шкіл.

В середні технічні школи, з п'ятирічним терміном навчання, приймають підлітків, які закінчили 8-й клас гімназії. Ці навчальні заклади готують технічні кадри для різних галузей промисловості, будівництва і транспорту. До даного типу навчальних закладів відносяться також середні торгово-економічні школи з чотирирічним терміном навчання.

Підготовка вчителів основних народних шкіл і головних шкіл здійснюється у педагогічних інститутах (2 роки навчання) на базі тринадцятирічної середньої школи (гімназії). Функціонують також чотирирічні педагогічні училища (на базі восьмирічної школи), які готують викладачів для загальноосвітніх шкіл та вчителів спеціальних дисциплін для професійних шкіл. Сьогодні проводиться експеримент з підготовки вчителів політехнічного навчання для гімназій, що передбачає розробку методических основ політехнічного виховання в середній школі. Право викладання в гімназії надають університети і чотирирічні педагогічні інститути. Розширюється підготовка психологів-консультантів для шкіл. Організовано курси підготовки фахівців для більш якісного обслуговування у сфері виховної психології. Термін навчання у вищих навчальних закладах - від 3 до 5 років. У сучасній Австрії діти робітників у вищих навчальних закладах становлять 7% від загального числа студентів вищої школи.

У педагогічних дослідженнях велику увагу приділяється боротьбі з алкоголізмом і наркоманією серед школярів.

В Австрії почали проводити експерименти з організації шкіл повного дня. Була складена також програма по розробці шкільних підручників, підручників для технічної і професійної освіти. Одночасно Федеральне міністерство освіти проводить дослідження технічних засобів навчання (ТСО) з точки зору їх виховного відповідального застосування і для навчання в школах підвищеного типу.

Система освіти в Португалії регулюється конституцією 1976 року, що гарантує право засновувати приватні школи, припускає усунути неписьменність, забезпечити спеціальну

освіту тим дітям, які цього потребують, а також зберегти автономію університетів, гарантує права вчителів і студентів брати участь в демократичному управлінні школами. На додаток до конституції, португальська освіта управляється і іншими законодавчими актами, деякі з яких були випущені виконавчою владою ще в 18-м столітті. Вищу освіту можна здобути в чотирьох старих університетах (Лісабоні, Коїмбре, Порто і в технічному Університеті Лісабона), а також і в інших університетах країни. Крім того, є спеціальні учбові заклади, школи і академії.:

- Університет
- Політехнічний Інститут
- Вища школа
- Вищий інститут

Вища освіта в Португалії розділяється на дві підсистеми: університетська вища освіта і не-університетська вища освіта (політехнічна освіта), яка надається в автономних державних університетах, приватних університетах, політехнічних інститутах і приватних вищих учбових закладах. Крім того, є університетський вищий учбовий заклад, який пропонує курси по менеджменту, антропології, соціології, історії, економіці і психології. Португальський Католицький університет був заснований указом Ватикану і визнаний державою Португалії. Прийом на навчання регулюється тими ж процедурами, які існують і в державних вищих учбових закладах. Дві системи вищої освіти (університетська і політехнічна) пов'язані один з одним, і надають можливість перейти з однієї в іншу. Також можливо перейти вчитися з державного навчального закладу в приватний, і навпаки. Мова навчання – португальська.

Неуніверситетський рівень: Вищі школи і інститути пропонують освітні курси в таких областях, як природні науки, підвищення кваліфікації викладацького складу, образотворче мистецтво, прикладне мистецтво, справа медсестри, бізнес і менеджмент, сільське господарство і лісоводство, машинобудування, технічні і прикладні науки. У політехнічних учбових закладах можна отримати ступінь бакалавра і диплом про вищу освіту, тоді як ступінь магістра і доктора можна отримати тільки в університеті. Ступінь бакалавра можна отримати після трьох років навчання, а диплом про вищу освіту - після навчання протягом чотирьох-шести років, залежно від області освіти. Найпоширенішим типом в політехнічній освіті вважаються “*cursos bietbpicos de Licenciatura*”. Ці курси розділяються на два цикли. В кінці першого циклу студенти отримують ступінь бакалавра, а в кінці другого - диплом. Перший цикл триває шість семестрів, а тривалість другого - від двох до чотирьох семестрів. Більшість дипломних курсів організовані за принципом кредитів, але є і такі, які все ще організовані за принципом навчання по семестрах і учбових рокам. Магістр - це ступінь в певних областях наук, вказуючий на те, що випускник здатний проводити практичні дослідження. Курси зазвичай тривають 4 семестри і включають лекції, а також підготовку і обговорення оригінальної дисертації. Цей ступінь відкритий тільки для тих, які отримали як мінімум 14 з 20 очок на дипломних курсах (*Licenciatura course*). Ті студенти, які отримали менше 14 очок, також мають можливість навчатися в магістраті після аналізу розкладу занять університетом. Ступінь доктора надається університетами тим студентам, які успішно склали відповідні іспити і захистили тезу. Обмеженого за часом періоду для підготовки до здачі іспитів на ступінь доктора не існує. У кандидатів повинні бути ступінь магістра або диплом із відміткою про отримання принаймні 16 з 20 очок, а також кандидати повинні

задовольняти деяким іншим вимогам, які пред'являє їм університет, в якому вони збираються отримувати ступінь доктора. Самий вищий ступінь, що привласнюється тим, у кого вже є ступінь доктора дозволяє проводити дослідження на вищому рівні, а також підтверджує володіння спеціальною педагогічною компетенцією в певній вибраній області. Цей ступінь привласнюється після того, як кандидат успішно складе необхідні іспити.

Альтернативи атестатам: Особливий конкурс - для студентів, вік яких вище 25 років, і які склали спеціальний, влаштований для даної мети (ad-hoc) іспит; а також для кандидатів, у яких вже є кваліфікація після навчання на середніх/вищих курсах, для кандидатів .

Необхідні вимоги до випускників середньої школи: диплом про середню освіту (Ensino Secundário) та підготовка до Concurso nacional (тільки для державних учбових закладів) або до Concurso local (для приватних учбових закладів). На додаток до вступних конкурсних іспитів і тестів, учні повинні пройти тест, чи відповідають вони вимогам даного учбового закладу, які наперед оголошені в брошурах і буклетах, які розповсюджуються серед охочих поступити до навчальних закладів. У іноземних учнів, які мають бажання навчатися в португальських навчальних закладах, повинен бути диплом (або копія його) про закінчення середньої школи і також повинні скласти конкурсний вступний іспит, повинні володіти хорошим знанням португальської мови. Молоді люди повинні бути громадянами Португалії чи Євросоюзу, або політичними біженцями чи громадянами країни, у якої є відповідний договір із Португалією.

Система освіти в Естонії поєднує різні ступені, від навчання у дошкільних закладах до вищої освіти. Діти йдуть до школи у сім років. Вони мають обов'язково закінчити дев'ять класів (основна школа). Потім, за бажанням, протягом трьох років навчаються в гімназії. В Естонії діють школи, як естономовні, так і російськомовні. Всі учні обов'язково повинні вивчити дві іноземні мови. Більшість віддає перевагу англійському. В Естонії діють 37 вищих навчальних закладів. 10 з них мають університетський статус, з яких 6 - державні університети, а 4 - приватні. У 1996 році естонський уряд ініціював програму "стрибок тигра", з метою комп'ютеризації системи освіти. Швидкий розвиток комп'ютерної галузі в країні помітно вплинув на навчальні заклади та освіту Естонії. Нині повністю комп'ютеризована система її роботи. Вся важлива урядова документація представлена виключно віртуально. Зокрема, через Інтернет можливо напряду ознайомитись із щоденним графіком роботи навчального закладу, успішністю учнів.

Середня повна загальна освіта в Естонії містить у собі базову освіту тривалістю 9 років (1-9 класів навчання). Після успішної здачі випускних іспитів учні отримують Свідоцтво про базову шкільну освіту (põhikooli lõputunnistus). Випускники мають право продовжити подальшу освіту у середніх загальноосвітніх школах/гімназіях (gymnasium), або в середніх професійних навчальних закладах (kutseõppeasutus). Заключний етап середньої освіти триває 3 роки, що здійснюється в гімназіях чи в середніх професійних навчальних закладах. Гімназії є основною структурною одиницею середньої освіти у країні, що замінили загальноосвітні школи (keskkool). Максимальне щотижневе навчальне навантаження у гімназіях дорівнює 35 годинам. У додаток до обов'язкових дисциплін, що визначаються національним навчальним планом та складають 75% від загальної кількості дисциплін, 25% відводиться для дисциплін за вибором самих учнів та шкіл. Є гімназії з поглибленим вивченням окремих дисциплін, наприклад іноземних мов, математики, бізнесу. З 1997 року у середній школі введені єдині державні випускні іспити, при

успішному завершенні яких випускники отримують свідоцтво про повну середню освіту (Gümnaasiumi Lõputunnistus), яке відкриває доступ до вищої освіти.

В Естонії існує 2 рівня професійної освіти: середня професійна освіта (kutsekesharidus) та професійна вища освіта (kutsekõrgharidus). Професійна середня освіта може бути отримана на основі базової середньої освіти в середніх професійних навчальних закладах. Тривалість навчання складає 3 роки. Під час навчання в цих навчальних закладах випускники, поряд із одержанням професії, завершують програму повної середньої освіти й їм вручається свідоцтво про отримання середньої професійної освіти на основі базової середньої освіти (lõnnistuspõhi-hariduse baasi kutsekeshariduse omandamise kohta). Випускники, що мають повну загальну середню освіту, можуть вступати на програми тривалістю від 1 до 2,5 років, після завершення яких вони отримують свідоцтво про отримання середньої професійної освіти на основі повної середньої освіти (Tunnistus keskhariduse baasi kutsekeshariduse omandamise kohta). Обидва вказаних свідоцтва надають право на вступ до вищих навчальних закладів країни. Професійна вища освіта може бути отримана на основі повної середньої освіти і є частиною системи вищої освіти країни.

Система вищої освіти країни є бінарною та складається з університетів (ülikool) і вищих навчальних закладів прикладного характеру (rakenduskõrgkool). Починаючи з 1999 року, деякі середні професійні навчальні заклади отримали право надавати професійні програми на рівні вищої освіти. Вищі навчальні заклади всіх типів можуть бути державними, громадськими або приватними навчальними закладами. Університети (ülikool) Естонії надають академічну вищу освіту й прикладні, професійно-орієнтовані програми, що ведуть до присвоєння академічних кваліфікацій. Вищі навчальні заклади прикладного характеру (rakenduskõrgkool) надають прикладні, професійно-орієнтовані програми й професійно-технічні неакадемічні програми вищої освіти.

Вища освіта не університетського рівня поєднує в собі професійно-технічну й вищу неакадемічну освіту з акцентом на здобуття й розвиток професійних навичок і здібностей. Професійно-технічна освіта має один щабель і може бути надана на основі повної середньої освіти у професійно-технічних закладах або у вищих навчальних закладах прикладного характеру. Тривалість навчання складає 3-4 роки, враховуючи практичну підготовку. Випускники отримують диплом про професійну підготовку із зазначенням отриманої спеціалізації. Освіта цього рівня може бути представлена також в університетах країни, університетські програми підготовки мають спільні елементи з програмами підготовки бакалаврів.

Університети є вищими навчальними закладами, у яких студенти мають можливість отримати академічні кваліфікації вищої освіти, а також є можливість пройти неакадемічні програми підготовки (Diplom-study). Ступінь Бакалавра присуджується після успішного завершення першого щабля академічної освіти. Тривалість програми 3-4 роки (120-160 естонських залікових одиниць). Після успішного виконання навчальної програми й захисту дипломної роботи випускникам присуджується диплом, який засвідчує присудження ступеня Бакалавра (Bakalauresekraad). Програми, що ведуть до присудження ступеня Магістра, складають другий щабель академічної освіти. Вони розраховані на 1-2 роки навчання (40-80 залікових одиниць), але разом із програмою бакалавра тривалість навчання повинна бути не менше ніж 5 років (200 залікових одиниць). Випускникам, що успішно завершили програми підготовки та захистили дисертаційні роботи, присуджується диплом, який засвідчує присудження ступеня Магістра (Magistrikraad).

Підготовка спеціалістів у сфері медицини здійснюється в університетах без розподілу на щаблі підготовки. Тривалість навчання складає 6 років і 1 рік практичного стажування (інтернатура). Випускники отримують диплом, який засвідчує присвоєння ступеня доктора медицини (Arsti Aste), який відповідає магістерському ступеню. Навчальні програми у сфері ветеринарної медицини, фармакології, стоматології й архітектури розраховані на 5 років підготовки. Випускники одержують диплом з зазначенням отриманої спеціальності. Третій щабель академічної підготовки призначений для поглиблення спеціалізації та проведення серйозних наукових досліджень. Нормативна тривалість програми складає 4 роки. Випускникам, що успішно завершили програму підготовки, присуджується диплом, який засвідчує присвоєння ступеня Доктора (Doktorikraad) – найвищого академічного ступеня.

Система освіти Латвії містить основні ступені: базова освіта тривалістю 9 років, перший ступінь загальної середньої освіти; заключний цикл середньої освіти тривалістю 3 роки, здійснюваний в гімназії. Отримання повної середньої освіти відбувається, починаючи з 10 класу, в профільно-орієнтованих класах природничого, математичного та гуманітарного напрямків. Випускники, які успішно завершили навчання і пройшли державну атестацію, отримують Атестат про повну середню освіту (Atestats par Visparejo Videjo Izglitibu), який відкриває доступ для вступу до вищих навчальних закладів. Базову професійну освіту (10-11 класи) може бути отримано в базових професійних школах і завершується отриманням свідоцтва про базову професійну освіту (Aplieciba par profesionalo pamatzglitibu). Повна середня професійна освіта, тривалість навчання в якому 4 роки, реалізується в середніх професійних школах та професійних гімназіях. При навчанні в цих навчальних закладах, після отримання базової освіти, учні, поряд з освоєнням професії, отримують і середню (повну) загальну освіту. Випускники цих навчальних закладів отримують диплом про повну середню професійну освіту (Diploms par profesionalo videjo izglitibu), який відкриває доступ до університетів. Доступ до вищих навчальних закладів відкритий для всіх володарів Свідоцтва про отримання середньої повної освіти. Однак навчальні заклади мають можливість самостійно визначати вимоги прийому в залежності від кількості поданих заяв. Це можуть бути вступні іспити по одному профільному або кількох предметів (але не більше 4-х), конкурс атестатів з акцентом на профільюючі дисципліни або інтерв'ю. Абітурієнти, які не пройшли конкурсні випробування для вступу на місця, що фінансуються державою, можуть бути прийняті на контрактній основі. В країні завершується процес введення централізованих державних іспитів за середню школу. З 2003 року вводиться система заліку результатів цих іспитів при зарахуванні до навчальних закладів країни замість проведення вступних випробувань.

У Латвії існує два види вищої освіти. Закон «Про освіту», прийнятий в 1991 році, встановив відмінність між академічними і професійними освітніми програмами, а прийняті в грудні 2000 року доповнення до Закону «Про вищі навчальні заклади» встановили також відмінність між вищими навчальними закладами університетського типу та неуніверситетського типу. Останні можуть реалізовувати тільки професійні програми підготовки, тоді як перші можуть пропонувати, як академічні, так і професійні програми. Програми академічного вищої освіти (5 рівень ISCED) засновані на вивченні фундаментальних та / або прикладних наук. До присвоєння ступенів Бакалавра (Bakalauris) і Магістра (Magistrs) необхідний захист випускної роботи при завершенні кожної із ступенів. Ступінь Бакалавра надається після завершення першого ступеня

університетської освіти. Тривалість програм 3-4 роки або 120-160 латвійських кредитних / залікових одиниць (180-240 ECTS одиниць). Ступінь Магістра надається після закінчення другого академічного ступеня вищої освіти. Програми навчання можуть бути розраховані на 1-2 роки підготовки, тобто 40-80 латвійських залікових одиниць (60-120 ECTS одиниць), причому загальна тривалість навчання повинна бути не менше 5 років (200 латвійських залікових одиниць). У медицині та стоматології (6 і 5 років навчання відповідно) ступеня бакалавра і магістра не передбачені, однак присуджуються дипломи вважаються рівними ступеня магістра. Ступінь Магістра (або її еквівалент) потрібно для прийому на програми, що ведуть до присвоєння ступеня Доктора (Doktors), яка у міжнародному контексті визнається як ступінь Ph.D. Програми передбачають 3-4 роки підготовки, протягом яких необхідно провести самостійне наукове дослідження, здати необхідні іспити, опублікуватися в наукових журналах міжнародного рівня та захистити підготовлену роботу. У Латвії існує кілька типів навчальних програм вищої професійної освіти. Професійні програми вищої освіти першого рівня (програми коледжів) розраховані на 2 роки навчання (80 навчальних одиниць) після отримання повної середньої освіти. Дані програми спрямовані на підготовку фахівців середнього рівня (4 рівень професійних кваліфікацій) по широкому колу спеціальностей і завершуються присудженням Диплома першого рівня вищої професійної освіти. Отримані на даному рівні залікові одиниці враховуються при продовженні освіти на другому рівні професійної вищої освіти, що веде до отримання диплома п'ятого рівня професійних кваліфікацій. Професійні програми вищої освіти другого рівня розраховані на 4 роки навчання (160 навчальних одиниць) після отримання повної середньої освіти. Дані програми розглядаються, як завершальні професійної вищої освіти і ведуть до отримання Диплому другого рівня вищої професійної освіти. У грудні 2000 року до Закону «Про вищі навчальні заклади» були внесені поправки, згідно з яким стало можливим присуджувати професійну ступінь бакалавра, якщо загальна тривалість програми становить не менше 4-х років (160 латвійських навчальних одиниць, 240 ECTS одиниць) і професійну ступінь магістра, якщо загальна тривалість програми становить не менше 5-ти років, що дорівнює 200 латвійським навчальним одиницям. Таким чином, тривалий процес реформування системи освіти призвів до створення симетричної системи ступенів і кваліфікацій.

У середніх навчальних закладах країни використовується числова шкала оцінок у діапазоні 0-10. Всі вищі навчальні заклади використовують також 10-ти бальну систему оцінок: 4 є прохідною оцінкою, 8 вищої «нормальної» оцінкою, оцінки 9-10 присуджуються тільки за особливо видатні успіхи в навчанні, за виконання додаткових, важких завдань на іспитах. Окремі вузи використовують 5-6 як прохідні оцінки, а 9-10 як нормальні вищі оцінки.

Систма освіти Литви Основні концепції неформальної освіти були затверджені законом про освіту Литовської Республіки в 2003 році. Неформальна освіта є невід'ємною частиною формальної та неформальної освіти, щоб діти, молодь та дорослі мали можливість придбати і зберегти навички, здібності і схильності, необхідні для адаптації до постійно мінливих умов. Відповідно до цієї концепції, неформальна освіта надає різні програми: різні заходи, музика, мистецтво, спорт, танці, робота та організація літніх таборів, різних зустрічей, культурні фестивалі, набирати добровольців для національних і міжнародних проектів. Метою цих програм є виконання освітніх потреб дітей та молоді, підвищення кваліфікації та придбання додаткових повноважень. Важливо відзначити, що в 1996 році

сейм (парламент) Литви прийняв державну молодіжну політику Концепції. У цій концепції ми могли б знайти інше опис неформальної освіти.

Метою неформальної освіти для молоді є виховання мислячої людини, здібної і відповідальної задля творчих рішень проблем та активної участі у суспільному житті, а також для розвитку соціальної компетентності молоді. Неформальна освіта молоді здійснюється молодіжними організаціями, іншими юридичними та фізичними особами. Неформальної освіти молоді, програми і проекти повинні відповідати принципам реалізації молодіжної політики.

Спочатку найбільшу увагу було приділено кількісному складу дітей, що займаються позашкільною освітою, а не змістом їхньої діяльності. Сьогодні Закон про освіту визначає поняття неформальної освіти, програм і змісту неформальної освіти, що обрані для навчальних закладів. Використання нової концепції зробили установи, організацію позашкільної освіти, огляд діяльності змісту позашкільної освіти орієнтуючись на підготовку компетенцій. І політики і суспільство говорять про важливість неформальної освіти в Литві. Навіть установи, організації неформальної освіти, розуміють, що результат неформальної освіти, цілі педагога у підготовці компетенцій дітей, і те, що використання цих компетенцій є важливим для дітей в майбутньому. Реформа неформальної освіти важлива для підготовки документів, що регламентують реалізацію неформальної освіти, фінансову підтримку, систему розпізнавання компетенцій, що накопичуються в неформальній освіті. Концепція складається з розгляду ситуації, загальних принципів, поняття неформальної освіти, цілі, завдання, об'єкт неформальної освіти, принципи, отримані повноваження, вплив неформальної освіти на людину, на суспільство, його результат, неформальні організації освіти для дітей, неформальна освіта вчителя, фінансова підтримка, реалізація концепції неформальної освіти. Реалізація неформальної освіти багато в чому залежить від активності. В Литві успішно діє Литовський Центр дітей та молоді і Литовська асоціація організацій дозвілля молоді. Неформальна освіта, розуміючи великий вплив ЗМІ на суспільство, залучає засоби масової інформації, які можуть допомогти людям зрозуміти, що неформальна освіта важлива у житті кожного громадянина. Крім того, представники ЗМІ запрошуються на різні громадські заходи, конференцій, які призначені для вирішення проблем і питань про неформальну освіту. Щотижня Литовський Центр дітей та молоді готує звіт про діяльність, про цікаві заходи, проекти, тренінги, семінари для представників ЗМІ.

Сьогодні неформальні навчальні заклади фінансується двома способами. Ті установи, які відносяться до Міністерства освіти і науки у Литовській Республіці, отримують частину бюджету безпосередньо від міністерства освіти і науки Литовської Республіки. Установи, які належать муніципалітетам, отримують фінансування від них. З метою реалізації спеціальних програм оголошуються змагання (програми соціалізації для дітей та молоді, програми зосереджені заняття дітей, програми профілактики від наркотичної залежності, програми літнього відпочинку і т.д.). Зазвичай ініціатором цих програм є Міністерство освіти і науки Литовської Республіки, який співпрацює з іншими соціальними партнерами (муніципалітетами цивільної області, Міністерство соціального захисту і праці, неформальні навчальні заклади). Незважаючи на це, неформальна освіта є еквівалентною частиною освіти, батькам доведеться платити за дозвілля. Міністерство освіти і науки фінансує тільки половину цієї освіти. Будемо сподіватися, що фінансове становище неформальної освіти буде вдосконалюватися і в майбутньому, як тільки концепція

неформальної освіти буде схвалено. Ця концепція стверджує, що фінансування здійснюється відповідно до принципу «гроші кожному учневі». Це означає, що установи і організації неформальної освіти отримують фінансування від держави і муніципального бюджету. Коли ми говоримо про установи, що забезпечують неформальну освіту в Литві, ми могли б зауважити, що існує два типи закладів: урядові організації (Молодіжні центри, школи) і неурядових організації (молодіжні організації, асоціації, громадські організації)

В країні : 19 - урядовий неформальних освітніх установ в Литві,

43 - недержавних, формальних навчальних закладів,

271 - неформальних освітніх установ в муніципалітетах.

Існуючі програми навчання	Кількість учасників
Музика	28,873
Мистецтво	11,541
Географія	6,334
Театр	1,429
Спорт	2,375
Технічні	3,219
Туризм	1,868
Екологи, натуралісти	19,634
Безпека дорожнього руху	20,463
Інформативні технології	974
Суботні (недільні) школи	127
Інші види діяльності	16,026
Усього	112,863

Неформальна освіта розроблена з очікування поліпшення діапазону навичок і умінь, таких як комунікація, робота в команді, впевненість в собі, відповідальність, рішення проблем, планування організації. Крім того, активно працює Литовська асоціація організаторів молодіжного дозвілля (LVJLOA) в Литві. Сьогодні Асоціація об'єднує осіб, які працюють в різних областях діяльності для дітей у вільний час, займається організацією культури і творчості, спорту, туризму, центрів інформаційних та комунікаційних технологій, оздоровчою роботою. Члени Асоціації належать до мережі урядових та / або приватних установ у кожній адміністративній області Литви. Асоціація є членом міжнародної організації (EAICY) і Міжнародної федерації СЕМЕА, вона ініціює і проводить різні проекти, що належать до оволодіння професії у вільний від навчання час, підвищення мотивації брати активну участь в суспільному житті, виявляючи сильні сторони для майбутнього і виховання самостійності. Більше того, асоціація «Молодіжна академія» проводить семінари та дискусії для менеджерів, які працюють у неформальних навчальних закладах, для ініціативних молодіжних працівників і педагогів, спрямованих на підвищення кваліфікації та утворення служби, що працює новими методами у галузі молодіжної освіти. Всі неформальні організації більш-менш зацікавлені в розвитку потенціалів дітей і одна з головних задач є надання соціальної підтримки дітям-інвалідам, сиротам. Крім того, ці організації використовують все більше нетрадиційних методів, засобів, ігор, по створенню гарної команди, вчать як підготувати і прийняти участь в міжнародному проекті. Через участь у неформальній освіті, діти та молодь мають можливість експериментувати і брати на себе складні обов'язки. Вони здатні розвивати свою цікавість та ентузіазм, навчитися працювати разом і на практиці застосовувати

демократичне прийняття рішень і ведення переговорів, що є важливим кроком на шляху активного демократичного громадянства. Діти зазвичай можуть вирішити, який вид діяльності вони хочуть вибрати, але багато батьків вибирають деякі види діяльності для своїх дітей, бо вони самі думають, що діти не можуть вирішити самостійно. Установи, організації неформальної освіти, не мають жодних методів, як перевиховати цих батьків і пояснити, що це не корисно для дітей. В майбутньому модель "кошик виховання" неформальної освіти буде надавати всім установам можливість поборотися за дитину, яка буде стимулювати підвищення якості, вдосконалення неформального змісту освіти. Діти мають можливість отримати спеціальні повноваження і сертифікат неформальної освіти в Європі, за винятком, зможе поступити в університет, знайти роботу і адаптуватися в будь-якій країні Європи.

Система освіти Італії є складною і цікавою водночас. Діти з трирічного віку починають відвідувати дошкільні заклади освіти, де готуються протягом 3 років до навчання в основній школі. Загальна повна освіта країни має три рівні освіти:

- Початкова освіта (5 років),
- I цикл загальної середньої освіти (3 роки),
- II цикл загальної середньої освіти (5 років).

У 6 років діти вступають до початкової школи, що містить два рівні безкоштовної освіти: scuola elementare 1 та scuola elementare 2. Діти обов'язково вивчають читання, писемність, малювання, арифметику, музику. За бажанням – релігію. Навчальні програми містять вивчення однієї іноземної мови. Після закінчення учні здають іспити, по результатам яких отримують атестат початкової школи (diploma di licenza elementare) і переходять на навчання у загальну середню школу (scuola media), де навчаються до 14 років. Діти вивчають італійську мову, історію, географію, математику, загальні науки, іноземні мови, мистецтво, музику. Щорічно та після завершення навчання у scuola media молодь підтверджує свої знання іспитами. Навчання II етапу загальної середньої освіти відбувається у класичних, природничо-наукових і лінгвістичних школах-ліцеях. У класичному ліцеї (Liceo Classico) реалізуються 5-ти річні програми навчання з акцентом на гуманітарні дисципліни, однак природничо-наукові предмети присутні і на другому етапі навчання. Середні школи з навчально-науковою спеціалізацією - природно - наукові ліцеї (Liceo Scientifico) мають програми, що забезпечують поглиблену підготовку з природничих предметів. Лінгвістичні ліцеї (Liceo Linguistico) здійснюють мовну підготовку з одночасним вивченням літератури та історії цивілізації. Технічна освіта на даному рівні здійснюється в технічних інститутах (Istituti Tecnici) і також розраховано на 5 років навчання. Професійна підготовка інших галузей знань, у тому числі з мистецтва, здійснюється в професійних інститутах (Istituti Professionali), артистичних ліцеях (Liceo Artistico), інститутах мистецтв (Istituti di Arte).

Всі ці освітні програми ведуть до отримання випускного диплома (Diploma di Maturità) різних типів: класичного, наукового, лінгвістичного, технічного, управлінського, економічного. Будь-який з цих дипломів відкриває доступ до вищих навчальних закладів освіти. Починаючи з 1998-1999 навчального року, дана випускна шкільна кваліфікація стала називатися Diploma di Esame di Stato conclusivo del corso di ... - далі вказується напрям підготовки. Перед початком навчання в італійських школах, необхідно мати добрі знання італійської мови.

Система вищої освіти в Італії включає в себе два сектори: університетський та неуніверситетський, причому перший є найбільш розвиненим, як горизонтально (за числом досліджуваних курсів, дисциплін і напрямків / областей), так і вертикально (за кількістю рівнів і типами відповідних ступенів). Для здобуття вищої освіти необхідно добре знання мови.

Неуніверситетський сектор вищої освіти включає два основних напрямки:

- освіта в галузі мистецтв, що знаходиться у веденні Міністерства освіти або Ради з національної культурної спадщини;
- професійна освіта, що знаходиться у віданні місцевої влади.

В університетах Італії ще збереглися деякі середньовічні традиції. У свята студенти носять різнокольорові кепі в стилі Робін Гуда, а "новачки" проходять обряд посвяти в студенти.

Для отримання першого диплома laurea (CL), відповідного рівня "бакалавр" в європейській системі, потрібно вчитися чотири-шість років. Зокрема, філологи можуть отримати цей ступінь через чотири роки, хіміки і архітектори - через п'ять років, а медики - через шість.

Наступна ступінь, відповідна магістерської, називається Diploma universitario (CDU). Курс триває три роки. Існує також дворічний курс спеціалізації Scuole dirette a fini speciali, за підсумками якого можна отримати аналогічну ступінь.

За навчальний період студенту необхідно вивчити 19-20 дисциплін, включаючи факультативні. По завершенні курсу будь-якого рівня учні захищають дипломну роботу. Оцінка становить середнє арифметичне результатів усіх зданих студентом іспитів. В залежності від виступу на захисті, комісія може знизити або підвищити оцінку. Але якщо учень не може здати іспити та захистити диплом у наданий строк, то можете вчитися ще стільки, скільки буде потрібно. Протягом навчання кожен студент сам вирішує, коли і які іспити йому здавати (за винятком деяких обов'язкових на кожному факультеті), так як студенти мають право на свій індивідуальний навчальний план. Дуже важлива відмінність від нашої системи - це відсутність екзаменаційних квитків. Іспити бувають письмові та усні. Література, історія, лінгвістика, філологія зазвичай здаються усно. Кожен іспит вимагає 99,9% самостійної підготовки, оскільки на лекціях дають лише невелику порцію того, що повинно знати про предмет. Справляються з іспитами далеко не всі: до диплома доходять лише три людини з десяти вступивши на навчання.

У кожного професора є певні години прийому, коли він може вас особисто вислухати і порадити, які книги вам будуть найбільш корисні. При бажанні учень може подати заявку, щоб мати наставника по одному з основних предметів, який завжди надасть пораду з приводу навчального плану, іспитів, програм, книг, дипломної роботи або звернутися за порадою до консультаційного центру.

Після трьох років практики за спеціальністю випускник університету може вступити в докторантуру. Для цього потрібно пройти вступний тест. Ті, хто успішно з ним справляються, одержують стипендію на навчання в Італії. Докторанти ведуть дослідницьку роботу в різних університетах Італії та за кордоном, а після захисту отримують ступінь доктора.

Простір європейської освіти вимагає формування на основі академічних цінностей системи, що відповідає очікуванням партнерів, тобто базується на демонстрації якості. Дійсно, оцінка якості повинна враховувати мету та місію інститутів та програм. Вона

вимагає балансу між нововведеннями та традиціями, академічними перевагами та соціально- економічною необхідністю, сумісністю програм та свободою вибору студентів. Вона охоплює викладання та наукові дослідження, управління та адміністрування, увагу до потреб студентів та забезпечення ненавчальних послуг. Сьогоднішній рівень якості освіти не є достатнім, він потребує демонстрації та гарантій, щоб утвердитися і отримати довіру студентів, партнерів і суспільства, як у Європі так і в усьому світі зокрема. Якість - основна умова для довіри, доречності, мобільності, сумісності та привабливості в Просторі європейської освіти. Існує міжнародний підхід для оцінки наукових досліджень. Аналогічний підхід необхідний до освіти. У Європі забезпечення якості освіти не може ґрунтуватися на єдиному погляді на використання загального набору стандартів. Шлях у майбутнє полягає у розробці на європейському рівні механізмів для взаємного визнання результатів забезпечення якості, з "акредитацією" як однією із можливих форм. Такі механізми повинні враховувати та поважати національні, лінгвістичні та дисциплінарні відмінності, а також проблеми навчальних закладів усіх рівнів з невеликим навантаженням. Сумісність з європейським ринком праці повинна різною мірою відображатися в програмах, в залежності від того, коли (після першого чи другого ступеня) були отримані знання, уміння й навички, необхідні для роботи. Можливість працевлаштування з перспективою навчання протягом усього життя буде краще досягнута через цінності, які властиві якісній освіті; через різноманітність підходів і профілів дисциплін; через гнучкість програм, що дозволяють мати багато можливостей входження і виходу із них; через розвиток міждисциплінарних навичок та вмінь, таких як комунікація і мови; через здатність мобілізувати знання, вирішувати проблеми, працювати в команді і розвиватися соціально. Мобільність учнів, персоналу і випускників є необхідною умовою існування Простору європейської освіти. Європейські навчальні заклади прагнуть розвивати мобільність як по "горизонталі", так і по "вертикалі" та не розглядають віртуальну мобільність, як заміну фізичній мобільності. Вони прагнуть використовувати існуючі інструменти визнання і мобільності ECTS, Лісабонську конвенцію, Додаток до диплома, мережу NARIC/ENIC ефективно і гнучким способом. З огляду на важливість викладацького складу з європейським досвідом університети прагнуть усунути вимоги до національності й інші перешкоди. Сьогодні виникла об'єктивно сформована потреба навчитись "жити разом", зберігаючи власну етнічну, культурну, релігійну різноманітність і водночас розуміючи й поважаючи один одного, відповідно до спільних норм і стандартів. Світ просто стомився від безперервних конфліктів, військових зіткнень, тероризму. Він хоче жити в співдружності і співпраці. Лідером об'єднавчого процесу є Європа. Саме тому ініціатива багатьох європейських країн щодо загальноосвітньої, взаємоузгодженої й толерантної підготовки людини до життя в "новій Європі" є своєчасною і надзвичайно актуальною.

Система освіти Бельгії. Особливості бельгійської системи освіти обумовлені поділом Королівства на чотири мовних регіони. Питання щодо освіти вирішують територіальні спільноти країни. Відповідно до бельгійської Конституції кожна комуна Королівства належить до одного з мовних регіонів:

- франкомовного регіону на півдні країни (58% населення),
- регіону нідерландської мови на півночі,
- двомовного столичного регіону (близько 9% населення),

- зовсім невеликого німецькомовного регіону на сході країни (близько 1% населення). Майже всі питання навчальних закладів країни вирішуються на рівні мовних регіонів і комун. На центральному рівні лише встановлюються строки навчання, мінімум навчальних годин та інші загальні нормативи. Системи освіти нідерландською, французькою і німецькою мовами майже незалежні. Вивчення іншої офіційної мови починається пізно. Тому багато бельгійців краще знають англійську мову, ніж іншу державну. За освіту в Бельгії відповідають французькі, фламандські і німецькі спільноти. Навчання обов'язкове і безкоштовне для всіх дітей у віці з 6 до 16 років і у вечірніх школах до 18 років. Неграмотність практично ліквідована. Половина бельгійських дітей відвідують приватні школи, велика частина з яких належать католицькій церкві. Майже всі приватні школи отримують державні субсидії.

Перший ступінь шкільного навчання - шестирічна початкова школа. Середня освіта, перші чотири роки якого є обов'язковими, поділяються в більшості випадків на три шаблі за два роки. Близько половини учнів першого і другого ступенів отримують загальнопедагогічної підготовки, художню освіту або проходять технічну або ремісничу підготовку; інші проходять загальний курс навчання. З останньої групи близько половини учнів продовжують відвідувати вищий шабель середньої школи, закінчення якої дає право вступу до університету. У Бельгії діє 7 академій, 8 університетів. У Бельгії безплатна обов'язкова освіта, але школярі-іноземці змушені платити за навчання, якщо вони не прирівнюються до бельгійських громадян. У вищих навчальних закладах рівень оплати встановлюється самим закладом і залежить від багатьох факторів. Особливості економіки й політики Бельгії пояснюють її підвищену зацікавленість у розвитку міжнародної співпраці та обміні освітянами і науковцями. З бюджету виділяються кошти на відповідні програми. Ще у Фландрії з'явився указ про неформальну освіту дорослих, в якому неформальна освіта було описана з акцентом на придбання знань, розуміння та навичок для того, щоб внести свій вклад у розвиток особистості та активної участі в житті демократичного суспільства. Таку освіту можна відрізнити від формальної освіти, тому що вона не орієнтована на сертифікат або диплом. Таким чином, наскільки це стосується віку, скорочення неформальної освіти не стосується молодих людей, зазначені умови є більш типові у світі освіти для дорослих, як і в системі освіти дітей і підлітків. Ми говоримо про виховання молоді (після шкільного навчання) Це робота з молоддю, проведення культурних заходів і спортивних змагань. Деякі з цих заходів є частиною неформальної освіти. Це означає, що заходи, заплановані і організовані для реалізації чітко визначених освітніх цілей (наприклад, спортивні змагання). Але більшість з них не може бути кваліфіковано як неформальна освіта. Неформальна освітня діяльність повинна мати педагогічне керівництво цією діяльністю. Позашкільні освітні організації мали на початку їхньої діяльності чітко профілактичні цілі: тримати дітей подалі від вулиці під час відпочинку, організація і проведення заходів для дітей. Вулиця сприймалася, як джерело багатьох лих в процесі дорослішання дитини. Таким чином, для більш високого рівня захисту дитячого середовища були створені позашкільні дитячі освітні заклади. Більшість з них була пов'язана з церквою, а інші були пов'язані з організаціями політичного руху. У шістдесятих і сімдесятих роках були нові розроблені організаційні підходи. Крім того, були створені «молодіжні рухи» і «відкрита робота з молоддю». Діти були не зобов'язані ставати членами позашкільних закладів освіти, вони допускаються до участі у конкретній діяльності: творчої діяльності, спорту, неформальних зустрічей. У дев'яності роки ХХ

сторіччя, коли більше матерів країни починають працювати за межами дому, діти починають відвідувати неформальні заклади, що використовуються для догляду за дітьми у позашкільний час.

У сучасній Бельгії немає Міністерства позашкільної освіти, але є Міністерство культури, молоді та спорту, а також Міністерства добробуту, які розробляють політику, що впливає на дозвілля дітей.

1. Міністерство добробуту підтримує позашкільні заклади по догляду за дитиною, які тісно пов'язані з підтримкою цих закладів батьками. У цьому зв'язку міністерство шукає творчі освітні заклади де враховується вільний навчальний простір, кількість дітей, охорона здоров'я, організація тренінгів) і визначає внесків батьків. Близько 56% дітей від 3 місяців до 3 років є регулярними відвідувачами таких творчих закладів по догляду за дитиною. З трьох років діти ідуть до школи. 55% дітей від 3 до 6 років і 40% дітей у віці від 6 до 12 років проходять тижневі навчання з іншими дорослими або у творчих закладах по догляду за дитиною, в основному з бабусями і дідусями або в дитячих установах організована школа.

2. Міністерство культури, молоді та спорту працює на більш диференційованому шляху. Перш за все, це робота з молоддю, яка проводиться соціально-культурними працівниками на добровільній основі, не є комерційною, або у свій вільний час.

Близько 100 національних організацій субсидуються для молодіжної роботи, щоб організовувати тренінги для молоді, молодіжних працівників, працівників творчих професій, для розробки методів роботи з молоддю. Ці організації зосередили свою увагу на молодіжних рухах, на організації самих різних заходах, як: ІКТ, подорожі, міжнародний обмін, табори відпочинку, молодіжні інформації, ігри, художня діяльність. Усі муніципалітети отримують багато грошей (в залежності від кількості молодих жителів), якщо вони розвивають "молодіжна політика країни" та приділяють особливу увагу роботі з молоддю. Ці гроші передаються місцевим ініціативним групам для стимулювання їх участі в підготовці заходів, щоб допомогти їм побудувати або підтримувати свою інфраструктуру. Ця політика Міністерства спрямована на дітей від 6 до 25 років, близько 60% дітей приймають участь у регулярних заходах молодіжної роботи.

На місцевому рівні роботу з молоддю, в основному, проводиться молодими добровольцями. Спортивні заходи дуже важливі для дітей: від 60 до 70% дітей 6-12 років є членами спортивних клубів. Найпопулярнішими є гімнастика (для дівчаток) і футбол (для хлопчиків), а також теніс і велоспорт. Міністерство культури також багато уваги приділяють розвитку культури дітей загалом. Як і в молодіжній політиці, розвиток культурної політики є обов'язком місцевої влади, але муніципалітети отримують значну фінансову підтримку Міністерства. Таким чином, культурні центри та бібліотеки, які організовані в кожному муніципальному закладі освіти, мають конкретні пропозиції для дітей та організації їхньої діяльності. Вони мають хороші відносини зі школами, в наслідок чого увесь клас відвідує бібліотеку кожні два тижні, учні школи відвідують виставки і інші культурні заходи. В кожному місцевому співтоваристві, в основному, робота з молоддю організовується молодими людьми, які непогано розуміються на потребах дітей, мають дружелюбність і комунікабельність до дитини. Таким чином, дорослі не дуже багато заважають в роботі з молоддю, молодь доброзичливо сприймає молодих людей, які з ними працюють, а молоді працівники виконують багато обов'язків і

для них це дуже сильний процес неофіційного навчання. Але так, як майже кожен дорослий користується перевагами роботи з молоддю, то має багато співчуття до неї. Дорослі знають, робота з молоддю є місцем де можна вивчити життя, де все може відбуватися так, як неможливо в звичайній традиційній освіті. Наприклад, організовувати ігри в багнюці, говорити і обговорювати різні теми в колі однолітків, організовувати багаття. Спортивні клуби також популярні у роботі з молоддю і для дітей та їх батьків. Вони отримують краще ставлення до громади. Спортивні секції для дітей працюють в спортивних клубах для дорослих. Доступність занять у цих клубах дуже добра для молоді і середнього класу, і нижчих соціальних класів. Наскільки виховання у цих клубах стосується розвитку дружніх дитячих стосунків, то спортивні клуби не мають такої хорошої репутації особливо там, де мова йде про групові види спорту. Вони зосередили свою увагу на конкуренції, на підготовці найкращих спортсменів Тому більш слабкі діти мають менше можливостей, щоб бути в команді. Занадто часто і тренери не мають спеціальної кваліфікації для роботи з дітьми. Оскільки вони працюють на добровільних засадах. Багато зусиль вони витрачають на перевезення дітей на спортивні зустрічі, їхньому спортивному одягу та інші практичні речі, але насправді не на спорт, як такий. Тому сьогодні почали підтримуватись нові ініціативи розвитку спортивних клубів для роботи з цього питання. В країні існує багато різних установ по догляду за дитиною, тому і якість у них може бути дуже різною. Деякі з них мають проблеми з інфраструктурою, інші з персоналом. Професіоналізація (в обох значеннях: більше професіоналів і кваліфікованих людей) йде повільно і не має найвищого пріоритету для влади. Найважливіше, щоб можна було вдовольнити попит батьків. Тому до сих пір розширюється кількість доступних творчих закладів по догляду за дитиною, і ця кількість постійно росте протягом багатьох років, як на національному так і на місцевому рівні. Але і потреби батьків ростуть.

Насправді освітні заклади по догляду за дитиною балансують між двома проблемами: занепокоєння бути в розпорядженні батьків, і турбота, щоб бути в розпорядженні дітей. Вони не завжди сумісні. Ця проблема може бути вирішена тільки шляхом реорганізації організації роботи: школа – дитяча допомога - робота з молоддю - дозвілля. Дивлячись на культурні центри та бібліотеки можна зрозуміти, що увага до дітей зростає. Майже кожна бібліотека має "юнацьку бібліотеку» з певною колекцією книг і коміксів і спеціальну підтримку для своїх молодих клієнтів. Вони створені, щоб стимулювати дітей до читання. Це має чудовий ефект. Крім формальної системи освіти, є й неофіційна і неформальна система освіти. Існує тенденція інтегрувати їх в одну спільну координуючу систему.

- Школа та дитячий добробут,
- Школа та спорт,
- Школа та освітні заклади по догляду за дитиною.

Але так, як більшість проблем зосереджені на інтеграції інших видів діяльності в школі, ця тенденція може бути загрозою для неофіційної та неформальної діяльності. Дозвілля дітей, як і раніше заповнено "корисною" діяльністю, корисною для їх майбутнього життя. Навіть у той час, як діти часто беруть участь у заходах, що проводяться в абсолютно неофіційній обстановці. Адже коли освітні цілі дорослих переважають "вільний розвиток" дітей, то педагогіка вільного часу, є кроком її формалізацію. Існують й інші побоювання щодо майбутнього. З одного боку, є багато підтримки для розвитку дозвілля для дітей, але в той же час велика кількість таких закладів створюють великий стрес для дітей. Дитяче

дозвілля може створити напругу. Батьки прагнуть, щоб життя дітей було більш організованим. І діти відвідують різні позашкільні заклади згідно щільного щоденного графіка. Це засновано на ідеї, що у всіх освітніх закладах діти мають змогу вивчати багато речей у свій вільний час. І тому дітям потрібно достатньо часу, достатньо місця і досить толерантності. Ці заходи можна віднести до самоосвіти, або по-справжньому доторкнутися до її серцевини: навчання. Дивлячись на життя дітей та розвиток, з точки зору навчання, необхідно підтримувати кожну дитину, щоб запропонувати більше часу, простору, терпимості. Крім того, у Конвенції ООН про права дитини є заклик до більшої поваги до дітей. У рамках глобальної системи освіти, найбільшу увагу та фінанси необхідно відводити освіті. Що стосується неформальної і неофіційної освіти, то неформальна освіта стає все більш вільною, а процесам навчання приділяється менше уваги.

Система освіти Болгарії.

Освіта в державних і общинних школах є безкоштовним. Шкільне навчання в Болгарії обов'язково для всіх осіб у віці від 7 до 16 років. Дипломи, видані болгарськими освітніми установами після 1 січня 2007 (день приєднання Болгарії до Європейському союзу), визнаються в усіх країнах ЄС. Болгарська мова є офіційною мовою в дитячих садах і школах. Навчання в школах створює умови для засвоєння літературної болгарської мови. Школярі, для яких болгарська мова не є рідною, мають право вивчати свою національну мову в общинних школах під захистом і під контролем держави. Шкільна освіта в Болгарії регулюється "Законом про Народний Просвещени". Шкільна освіта в Болгарії розділяється за ступенями:

- основна освіта
 - початкова освіта - з 1 по 4 клас;
 - прогімназійна освіта - з 5 по 8 клас;
- середня освіта
 - гімназійна освіта - з 9 по 12 класи.

Середня освіта здобувається після успішного закінчення 12-го класу та успішної здачі покладених іспитів.

Класифікація шкільної освіти в Болгарії за змістом підготовки поділяється на:

1) загальну - загальноосвітній мінімум і по можливості профільована підготовка. Загальна освіта в Болгарії ведеться з 1 по 12 клас.

2) професійну - загальноосвітній мінімум і професійна кваліфікація відповідно до державних освітніх вимог. Професійна освіта в Болгарії ведеться:

- з 7 або 8 класу - протягом трьох років;
- з 9 класу - протягом чотирьох років;
- в професійних коледжах, де навчаються особи з середньою освітою - до двох років.

Школи в Болгарії бувають:

- початкові - з 1 по 4 клас;
- прогімназическіе - з 5 по 8 клас;
- основні - з 1 по 8 клас;
- гімназичні - з 9 по 12 клас;
- середні загальноосвітні - з 1 по 12 клас.
- профільовані (професійні) гімназії:
 - спортивні;
 - по мистецтвам;

- з культури;
- спеціальні - технічні, сільськогосподарські, харчові.

Вищі школи в Болгарії академічно автономні. Академічна автономія виражається в інтелектуальну свободу академічної спільноти і творчої природи освітнього, дослідницького та художньо-творчого процесу, які є для вищих закладів вищими цінностями.

Вищі школи в Болгарії можуть бути державними і приватними. Вищі школи в Болгарії відкриваються, перетворюються і закриваються рішенням Народних зборів Болгарії, які публікується в Державній газеті Болгарії.

Вищі школи в Болгарії бувають:

- Університети навчають за спеціальностями в не менш, ніж в трьох з чотирьох основних галузей науки, що стосуються гуманітарних, природоохоронних, громадських і технічних дисциплін. Вони повинні мати у своєму розпорядженні професорським академічним складом на постійному трудовому контракті і дипломовані особи читають не менше 70% з лекційного матеріалу навчання. Університети надають навчання професійних кваліфікацій "бакалавр", "магістр" і "доктор";
- Спеціалізовані Вищі Училища здійснюють науково-дослідну чи художньо-творчу діяльність і ведуть навчання в одній з чотирьох основних галузей науки, мистецтва, фізичної культури і військової справи. Найменування СВУ відображає специфічну область, в якій воно навчає фахівців;
- Коледжі здійснюють навчання для придбання освітньо-кваліфікаційної ступеня "бакалавр". Академічний склад коледжу повинен бути сформований на постійній основі трудової і здійснювати викладання не менше половини з теоретичних та практичних занять.

Ступені вищої освіти в Болгарії бувають:

- професійний бакалавр - строк навчання не менше 3 років;
- бакалавр - строк навчання не менше 4 років;
- магістр - термін навчання не менше 5 років;
- доктор - докторантура здійснюється за самостійним навчальним планом і включає підготовку та здачу іспитів, педагогічну діяльність та захист дисертації.

Болгарія має багатий досвід в області неофіційної освіти, неформальної освіти, способах організації навчального процесу та професійної підготовки:

- Активний відпочинок - всі заходи, розроблені в школі у вільний час. Вони включають позакласні та позашкільні заходи, свята і цікаві програми, табори для учнів, навчальні екскурсії, експедиції, культурну освіту;

- Позакласна діяльність - діяльність, що являє собою продовження освітнього процесу, що організовується і проводиться в школах вчителями, призначений для завершення отримання комплексу знань в досліджуваному предметі, відповідно інтересам молоді різної вікової категорії;

- Позашкільна діяльність - діяльність, яка не завжди відображає вивчення предметів, які викладаються в школі, і призначена для задоволення інтересів і потреб дітей і молоді. Вона також забезпечує основну мінімальну освіту та виконання навчальних програм, відповідно до їх інтересів. Позашкільна діяльність здійснюється в спеціалізованих позашкільних закладах освіти і підпорядковується Міністерству освіти і науки.

Позашкільні педагогічні навчальні заклади охоплюють культурну та освітню сфери, передбачені у Законі про Освіту. У позашкільній діяльності беруть участь діти та молодь з різних шкіл області або муніципальної території;

- Додаткова позашкільна освіта - надає додаткову освіту в кращих областях науки та техніки, мистецтва та культури, спорту і туризму. Це, в основному, здійснюється в позашкільних закладах освіти, а також під час організацій та проведення спеціалізованих партнерських заходів університетів та загальноосвітніх шкіл, муніципалітетів, установ, компаній;

- Неформальна освіта - заходи, засновані на інтересах освіти та організовані в ряді різноманітних заходах, призначених для формування навичок і підтримування розвитку успішних людей через їх дозволя.

Головна роль відводиться позакласним і позашкільним заняттям. У Болгарії, відпочинок дітей і молоді регулюється із кінця 40-х і початку 50-х років 20-го століття шляхом створення спеціалізованих позашкільних установ - центрів для роботи з дітьми, дитячі комплекси, станції юних техніків і агробіологів, станції спорту і туризму, Національна обсерваторія астрономії з планетарієм. Національний Палац дітей також був створений в той час за указом міністра національної освіти від 11 вересня 1950 в відповідно до Назва Центрального палацу - Septemvriyshe. Болгарська держава приділяє особливу увагу освіті в усіх її формах. Реформа освіти успішно здійснюється протягом останніх років. Створюються необхідні умови для молодих людей завершити повну підготовку, як поінформованих, компетентних і повністю розвинених осіб, які будуть приймати активну участь у суспільних процесах і стати повноцінними громадянами Болгарії, Європи та світу. Державна політика в області позакласних і позашкільних заходів на місцях керується інспекціями регіональної освіти, Національним дитячим палацом, муніципальним позашкільним педагогічним інститутом. Позашкільні педагогічні установи особливо добре підходять для цієї мети. Під досвідченим керівництвом компетентних і доброзичливих педагогів, виявляються таланти дітей, закріплюються знання, навички та основні компетентності, які будуть розвиватися і далі. Діти готуються до майбутнього життя. Засоби масової інформації забезпечують громадян інформацією про можливості використання вільного часу. Сьогодні школи і молодь надали багато муніципальних, регіональних, національних і міжнародних ініціатив в галузі науки та різних напрямків діяльності: інженерно-технічних, екологічних та навколишнього середовища, громадянської освіти, всі види мистецтва, безпека дорожнього руху, спорт і туризм, конкурси, фестивалі, виставки під відкритим небом, виставки, круглі столи, форуми і багато іншого. Різні способи і форми використовуються для діяльності та популяризації шкіл, в яких позакласна і позашкільна робота розроблена і активно функціонує і, в основному, фінансуються з муніципальних бюджетів або, якщо це можливо, заробляють собі власні доходи від плати за послуги педагогічних, благодійних концертів, базарів, виставок, які також використовуються для фінансування їхньої діяльності. Багато хто отримує додаткове фінансування від проектів.

Позашкільні заклади освіти необхідні для повноцінного використання дозволів дітей та молоді, для творчого розвитку та формування корисних навичок і компетенцій успішної реалізації особистості. Вони утворюють соціальні контакти в культурній, освітній, спортивній та туристичній діяльності.

Відносно функції, визначаються як:

- Багатошарові і багатофункціональні освітні установи з вбудованим характером;
- Міждисциплінарні освітні центри;
- Центри культурного образу відповідного міста чи села;
- Об'єднуючий муніципальний центр, що дозволяє всім дітям муніципалітету брати участь в різних заходах щодо організації, форми та змісту, а також в національних і міжнародних заходах;
- Центри, що працюють з дітьми, які належать до всіх соціальних груп - від дітей, які мають особливі потреби, до обдарованих дітей з вираженим потенціалом;
- Центри для профілактичних заходів проти негативних дій в суспільстві.

Сьогодні в Болгарії активні близько 140 позашкільних закладів освіти. Болгарська асоціація установ для дітей та юнацтва (BAICY) була утворена 30. 03. 2005 року, є асоційованим членом Європейської асоціації установ для дітей та молоді (EAICY).

Різноманітні і привабливі заходи, які розроблені в позашкільних установах відповідають громадському порядку та відповідають пріоритетам національної і регіональної політики в галузі освіти. З їх допомогою задовольняються конкретні дитячі і молодіжні інтереси і потреби в культурній і навчальній області, надаючи дітям і студентам свободу і самостійність у виборі професії. Вітається розвиток творчих, духовних, культурних, моральних, професійних молодих людей і особистості. Навчання в нестандартному середовищі, відрізняється від шкільного, що сприяє розвитку творчого мислення та потужностей, розвитку компетенцій, професійних навичок і звичок, на початку професійної орієнтації та формування професійних інтересів, готовності навчатися протягом життя. Основні характеристики позашкільної діяльності мають підтримку державних програм. Вони пов'язані з неймовірними можливостями, а саме:

- Вона змінюється по відношенню до типу, змісту та організації;
- Це дає можливість вільного вибору типу і форми реалізації;
- Це гнучкі у використанні різних організаційних форми і методи роботи;
- Мобільні та варіативні, відповідно до зміни інтересів дітей та молоді;
- Альтернативні по відношенню до традиційних форм і методів;
- Профілактика щодо будь-яких несприятливих впливів;
- Особистісний розвиток, творче самовираження і емоційне задоволення;
- Здорова конкуренція;
- Ґрунтуючись на принципах добровільності, доступності, відкритості, діяльності, свідомості, гласності, толерантності і людяності;
- Безперервна освіта протягом життя.

Пріоритети національної та регіональної політики в області освіти дотримуються. Робота дитячих закладів вільного часу дотримується принципів добровільності, свободи вибору напрямків і форм діяльності. Створюються можливості для різних видів комунікацій на основі взаємної поваги і дотримання прав всіх присутніх. Вітається творчий підхід, робота в команді, застосування сучасних методів і засобів у навчальному процесі. У відповідних курсах різних дисциплін беруть участь діти та молодь різного віку, соціального статусу, віросповідання і національності, потребуючи спеціальної освітньої потреби.

Процес навчання базується на:

- Задоволення інтересів і потреб у всіх галузях знань дітей і молоді;
- Профілактична діяльність;

- Інтеграція дітей різних національностей та релігій;
- Забезпечення можливості для вираження талановитих дітей;
- Соціалізація дітей з особливими потребами;
- Профілактичні заходи для ризикованих дитячих груп;
- Сприяння професійній орієнтації;
- Взаємодія і співпраця з навчальними закладами, державними і громадськими інститутами.

Відкриті мобільні програми з різних дисциплін, які відповідають різновіковій аудиторії, відповідають специфіці виду діяльності. Вони можуть бути індивідуальні, групові, колективні та суспільні. Постійно відкриваються в школах, клубах ансамблі, хори, оркестри, майстерні, студії, спортивні команди, експедиції та інші групи по інтересам. Форми такої роботи: організація конкурсів, олімпіад, фестивалів, виставок, виставки під відкритим небом, свята, концерти, круглі столи, конференції, дефіле, шоу, обміни. Багато позашкільних закладів домагаються значних результатів в інтеграції дітей, що мають спеціальні соціальні потреби. При необхідності відкриваються спеціалізовані відділення для дітей, що мають спеціальні освітні потреби, клуби по інтересам, телефони довіри. Оволодіння професійним навичками здійснюється у вільний час, відповідно до уподобань і здібностей дітей та їх батьків. Навчальний процес здійснюється педагогами - фахівцями, що мають професійну кваліфікацію і навички, необхідні для роботи з дітьми. Директори, педагогічні колективи та вихованці намагаються спільно створити більш кращі умови для повноцінної і прогресивної роботи, зберігати приміщення в хорошому стані, збагатити матеріально-технічну базу, створюють тепло і затишок в кімнатах і залах, роблять робоче місце гарним, приємним, цікавим, що схиляє до творчості.

Древнє болгарське прислів'я говорить: людина навчається в той час як і живе. Ця мудрість доведена впродовж століть на практиці самого життя.

Неформальна освіта в Болгарії має свою історію і традиції. Болгарське суспільство, для яких освіта завжди була і залишається виключно важливою частиною життя, показує великий інтерес і приймає все більш позитивно різних форм і прояв неформальної освіти. Практика показує, що діти, молодь і дорослі, які вже "відчули на смак" переваги неформальної освіти залишились задоволеними і відчули прибуток від досягнутих результатів у своїй роботі. Неформальна освіта має майбутнє в Болгарії – країні ЄС, де відкриті нові можливості для фінансування сфери освіти в цілому і неформальної освіти зокрема. Держава проводить послідовну політику по відношенню до загальної підтримки освіти (фінанси, ресурси, матеріали та обладнання, методики), для підвищення кваліфікації всіх громадян. Успішна реалізація національних програм інформаційно комунікаційних технологій, масове застосування і використання можливості Інтернет. Сучасні технології вже змінили світ. Країна традиційно підтримує міжнародні контакти і розвиває міжнародну діяльність у галузі освіти і культури.

Національний Палац дітей займає центральне місце в системі неформальної освіти Болгарії. Це найбільший і найпрестижніший інститут додаткової освіти, повноцінного і корисного залучення дітей та молоді для відпочинку і профілактичної роботи з молоддю. Палац пропонує щорічну різноманітну і привабливу програму у заходах культурної та освітньої сферах, забезпечуючи сприятливі умови для отримання необхідних навичок та компетенцій для успішного розвитку молоді, реалізацію і впровадження європейських стандартів в освіті, роботі та житті, більш ніж 40 унікальних педагогічних форм в

чотирьох основних напрямках (наука, техніка і технології, мистецтво, спорт і туризму), розроблені безкоштовні розважальні та корисні заходи для дітей, молоді та їх батьків, на різні бажання, інтереси, уподобання і час. Національний Палац дітей методично допомагає і координує діяльність з позашкільними педагогічними навчальними закладами по всій країні - Центри працюють з дітьми, центри технічної і наукової творчості, молодіжні об'єднання і муніципальні дитячі комплекси, національна обсерваторія астрономії з планетарієм. Є головним координатором Національної ініціативи позашкільних заходів Міністерства освіти і науки, згідно з яким близько 60 комплексних національних і міжнародних заходів проводиться в області науки, техніки і технології, екології і раціонального природокористування, громадянської освіти, всі види мистецтва, безпека дорожнього руху, спорту і туризму - конкурси, фестивалі, форуми, круглі столи, виставки, виставки під відкритим небом і багато інших. В останні роки в Національному палаці дітей успішно реалізовувались ряд проектів, сприяння діяльності та ініціатив в галузі науки і техніки, екології та природокористування, мистецтва і спорту.

Система освіти Словачії.

Дошкільна освіта Словачії надається для виховання дітей віком від 3 до 6 років дитячими садами. Діти віком від 1 до 3 років можуть отримати освіту раннього розвитку у приватних дитячих яслах на платній основі. Шкільна освіта починається з 6 річного віку і є обов'язковою для всіх дітей, батьки яких проживають на території країни, і відбувається рідною мовою вихованців (крім словацької – угорською, чеською, польською, циганською, українською, русинською, російською.) При зарахуванні до школи спеціальні комісії визначає особливі таланти кожної дитини, з метою зарахування її на спеціальний курс навчання: літературно-драматичний, артистичний та інші. Обов'язкове навчання для кожної дитини триває 10 років.

Початкова школа складається з 9 класів і ділиться на 2 рівні: 1-4 клас, 5-9 клас.

Навчання у середній школі триває 4-5 років. Школу закінчують учні у 19-20 років.

Після кожного року навчання дитина отримує сертифікат успішності, в яких відображається досягнення дитини і предмети вивчення.

Існує три типи навчальних закладів в країні: Гімназії, Середні спеціалізовані школи, Середні спеціалізовані училища.

Гімназія готує кандидатів на отримання вищої освіти. Навчання триває протягом 4 років. Є спеціальні гімназії з поглибленим вивченням іноземних мов. Існують гімназії з 8-річним навчанням, куди всупають обдаровані діти після закінчення початкової школи.

Середня спеціалізована школа (технікуми) має освітні напрямки: техніко-економічне, педагогічне, охорона здоров'я. Випускники є фахівцями молодшої ланки, які отримували навчання протягом 4 років.

Середнє професійне училище готує ремісників (професійно-технічне училище) протягом 3 років. Після закінчення випускниками отримують диплом *maturita*.

Навчання у державних, недержавних (церковних і муніципальних) школах – безкоштовне. Доплачується батьками харчування і участь у деяких гуртках. Деякі початкові та середні школи надають своїм учням проживання за додаткову оплату. Приватні школи в країні – платні від 400 – 1000 євро на місяць. Є приватні школи з навчанням на іноземній мові. Популярним в країні є державне безкоштовне білінгвальне навчання, що проводиться у гімназіях англійською, німецькою, французькою мовами.

Система оцінювання в Словачії:

1 – відмінно, 2 – дуже добре, 3 – добре, 4 – задовільно, 5 – незадовільно.

Навчання у вищих навчальних закладах триває 5 років: 1-3 курси – бакалаврат, 2 курси – магістратура. Молодь отримує повну освіту у віці 24-25 років.

Сьогодні в країні працюють 12 університетів, 5 вищих технічних шкіл, 3 вищі художні школи, 1 вища економічна школа, 2 військові та поліцейські школи, 10 приватних вищих навчальних заклада, 3 іноземні приватних вищих навчальних заклада, які надають освітні послуги у рамках акредитованих освітніх програм і діляться на 3 ступені.

I рівень закінчується присвоєнням ступеня бакалавра, а навчання триває 3-4 роки.

II рівень закінчується присвоєнням звання магістра і триває 2-3 роки або присвоєнням ступеня інженера випускникам технічних, сільськогосподарських, економічних закладів вищої освіти, або присвоєнням академічної ступені лікар загальної практики, лікар-стоматолог, лікар-ветеринар.

III рівень є самим вищим рівнем освіти – це докторантська освітня програма, яка триває 3 - 5 років навчання і присвоюється випускникам звання доктора, доктора мистецтв, доктора теології.

Термін "неформальна освіта" не дуже добре відома в Словаччині, незважаючи на те що ці види освіти активно працюють. Є інститути в країні, які пропонують молодим людям такі ситуації, які неможливо здійснити в школи або в сім'ї. Більш поширеним є назва, як освіта у вільний час, позашкільна освіта, дозвілля і так далі. Всі освітні заклади, які згадані вище можна назвати тільки одним терміном - неформальна освіта. Характерною ознакою молодіжної політики у середині XX століття була недемократична централізація і зосередження уваги на ідеології. Турбота про молодь була поділена між державною адміністрацією та окремими дитячими та молодіжними організаціями, які працювали на ідеях комунізму, але принаймні організовували заходи вільного часу для дітей. Уряд виділив достатньо коштів для підтримки єдиної молодіжної організації,

відвів достатньо приміщень, надавав матеріальну та фінансову підтримку. Сьогодні, після розпаду єдиної організації дітей та молоді, в Словаччині було відзначено швидке формування широкої мережі об'єднань та організацій, робота яких побудована на базі недавнього або далекого минулого (наприклад, скаутський рух, Фенікс, YMCA). Внутрішня диференціація молоді привела до необхідності встановити офіційного керівництва цими процесами. У просуванні державних пріоритетів молодіжної політики в країні було створено Рада молоді Словаччини, яка підтримується Міністерством освіти Словаччини і була визнана в європейському молодіжному русі. Крім того, уряд створив позашкільні організації, які працюють з дітьми та молоддю у вільний час. Це центри вільного часу «Активний відпочинок», центри інтересів початкових і середніх шкіл, шкільні клуби, школи мистецтв. Всі ці організації перебувають на балансі місцевих органів влади. Коли Словаччина приєдналася до Європейського Союзу виникла потреба у необхідності координувати свою молодіжну політику з іншими країнами ЄС. Сьогодні турбота уряду про неформальну освіту включає в себе концепцію молодіжної політики Словаччини. У 2001 році Кабінет міністрів Словаччини підтвердив Концепцію державної політики щодо молоді. Структура установ, які працюють з дітьми та молоддю:

- Рада словацької молоді, що має 36 великих дитячих і молодіжних організацій з кількістю членів 90000. Ці організації мають можливість отримувати 2% від доходів та податків фізичних або юридичних осіб Словаччини чи грант на реалізацію конкретних проєктів. Діти та молоді люди повинні платити внесок, щоб бути членом цих організацій.

- Мережа громадських організацій, шкіл навчання у вільний час, які створені в містах з населенням понад 5000 чоловік.

- Центри вільного часу, засновниками якої є інститути місцевого самоврядування, загальна кількість 128 центрів у Словаччині: 5 центрів вільного часу при церквах, 2 приватних центрів вільного часу, 18 шкільних центрів за інтересами, 2099 клубів в державних школах, 100 клубів в церковнопарафіяльних школах, 14 клубів у приватних школах, 221 початкових шкіл мистецтв, 200 молодіжних центрів, Заклади культури у Словаччині - художні колективи та клуби.

Засновникам цих установ пропонують приміщення, платити зарплату співробітникам. Діти та молодь повинна частково допомогти в інвестуванні цих організацій. Уже кілька років усі діти і молодь, яка навчається в початковій і середній школі можуть використовувати так звані «освітні купони», який коштує 720 крон протягом усього навчального року для діяльності неформальної освіти. Купони фінансує Міністерство освіти і їх можна використовувати тільки для діяльності і розвитку інтересів в школах (під час позашкільних занять) і в центрах вільного часу, а всі інші інститути, які працюють з дітьми та молоддю, не є в цьому списку. Через вплив школи на дітей та їхніх батьків, вони отримують практично всі "купони" для їх позакласної діяльності та додаткових шкільних годин. Словаччина є в першу чергу аграрна країна.

У місті з населенням більше 2000, за винятком шкільних клубів, немає навіть приміщень для установ вільного часу. Велика частина молоді проводить свій вільний час в закладах неформальної освіти, що отримують підтримку державних установ та місцевих органів влади. Сьогодні Ради молоді Словаччини впливає на державну політику на користь неформальної освіти молоді. Союзу словацької молоді Міністерство освіти запропонували програму підтримки дітей та молоді. Метою даної програми є підтримка участі молоді в державних освітніх заходах та суспільного життя. Ці проекти отримують фінансову підтримку на базі прийнятих критеріїв. З формальної до реальної участі дітей та молоді у суспільній діяльності ще далеко. Треба сказати, що сьогодні необхідно займатись популяризацією молоді, слухати їх уважно і прийняти серйозно. Центри вільного часу в основному об'єднані в Асоціацію Вільного часу, яка є членом EAICY (Європейської асоціації установ вільного часу дітей та молоді).

Держава надає достатньо можливостей для демократичного формування громадянського життя дітей та молодіжних організацій. Необхідно молоді використовувати ці можливості не тільки в центрах вільного часу і й у неформальних молодіжних групах. Сьогодні необхідно змінити наше мислення і підхід у роботі з дітьми та молоддю. Гроші ще не все. До того ж важливо вирішити проблему мотивації та ідеї молодих людей. Це може бути допомога неформальних груп. Активна робота центру вільного часу «Активний відпочинок», який знаходиться в адміністративному окрузі Братислава, Центр вільного часу "Klokan» (Кенгуру), що знаходиться під управлінням

Муніципальної ради Братислави, який став його засновником.

Неформальна освіта дітей та молоді проводиться в 35 групах за інтересами, які регулярно збираються не рідше одного разу на тиждень. Це спортивні, танцювальні колективи, працюють групи вивчення природи та мистецтва, а також різні курси та клуби. Крім регулярних занять ми проводимо різні заходи, екскурсії, табори, збори для дитячих будинків. Був створений Дитячий парламент, який є партнером місцевих органів влади та керівництва вільного часу дітей та молоді в нашій

країні.

Майбутнє кожної країни визначається рівнем освіченості нації. Зараз Україна утверджується в європейському освітньому просторі. XXI століття зумовлює потребу у визначенні стратегії реформування галузі освіти, пошуку інноваційних шляхів становлення школи, яка створювала би умови для розвитку й саморозвитку особистості як творця й проектувальника своєї долі, освоєння учнями життєвої соціальної компетенції.

Значним поступом у модернізації стала поява стратегічного документа Національної доктрини розвитку освіти. У ній закладено орієнтацію на новий тип гуманістично-інноваційної освіти, її конкурентність в європейському та світовому просторах, що спрямовано на виховання покоління, захищеного і мобільного на ринку праці, здатного робити особистий духовно-світоглядний вибір навчатися протягом усього життя.

Сьогодні наша освіта спрямована насамперед у майбутнє.

2. Розвиток базових компетенцій в сучасній освіті.

Сучасна освіта в Україні розглядає розвиток компетентностей, як загальну здатність, засновану на знаннях, досвіді, цінностях, схильностях, що придбані завдяки навчанню. Готовність учня використовувати засвоєні знання, навчальні вміння та навички, а також способи діяльності в житті для рішення практичних і теоретичних задач.

Компетентність – оволодіння та володіння учнем відповідною компетенцією, що включає його особистісне ставлення до неї та предмета діяльності.

Компетентність - особистісна якість (сукупність якостей) учня, що вже відбулась, і мінімальний досвід діяльності в заданій сфері. Тобто компетентність завжди особистісно забарвлена якостями конкретного вихованця. Компетентність не зводиться тільки до знань чи тільки вмінь, а є сферою відносин, що існують між знаннями і людськими діями на практиці.

Компетентність припускає наявність мінімального досвіду застосування компетенції.

Компетенція - відчужена, наперед задана соціальна вимога (норма) до освітньої підготовки учня, необхідної для його якісної продуктивної діяльності в певній сфері.

Основні функції компетентностей у навчанні:

- відображення соціального замовлення на підготовленість молодих громадян для повсякденного життя в навколишньому світі;
- умова реалізації особистісних якостей учня в навчанні;
- реальна навколишня дійсність для цільового комплексного використання знань, умінь і способів діяльності;
- мінімальний досвід діяльності учня, необхідний для його здатностей та практичної підготовленості по відношенню до реальної дійсності;
- метапредметні елементи змісту освіти, що присутні в різних навчальних предметах та освітніх галузях;
- взаємодія теоретичних знань з їх практичним використанням для рішення конкретних задач;
- характеристики якості підготовки учнів і засоби організації комплексного особистісного й соціально значущого освітнього контролю.

Компетентності для учня - це образ його майбутнього, орієнтир для освоєння. Але в період навчання в учня формуються ті чи інші складові цих «дорослих» компетентностей,

і щоб йому не лише готуватись до майбутнього, а й жити в сьогоденні, він освоює ці компетентності з освітньої точки зору.

Освітні компетентності відносяться не до всіх видів діяльності, в яких бере участь людина, а тільки до тих, що включені до складу загальноосвітніх галузей і навчальних предметів. Такі компетентності відображаються предметно-діяльнісною складовою загальної освіти та покликані забезпечувати комплексне досягнення її цілей.

Ключовими освітніми компетентностями є:

1. Ціннісно-сміслова компетентність - пов'язана з ціннісними орієнтирами учня, його здатністю бачити та розуміти навколишній світ, орієнтуватись у ньому, усвідомлювати свою роль і призначення, творчу спрямованість, уміти вибирати цільові та значущі установки для своїх дій і вчинків, приймати рішення. Дана компетентність забезпечує механізм самовизначення учня в ситуаціях навчальної та іншої діяльності. Від неї залежать індивідуальна освітня програма учня та програма його життєдіяльності в цілому.

2. Загальнокультурна компетентність - коло питань, в яких учень повинен бути добре обізнаний, мати пізнання та дуже широкий досвід діяльності: це особливості національної та загальнолюдської культури, духовно-моральні основи життя людини й людства, окремих народів, культурологічні основи сімейних, соціальних, суспільних явищ і традицій, роль науки та релігії в житті людини, їх вплив на світ, компетентності в побутовій і культурно-дозвіллевій сфері, володіння ефективними способами організації вільного часу. До цього ж відноситься досвід засвоєння учнем наукової картини світу, що розширюється до культурологічного й загальнолюдського розуміння світу.

3. Навчально-пізнавальна компетентність - сукупність компетентностей учня у сфері самостійної пізнавальної діяльності, що включає елементи логічної, методологічної, евристичної, загальнонавчальної діяльності, співвіднесеної з реальними об'єктами, які пізнаються учнем. Сюди входять знання й уміння організації і ставлення цілей, планування, генерації ідей, аналізу, рефлексії, самооцінки навчально-пізнавальної діяльності. Стосовно досліджуваних об'єктів учень опановує креативні навички продуктивної діяльності: добування знань безпосередньо з реальності, володіння прийомами дій у нестандартних ситуаціях, евристичними методами рішення проблем. У рамках даної компетентності визначаються вимоги відповідної функціональної грамотності: уміння відрізняти факти від домислів, володіння вимірювальними навичками, використання різних методів пізнання.

4. Інформаційна компетентність - формування вміння самостійно шукати, аналізувати та відбирати необхідну інформацію, організовувати, перетворювати, зберігати та передавати її за допомогою реальних об'єктів (телевізор, магнітофон, телефон, факс, комп'ютер, принтер, модем, копір) й інформаційних технологій (аудіо-, відеозапис, електронна пошта, ЗМІ, Інтернет). Дана компетентність забезпечує навички діяльності учня стосовно інформації, що міститься в навчальних предметах та освітніх галузях, а також у навколишньому світі.

5. Комунікативна компетентність включає знання необхідних мов, способів взаємодії з оточуючими й окремими людьми та подіями, навички роботи у групі, відігравання різних соціальних ролей у колективі. Учень має вміти презентувати себе, написати лист, анкету, заяву, поставити запитання, вести дискусію. Для освоєння даної компетентності в навчальному процесі фіксується необхідна й достатня кількість реальних об'єктів

комунікації та способів роботи з ними для учня кожного ступеня навчання в рамках кожного предмета чи освітньої галузі.

6. Соціально-трудова компетентність означає володіння знаннями та досвідом у сфері громадянсько-суспільної діяльності (виконання ролі громадянина, спостерігача, виборця), у соціально-трудовій сфері (права споживача, покупця, клієнта, виробника), у сфері сімейних стосунків та обов'язків (діти і батьки), у питаннях економіки та права, у галузі професійного самовизначення. У дану компетенцію входять уміння аналізувати ситуацію на ринку праці, діяти відповідно до особистої та суспільної вигоди, володіти етикою трудових і громадських взаємин. Учень опановує мінімально необхідні для життя в сучасному суспільстві навички соціальної активності та функціональної грамотності.

7. Компетентність особистісного самовдосконалення спрямована на засвоєння способів фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки. Реальним об'єктом у сфері даної компетентності виступає сам учень. Він опановує способи діяльності у власних інтересах і можливостях, що виражається в його безперервному самопізнанні, розвитку необхідних сучасній людині особистісних якостей, формуванні психологічної грамотності, культури мислення та поведінки. До даної компетентності відносяться правила особистої гігієни, турбота про власне здоров'я, статеві грамотність, внутрішня екологічна культура. Сюди ж входить комплекс якостей, пов'язаних з основами безпечної життєдіяльності особистості.

Освітні компетентності стають системними характеристиками особистісно зорієнтованого евристичного підходу до освіти, оскільки відносяться винятково до особистості учня, виявляються у процесі його творчої діяльності та виражаються у створюваній ним продукції. Освітні компетентності учня будуть відігравати багатофункціональну метапредметну роль, що виявляється не тільки у закладах освіти, а й у родині, у дружньому колі, у майбутніх виробничих стосунках.

Поняття «компетентність» з освітньої точки зору - готовність учня використовувати засвоєні знання, навчальні вміння та навички, а також способи діяльності в житті для рішення практичних і теоретичних задач. Здатність до здійснення практичних діяльностей, розуміння, відповідного типу мислення, що дозволяє оперативно вирішувати проблеми та задачі, що виникають.

Компетентнісний зміст освіти проходить наскрізною лінією через усі навчальні предмети (освітні галузі), одержуючи кожного разу реалістичне, діяльнісне, особистісне й соціально значуще втілення на відповідному матеріалі. У результаті вдається об'єднати навчальні предмети в єдиний цілісний зміст, визначивши системоутворюючі елементи загальної освіти як по вертикалі окремих ступенів навчання, так і на рівні горизонтальних міжпредметних зв'язків. Запроектована на даній основі освіта буде забезпечувати не тільки предметну, а й цілісну компетентнісну освіту. Освітні компетентності учня будуть відігравати багатофункціональну метапредметну роль, що виявляється не тільки у загальноосвітніх та позашкільних закладах освіти, а й у родині, у дружньому колі, у майбутніх виробничих стосунках.

2.1. Позашкільна освіта у євроінтеграційному процесі розвитку України.

Приналежність України до Європи не можна заперечувати – це об'єктивна реальність, як і та, що український народ належить до сім'ї європейських народів. Це, безумовно, робить

пріоритетною європейську спрямованість зовнішньополітичного курсу України, її входження до європейських економічних і політичних структур. Сьогодні Україна визначила своєю стратегічною метою курс на інтеграцію до Європейського Союзу. Європейська інтеграція є визначальним чинником як зовнішньої, так і внутрішньої політики нашої країни, зміцнює безпеку та позитивно впливає на відносини України з іншими державами світу. Інтеграція України у світовий освітній простір вимагає постійного вдосконалення національної системи освіти, пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг, апробації та впровадження інноваційних педагогічних систем, реального забезпечення рівного доступу всіх її громадян до якісної освіти, модернізації змісту освіти і організації її адекватно світовим тенденціям і вимогам ринку праці, забезпечення безперервності освіти та навчання протягом усього життя, розвиток державно-громадської моделі управління.

Про це йде мова у Проекті Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, у якому саме наголошується на основні напрями, пріоритети, завдання і механізми реалізації державної політики в галузі освіти, кадрову і соціальну політику. Проект складає основу для внесення змін і доповнень до чинного законодавства України, управління і фінансування, структури і змісту системи освіти. Розробка даної стратегії зумовлена необхідністю кардинальних змін, спрямованих на підвищення якості і конкурентоспроможності освіти, вирішення стратегічних завдань, що стоять перед національною системою освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, інтеграцію її в європейський і світовий освітній простір. На сучасному етапі держава виходить з того, що освіта – це стратегічний ресурс соціально-економічного, культурного і духовного розвитку суспільства, поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення міжнародного авторитету й іміджу нашої держави, створення умов для самореалізації кожної особистості.

Національна стратегія визначає основні напрями і шляхи реалізації ідей і положень Національної доктрини розвитку освіти, здійснення реформування освіти упродовж найближчих 10 років у нових соціально-економічних умовах. У позашкільній освіті:

- збереження та розвиток мережі позашкільних навчальних закладів для надання додаткових освітніх послуг, виховання і розвитку дітей та молоді згідно з їх запитамі і потребами;
- створення ефективної системи пошуку, підтримки і розвитку талановитої учнівської молоді;
- урізноманітнення напрямів діяльності позашкільних навчальних закладів, удосконалення форм, методів і засобів навчання та виховання.

Метою Національної стратегії розвитку освіти на наступне десятиріччя є:

- підвищення рівня і доступності якісної освіти для громадян України відповідно до вимог інноваційного розвитку економіки, сучасних потреб суспільства і кожного громадянина;
- забезпечення гармонійного розвитку людини як найвищої цінності суспільства.

Стратегічні напрями розвитку освіти:

- оновлення законодавчо-нормативної бази системи освіти;
- оптимізація структури системи освіти;
- модернізація змісту освіти на засадах компетентнісного підходу, переорієнтації на цілі сталого розвитку;

- забезпечення умов для збереження здоров'я дітей і молоді;
- підвищення якості освіти на інноваційній основі;
- створення системи національного виховання, розвитку та соціалізації дітей і молоді;
- забезпечення доступності та безперервності освіти;
- розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті;
- інформатизація освіти;
- удосконалення бібліотечно-інформаційного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України;
- створення національної системи моніторингу якості освіти;
- підвищення соціального статусу педагогів;
- створення сучасної матеріально-технічної бази системи освіти;
- інтегрування національної системи освіти у європейський і світовий освітній простір.

В останні роки внесені важливі зміни до чинного законодавства стосовно дошкільної, позашкільної і загальної середньої освіти, законодавчо визначено 11-річну структуру середньої загальноосвітньої школи, запроваджено обов'язковість дошкільної освіти для усіх дітей 5-річного віку, затверджено Положення про освітній округ, нову редакцію Положення про загальноосвітній навчальний заклад, доповнення до Положення про позашкільний навчальний заклад, Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, Положення про екстернатну форму навчання, ухвалено Концепцію загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту, розроблено нову редакцію Концепції профільного навчання, Концепцію літературної освіти та інші. З метою прискорення процесу реформування освітньої галузі на виконання Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» на урядовому рівні прийнято низку надзвичайно важливих для освіти державних цільових програм:

- розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року;
- розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року;
- підвищення якості шкільної природничо-математичної освіти на період до 2015 року;
- розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки;
- впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків»;
- Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права інвалідів та розвитку системи реабілітації інвалідів на 2012-2020 роки.

Визнанням позитивних якісних змін у забезпеченні розвитку національної освіти став Форум міністрів освіти європейських країн «Школа XXI століття: Київські ініціативи», на якому проголошено сім напрямів євроінтеграції середньої освіти і проекти практичних дій по кожному з них («Дошкільна освіта»; «Спільна історія без розділових ліній»; «Толерантність»; «Через мову до взаєморозуміння»; «ІКТ - освіта без кордонів»; «Від шкіл-партнерів до партнерів-країн»; «Новій освіті Європи - новий європейський учитель»).

Продовжується робота щодо реалізації державних програм, спрямованих на: інформатизацію та комп'ютеризацію загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, упровадження інформаційних та комунікаційних технологій в освіті і науці; забезпечення загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін; державних цільових програм роботи з обдарованою молоддю, «Шкільний автобус» тощо.

Сьогодні соціальний інститут позашкільної освіти сприяє створенню додаткових умов для духовного, інтелектуального та фізичного розвитку дитини. Спираючись на Державну цільову соціальну програму розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України № 785 від 27.08.2010 року, ми сьогодні маємо можливість:

- удосконалити нормативно-правову базу з питань забезпечення ефективного розвитку позашкільної освіти;
- створити умови для подальшого розвитку позашкільної освіти;
- удосконалити та розвинути мережу позашкільних навчальних закладів різних типів;
- зміцнити матеріально-технічну базу позашкільних навчальних закладів;
- збільшити кількість залучених до здобуття позашкільної освіти дітей з метою задоволення їх освітньо-культурних потреб, а також потреб у професійному самовизначенні і творчій самореалізації;
- забезпечити розвиток системи перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів позашкільних навчальних закладів.

З огляду на визначені пріоритети найважливішим для держави є виховання людини інноваційного типу мислення та культури, проектування акмеологічного освітнього простору з урахуванням інноваційного розвитку освіти, запитів особистості, потреб суспільства і держави. Якісна освіта є необхідною умовою забезпечення сталого розвитку суспільства, консолідації усіх його інституцій, гуманізації суспільно-економічних відносин, формування нових життєвих орієнтирів особистості.

17 квітня 2002 р. Указом Президента України була затверджена Національна доктрина розвитку освіти, яка визначає систему концептуальних ідей та поглядів на стратегію і основні напрями розвитку освіти в першій чверті XXI століття. Метою державної політики щодо розвитку освіти, як зазначається в цьому документі, полягає у створенні умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти.

Згідно освітнім перетворенням, які диктує час, постановою Кабінету Міністрів України вносяться зміни до Положення про позашкільний навчальний заклад від 27.08.2011 року згідно якого регулюється робота позашкільних навчальних закладів в країні.

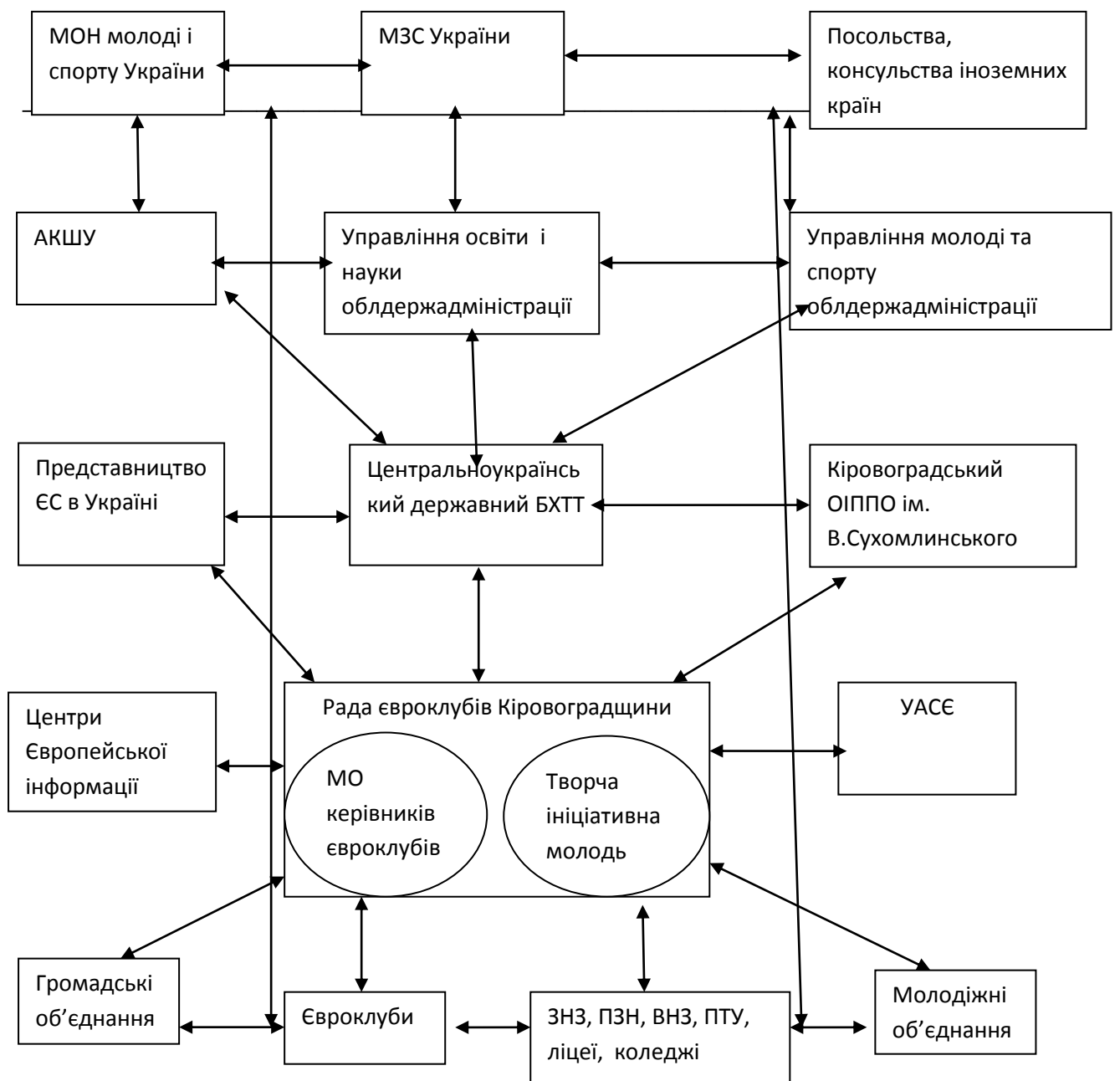
Міжнародне співробітництво у сфері освіти покликане забезпечити інтеграцію національної системи освіти у міжнародний освітній простір. Воно передбачає:

- укладання з іншими державами та реалізацію міжурядових та міжвідомчих угод про співробітництво в галузі освіти і науки;

- організацію освітніх і наукових обмінів, стажування та навчання за кордоном учнів, студентів, педагогічних і науково-педагогічних працівників;
- розширення участі навчальних закладів, педагогів, науковців, учнів та студентів у різних проектах та програмах міжнародних організацій та співтовариств (програми Темпус, Еразмус Мундус, Жан Моне та інші);
- проведення спільних наукових досліджень з актуальних проблем розвитку освіти та інших галузей господарства;
- проведення міжнародних наукових конференцій, семінарів, симпозіумів тощо;
- навчання іноземних громадян у вищих навчальних закладах України;
- забезпечення освітньо-культурних потреб української діаспори;
- створення міжнародної on-line-школи для учнів, де розміщуються веб-ресурси з національної історії та історії Європи, започаткування міжнародних олімпіад з історії;
- підтримка співробітництва міжнародних таборів для дітей та юнацтва;
- проведення спільних конкурсів, фестивалів, форумів тощо;
- створення міжнародних волонтерських груп з метою відновлення пам'ятників культури;
- створення віртуальних програм для вчителів іноземних мов та вчителів-предметників (фізиків, математиків, хіміків тощо), що спонукатиме вивчати та використовувати кілька мов;
- розширення мережі європейських класів (European sections), де учні отримують можливість вивчати кілька іноземних мов.

Опираючись на досвід роботи можна запропонувати модель розвитку євроінтеграційного процесу у закладах освіти на прикладі Центральноукраїнського державного будинку художньої та технічної творчості (ЦД БХТТ).

Організаційна модель забезпечення євроінтеграційного процесу в позашкільному навчальному закладі:



Усі структури поєднують інформаційно-комунікативні зв'язки.

Тісна співпраця Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України, Міністерства закордонних справ України, Посольств і консульств іноземних країн, Асоціації керівників шкіл України, Управління освіти облдержадміністрації, Управління сім'ї та молоді облдержадміністрації, Представництва ЄС в Україні, Кіровоградський обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. В.Сухомлинського, Центрів Європейської інформації, Української асоціації європейських студій, усіх гуртків Центральноукраїнського державного будинку художньої та технічної творчості, загальноосвітніх навчальних закладів, позашкільних навчальних закладів, вищих навчальних закладів, професійно-технічних закладів освіти, училищ, ліцеїв, коледжів, громадських об'єднань, молодіжних об'єднань, активних членів євроклубів і є головною ланкою співпраці, яка тісно поєднана за допомогою інформаційно-комунікативних зв'язків з Радою євроклубів, що містить у собі творче ініціативне об'єднання молоді та методичне об'єднання керівників євроклубів області.

2.2. Розвиток базових компетенцій під час роботи євроклубу.

Україна сьогодні вже є повноправним членом багатьох загальноєвропейських організацій, наприклад Ради Європи. Вона входить до всіх структурних підрозділів РЄ — Парламентської асамблеї Ради Європи, Комітету глав урядів Ради Європи, є членом Організації з безпеки та співробітництва у Європі (ОБСЄ) й ряду інших європейських організацій. Вона не є статистом, бере повноправну участь у багатьох міжнародних проектах. Україна є членом Болонської освіти. У комплексі освітніх компетентностей української освіти закладена додаткова можливість представлення цілей, змісту освіти (освітніх стандартів) та освітніх технологій у системному вигляді, що припускає побудову чітких вимірників із перевірки успішності їх засвоєння учнями. Із погляду вимог до рівня підготовки випускників освітні компетентності являють собою інтегральні характеристики якості підготовки учнів, пов'язані з їхньою здатністю цільового осмисленого застосування комплексу знань, умінь і способів діяльності по відношенню до певного міждисциплінарного кола питань. Тому актуальним сьогодні є розвиток освітніх компетенцій вихованців під час гурткової роботи, роботи євроклубів та молодіжних об'єднань. Під час застосування інтерактивних засобів роботи на заняттях євроклубу в учня розвиваються здібності та з'являються можливості вирішувати в повсякденному житті реальні проблеми - від побутових до навчальних і соціальних. Компетентнісний зміст роботи проходить наскрізною лінією через усі заняття та теми, одержуючи кожного разу реалістичне, діяльнісне, особистісне й соціально значуще втілення на відповідному матеріалі. У результаті вдається об'єднати навчальні теми в єдиний цілісний зміст.

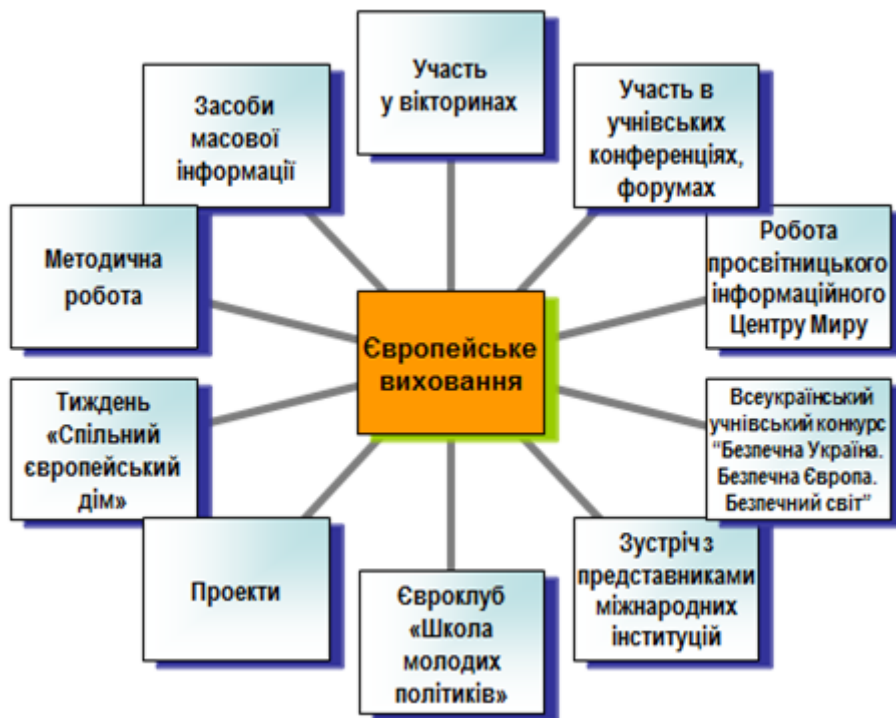
Основна мета діяльності сучасного навчального закладу - створення найбільш сприятливих умов для розвитку особистості як індивідуальності, де кожна дитина повинна розкритися як унікальна, неповторна особистість. Тільки розкриття індивідуальності кожної дитини забезпечує успішне її навчання. Одним із таких засобів розвитку активності учнів є робота вихованців у європейських клубах, євростудій, які створені на базі навчальних закладів або діють, як неурядові молодіжні громадські об'єднання. Саме у євроклубах молодь має можливість отримати європейське виховання - це сукупність знань про євроінтеграційні та євроатлантичні процеси, що відбуваються у сучасному світі, погляди на входження України у такі структури як ЄС та Північноатлантичний альянс, що становлять загальний рівень європейського розвитку людини і є наслідком систематичного впливу, навчання. Мета такого виховання:

- поглибити та розширити знання учнів, щодо співпраці України з ЄС;
- формувати в учнів ініціативність, здатність до самореалізації, почуття відповідальності в умовах демократії, толерантності, які потребує сучасне суспільство.

Головні завдання європейського виховання:

- надати змогу учням зробити власний свідомий вибір, щодо підтримки вступу України до ЄС;
- сформуванню впевненості у відстоюванні своєї позиції в дискусії (я – за, тому що);
- підготувати учнів до активної участі в громадському житті суспільства;
- підвищити розуміння їх відповідальності за майбутнє України;
- викликати почуття гордості за свою державу, націю;

- формувати толерантне, неупереджене ставлення до інших народів, груп, особистостей.



Кабінетом Міністрів України прийнята постанова №594 від 02.07.2008 року «Про затвердження Державної цільової програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2008 - 2011 роки», яка успішно працює в Україні. Гарним здобутком даної програми є створення мережі європейських клубів, європейських студій у загальноосвітніх, позашкільних та вищих навчальних закладах освіти.

Мета діяльності євроклубу:

- Знайомство з Євросоюзом і країнами Європи
- Поширення знань про Європу та її:
 - Країни
 - Історію
 - Культуру
 - Відомих людей
 - Інституції
 - Інтеграцією
 - Мистецтво
- Інформування про інтеграційні процеси в Європі, засади функціонування Євросоюзу і Ради Європи

Форми діяльності євроклубу:

- Проведення інтерактивних заходів на європейську тематику,
- Інформування місцевої громади (газети, листівки, бюлетені, присвячені європейській тематиці,
- Пропагування досягнень євро клубу, відкриття власної Інтернет-сторінки,
- Співпраця із засобами масової інформації, органами місцевого самоврядування, державними та громадськими установами, спонсорами,

- Організації, підготовка і проведення конкурсів, лекцій, конференцій, семінарів, просвітницьких заходів з європейської та євроатлантичної інтеграції,
- Встановлення зв'язків з українськими та європейськими партнерами (обмін досвідом, інформацією, організація поїздок та зустрічей),
- Організація та розвиток наукового та культурного співробітництва, інформаційної співпраці між загальноосвітніми, позашкільними, професійно-технічними. Вищими закладами освіти.

Головна роль євроклубів :

- Для учнів
 - вчить самостійності та вміння брати на себе відповідальність
 - вчить планувати та організовувати
 - вчить співпрацювати та спільно ухвалювати рішення у групі
 - вчить успішно знаходити порозуміння
 - вчить засвоювати знання із задоволенням
 - готує до навчання, роботи та життя в ЄС
 - вчить відкритості та толерантності
- Для вчителя
 - можливість реалізувати власні зацікавлення
 - дозволяє встановити кращий контакт з учнями
 - допомагає розвивати дидактичні знання
 - зміцнює позицію вчителя в школі
 - дає задоволення від роботи
- Для школи
 - підносить престиж школи
 - робить більш привабливою дидактично-виховну пропозицію школи
 - полегшує налагодження співпраці з іншими школами
 - полегшує координацію європейської освіти в школі
- Для місцевого самоврядування
 - інвестиція у майбутні „європейські” кадри
 - полегшує міжнародну співпрацю місцевого самоврядування
 - полегшує популяризацію місцевого самоврядування
- Для України
 - забезпечує інформаційний канал про європейську інтеграцію
 - кузня майбутніх кадрів, які гідно і високопрофесійно будуть співпрацювати з країнами Європи.

Згідно наказу № 37 Міністерства освіти і науки України від 27.01.2009 року «План заходів з виконання Державної цільової програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України» сьогодні в Україні діє мережа євроклубів та здійснюється підтримка їх діяльності, проведення конкурсів наукових робіт з питань європейської інтеграції та інших форм роботи серед учнів загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних та студентів вищих навчальних закладів. Тому, сьогодні можна впевнено сказати, що ідея Маргарити Белард – національного координатора програми «Європейський вимір в освіті», щодо створення європейських клубів успішно реалізовується. Адже саме вона визначила, що:

- Євроклуби – це центри діяльності у сфері європейської освіти,
- Євроклуби формовані на підставі пропозицій, поданих закладами освіти, відповідно до конкретної ситуації та їхніх можливостей,
- Членство в клубах не є обов'язковим для всіх учнів і вчителів (керівників),
- Євроклуби мають цілі:
- Запроваджувати справжній європейський настрій серед їхніх членів, який потрібно передавати іншим усілякими цікавими способами,
- Шукати підтримки відповідних організацій з метою покращення поширення інформації про:
 - Європу (її географічні, історичні, культурні, економічні особливості),
 - Європейські організації (структуру, спосіб діяльності),
 - Європейську спільноту та держави – члени Ради Європи (політичне, соціальне, культурне життя),
 - Культурну та природну спадщину,
 - Труднощі, що постають перед сучасною Європою, цілі європейської інтеграції
- Сприяти розумінню європейського плюралізму,
- Сприяти розумінню європейської взаємозалежності та потреб міжнародної співпраці,
- Сприяти вихованню толерантності та взаємної поваги,
- Виховувати у молоді – молодих громадянах Європи – почуття відповідальності, щодо миру, прав людини та захисту навколишнього середовища і культурної спадщини.

Основними посередниками у розвитку євро клубів в Україні були Представництво Європейської комісії в Україні, що проголошує свою підтримку євро клубам в усій Європі, як основному інформаційному каналу Єврокомісії, що спрямований на молодь, та Міністерство освіти і науки України, яке сприяло створенню євро клубів у навчальних закладах. Реальну підтримку розвитку євро клубів надавали проекти інституцій громадянського суспільства за підтримки Міжнародного фонду «Відродження», ПАУСІ, Фонд ім. Стефана Баторія, МЗС Польщі, Словаччини та ін. Сьогодні активно розвивається Всеукраїнська мережа європейських клубів, Українська асоціація Європейських студій, місцеві Ради євро клубів.

Форми роботи у євроклубі мають бути цікавими, інтерактивними і мати напрямки діяльності:

- історичний;
- пошуково-дослідницький;
- політичний;
- інформаційно-ідеологічний;
- дипломатичний.

Форми роботи під час занять є зрозумілими для різновікової молодіжної аудиторії.

Презентація

Це гра досить відома, вона дозволяє якомога більше дізнатись про учасника те, що він планує розповісти.

Створіть (намалюйте на запропонованому аркуші папєбру) свою власну сторінку в соціальній мережі. При цьому необхідно пам'ятати, що на сторінці обов'язково мають бути наступні блоки:

Ім'я

Вік

Фото профілю

Хобі

Моє місто

Моя спільнота (з якою себе асоціює людина: колектив, НГО, родина, євроклуб....)

Експерт (де вважає себе професіоналом)

Творче коло.

Учасники стають у коло. Ведучий починає історію, наступний її продовжує. І так по колу. Ведучий історію і закінчує.

Вправа спрямована на розвиток творчого мислення, гнучкості і швидкості мислення.

Добре проводити перед початком роботи.

Гра з м'ячем.

М'яч може бути будь-яким предметом або фруктом, який є круглою формою. М'яч перекидають один одному і кажуть який це предмет, тобто його характеристики (круглий, солодкий і т.п.). Під час гри темп необхідно збільшувати.

Вправа спрямована на розвиток швидкості мислення, добування інформації з пам'яті.

Гра з уявним предметом.

Усі учасники сідають у коло і починають передавати один одному уявний предмет. Кожен, перш ніж його передати, здійснює з ним будь-яку дію.

Складність у тому, що сам предмет існує лише в уяві гравців.

Пропонуєте для передачі, наприклад, газету. Перший учасник прочитав і передав її сусідові, той зім'яв і кинув далі по колу, а наступний розправив її, зробив кульок і став кидати в нього лушпиння від насіння, четвертий одягнув на голову п'ятому учаснику замість капелюха і т. д.

Усі дії необхідно відтворювати і показувати все мовчки, рухами і мімікою, а вголос можна тільки сміятися.

Цікава математика.

Для проведення цієї вправи з групою в 12 чоловік потрібний 128 листків паперу, розміром з гральну карту кожен. На кожному аркуші написано число від 1 до 16. Таким чином, у вас буде 8 одиниць, 8 двійок, 8 трійок і т. д., аж до 8 карт з числом 16. Перемішайте їх і роздайте учасникам тренінгу з 10 карт кожному. Кожен часник розкладає перед собою свої картки.

Припустимо, йому дісталися такі карти:

2, 4, 9, 12, 11, 13, 1

Він повинен скласти з них ланцюжок, використовуючи арифметичні дії: додавання і віднімання, ділення і множення, піднесення до степеня і добування кореня.

Припустимо, що він вирішив почати складання свого ряду з цифри 9:

9 витягти корінь, буде 3, відняти 1, буде 2, додати 12, буде 14, розділити на 2, буде 7, додати 5, буде 12, розділити на 4, буде 3, додати 11, буде 14, відняти 13, буде 1. На початку і кінці ряду повинні стояти числа з карток, наявних в учасників. Причому кожна картку можна використовувати лише один раз. Слід прагнути до того, щоб у складеному ряду були задіяні всі картки, що

знаходяться в учасника. У наведеному прикладі, залишилася незадіяною картка з цифрою 8.

За кожен невикористану картку знімається 1 очко.

За застосування операцій виведення кореня і зведення у ступінь нараховується 3 бали, за множення або ділення - по два бали, за додавання і віднімання - по 1 балу.

У наведеному, як приклад, випадку учасник набрав $3 + 1 + 1 + 2 + 1 + 2 + 1 + 1 = 12$ балів. Нарховуємо одне очко штрафу за невикористання в ряду картки з цифрою 8 і отримуємо остаточний підсумок: 11 балів.

Перемагає в грі той, хто набере найбільшу кількість балів. Всі математичні дії слід проводити тільки в розумі, ніяких підрахунків на листочках бути не повинно. На аркушах учасники мають право тільки виписати вже складений ряд.

Рольове коло.

Перед учасниками групи ставиться реально існуюча проблема. У центр кола сідають три добровольця, один стілець залишається вільним. Решта учасників тренінгу, виконуючи роль спостерігачів сидять за колом. Три добровольці починають обговорювати поставлену проблему. Завдання учасникам групи:

1. Говорити можуть тільки учасники внутрішнього кола
2. Учасники зовнішнього кола дотримуються повної тиші, мовчки спостерігаючи за тим, що відбувається в колі.
3. Троє учасників внутрішнього кола обговорюють ситуацію, що склалася чи вирішують яку небудь проблему
4. У будь-який момент кожен, хто сидить у колі, може попросити допомоги у зовнішнього кола
5. Можна увійти в коло і без прохання про допомогу.
6. У будь-який момент будь-який учасник, який сидить у колі, може вийти з внутрішнього кола і стати спостерігачем.

Питання для обговорення:

Що сталося під час виконання вправи?,

Що Ви відчували перебуваючи в зовнішньому і внутрішньому колі?,

Що Ви відчували коли входили у внутрішнє коло і коли виходили з нього?, Чому Ви були активним учасником «акваріуму» або залишалися пасивними? Варіації:

Якщо велика група (30-35 чоловік), то внутрішнє коло може складатися з 4 учасників та одного додаткового місця для передбачуваного учасника із зовнішнього кола.

Якщо група більше 35 людей, то є побоювання того, що частина учасників із зовнішнього кола «випадають» з процесу.

Поради ведучому: стежити за динамікою і соціодинамікою в групі, як відбуваються вторинні процеси, не оцінювати, не критикувати учасників та шляхи запропонованих ними рішень, не втручатися в процес. Слідкувати, щоб виконувалися правила вправи, яка розглядається в даний момент та правила роботи на тренінгу.

Ознака, що відома всім.

Ведучий - один з учасників, що загадує ознаку, яким володіє частина учасників, а інша не володіє. Ознака повинна бути конкретною, її повинні знати усі.

Учасники задають по 1 питання, відповіддю на яке є «Так» або «Ні».

Коли всі зададуть своє питання, починається обговорення – що це за ознака. Переможець стає наступним ведучим.

Корисні речі.

Ведучий починає гру і кидає м'яч, загадуючи при цьому будь-який предмет. Наступний учасник, який зловив м'яч, говорить 3 способи використання цього предмета. І далі кидає м'яч, називаючи новий предмет.

Асоціація.

Ведучий називає іменник і кидає м'яч. Учасник, який зловив м'яч, говорить асоціацію до цього предмету. Наступний учасник говорить асоціацію вже з новим словом. Робиться це якомога швидше.

Подаруй мені посмішку.

Один доброволець починає, підходить до одного з учасників і будь-якими словами (краще щирими компліментами), мімікою намагається домогтися посмішки (фізичну силу не застосовувати).

Покажи свою любов.

Учасники діляться на 2 команди як естафета, перший обіймає другого, другий – третього і т.д. (Показує свою любов). Останній біжить на перше місце і все починається з початку.

Шикуйся!

Аудиторія працює в нових групах. Ведучий називає будь-яку ознаку, за якою учасники швидко об'єднуються в маленькі групи.

- У кого однаковий колір очей
- У кого повне ім'я починається на одну букву
- По улюбленому стилю музики
- Хто вчився в одному університеті (інституті)
- По улюбленому кольору
- У кого день народження в одному місяці
- По тому, чим займалися в дитинстві (спорт, хобі)
- По улюбленій порі року
- За кольором волосся
- По тому яка тварина була чи є

Застигла картинка.

Порахуйтеся на 1 і 2, розбийтеся по командах, придумайте назву. Ведучий говорить якісь абстрактні поняття (радість, любов, успіх, щастя, життя). Необхідно протягом 5 хв. створити застиглу картинку, потім пояснити її значення, чому так, що відчували всередині картинки, чия ідея, звідки вона взялася.

Я ніколи не ...

Учасники розсаджуються по колу, праву руку виставляють долонею вниз, щоб її всі бачили. Перший учасник говорить реально, що він не робив, той хто робив, загинає палець. Якщо загнуті всі 5, то йому придумують фант.

Скакалки.

Учасники стають у коло, кожному під ноги кладеться аркуш паперу. Завдання - стрибати всім разом так, щоб не наступати один одному на п'яти і стрибати точно на листочки.

Темп.

Учасники встають у вільному порядку. За командою ведучого їм потрібно протягом 1 хвилини повинні торкнутися деяких предметів (кутків кімнати, предметів жовтого кольору, дерев'яних предметів і т.д.) та 6-ти пар колін і 5-ти ліктів. Хто перший закінчує - видає переможний клич індіанців. Ця гра швидко мобілізує енергію учасників.

Коктейль рухів.

Пила і молоток - правою рукою виконуються рухи, що імітують пилку дров, лівою рукою - забивання цвяхів.

Іподром.

Всі стоять у колі. Ведучий розповідає правила гри: Коні біжать - тупотимо ногами, плюс: Біжать коні по іподрому - лясаємо долонями по колінах. По камінню - б'ємо кулаками по грудях. По болоту - чвакаємо долоньками. Через бар'єр скачуть - лясаємо. Два бар'єру - два хлопки. Трибуна джентльменів - половина кола кричить. Трибуна леді - половина кола верещить. Після того, як ведучий розповів правила і показав рухи, він починає швидко віддавати команди, інші повинні озвучувати дії.

Масаж.

Встаньте колом. Поверніться наліво. Кожен третій о спину людини, що стоїть попереду, потім поверніться в інший бік і потріть о спину людини, що стоїть від вас з іншого боку.

Бінго.

Гра, що допомагає людям дізнатися цікаві факти один про одного. Люди ходять по кімнаті й спілкуються, поки вони не знаходять людей, які відповідають фактам, що перераховані на спеціальних аркушах, зроблених в бінго-стилі. Ця гра відноситься до ігор-“криголамів” (icebreakers).

Рекомендований розмір групи це: великий або дуже великий. Гра найкраще працює в групі з 25 осіб. У неї можна грати в приміщенні або на відкритому повітрі. Необхідні матеріали: друковані аркуші бінго і ручки.

Метою цієї гри є в ході пересування по кімнаті отримати підписи людей, факти про яких перераховані на аркуші бінго. Як тільки людина успішно отримує підписи в повний ряд (5 клітин в ряд), чи то по горизонталі, вертикалі або діагоналі, то він чи вона кричить “Бінго!” і перемагає.

Ця гра вимагає трохи підготовки. Підготовка: таблиця 5 на 5 клітин, з цікавими фактами, що пишуться всередині клітин. Ці факти можуть включати в себе смішні або дивні речі.

Наприклад:

- Любить анчоуси
- Був на Гавайях

- Володіє більш ніж двома мовами
- Ніколи не літав літаком
- Має більше чотирьох братів
- Не мився впродовж понад трьох днів

Будьте винахідливі! Після того як ви підготували таблицю (анкету “Бінго”), роздрукуйте необхідну кількість копій для очікуваної кількості гравців.

Інструкція:

Роздайте аркуш та ручку кожній людині. Поясніть мету гри і наступні правила:

- 1) кожна людина, в якій ви будете питати може розписатись у Вас в аркуші лише один раз,
- 2) щоб виграти, ви повинні отримати підписи в 5 клітинах в ряд по горизонталі, вертикалі чи діагоналі.

Скажіть “Старт!” – гра почалась! Як тільки хтось кричить “Бінго!”, ви перевіряєте відповіді. Власник аркуша за потребою, має знайти тих, хто розписався у виграшних 5 клітинах и представити їх. При бажанні, ви можете попросити кожну людину пояснити ті факти. Ця гра - цікавий спосіб познайомитися з гумористичними або унікальними фактами про людей!

Чотири кути або Чотири квадрати.

Підходить для початку навчального семестру або як забавний спосіб для людей, щоб краще пізнати один одного. Підходить для людей будь-якого віку, для малих та середніх груп. Зазвичай це займає близько 15 хвилин. Вам знадобиться аркуш паперу і письмове приладдя. Не хвилюйтеся, ніяких художніх навичок, необхідних для цієї гри не потрібно!

Інструкція:

Поширити ручку і аркуш паперу для кожного гравця. Кожна людина ділить лист на чотири квадрати або шляхом складання паперу навпіл в два рази (вертикально і горизонтально) або просто малюючи горизонтальну і вертикальну лінії, яка перетинає одна одну в середині. В кожному квадраті, кожна людина буде презентувати себе у вигляді малюнків. Необхідно вибрати ці чотири теми заздалегідь. Наприклад, в лівому верхньому кутку кожен бажаючий міг би намалювати “хобі”, а у правому верхньому кутку, люди могли б ілюструвати “улюблене місце на Землі для відпочинку”, внизу зліва може бути щось на кшталт “якщо б ви були твариною, то ким?”, і в правому нижньому куті можна було б щось на кшталт:” Що найважливіше у вашому житті?”

Не соромтеся бути творчими!

Дати групі 5-10 хвилин, щоб намалювати. Коли всі закінчать, зібратись разом і спільно подивитись малюнки в групі. Ця гра є прекрасним способом для того, щоб показати і розповісти учасникам що робить їх унікальними!

Ця проста гра може бути адаптована відповідно до ваших потреб.

Слон.

Людина в центрі кола вказує на кого-небудь з учасників гри і каже: "Слон". Людина, на якого впав вибір, згинається і витягує руки на зразок хобота. Ті гравці, які знаходяться від нього з боків, згинають руки, зображуючи вуха слона. Якщо людина, що стоїть в центрі кола каже: «Пальма», то той на якого він вказав, витягує руки над головою. Гравці стоять навколо і зображують гілки дерева. Якщо людина в центрі кола вимовляє: "Скунс", то той на кого вказали, повертається і заду зображує собі рукою хвіст. Люди, які знаходяться по

обидва боки від нього, відвертаються і затискають носи. Якщо людина в центрі кола вимовляє: "Жирафа", то той на кого вказали витягує вгору руку, зображаючи довгу шию, а люди, які знаходяться по обидва боки від нього, ляпають по його тілу і промовляють «плямки-плямки». Якщо людина в центрі кола вимовляє: "Міксер", то той на кого вказали витягує руки по різні боки, а люди, які знаходяться по обидва боки від нього, крутяться неначе чашка міксера. Якщо людина в центрі кола вимовляє: "Тостер", то той на кого вказали плигає вгору, а люди, які знаходяться по обидва боки від нього, зображують боки тостера. Якщо людина в центрі кола вимовляє: "Пральна машина", то той на кого вказали крутить головою, а люди, які знаходяться по обидва боки від нього, зображують боки пральної машинки. Якщо людина в центрі кола вимовляє: "Дзвоник", то той на кого вказали піднімає руки догори і промовляє «Дзінь-дзінь», а люди, які знаходяться по обидва боки від нього, тримають його за руки. Якщо людина в центрі кола вимовляє: "Індіанець", то той на кого вказали витягує руки неначе вдивляється у далечінь, а люди, які знаходяться по обидва боки від нього, активно гребуть уявними веслами уявної пироги. Якщо людина в центрі кола вимовляє: "Ковбой", то той на кого вказали витягує руки неначе цілиться із зброї, а люди, які знаходяться по обидва боки від нього, піднімають руки догори і вимовляють «О, Джеймс!».

Червоне і Чорне.

Ведучий об'єднує учасників на групи. Головне завдання, що стає перед учасниками груп – розбагатіти, тобто набрати найбільшу кількість балів для своєї групи. Члени команди щоразу вирішують про спільний вибір грати на Червоне чи Чорне проти інших груп. Рішення приймається одногolosно! Протягом кожного ходу можна робити тільки одну ставку. Час на рішення одного ходу складає 5 хвилин. Будь - які контакти між командами заборонені! Тільки ведучий має право спілкування з групами! У результаті вибору кожна команда отримує бали за такою схемою:

Команда 1	Команда 2	Команда 3	Бали 1	Бали 2	Бали 3
Чорне	Чорне	Чорне	+3	+3	+3
Чорне	Чорне	Червоне	-5	-5	+5
Червоне	Червоне	Чорне	+5	+5	-5
Червоне	Червоне	Червоне	-3	-3	-3

Гра відбувається протягом 10 ходів.

Протягом усієї гри учасники груп не зустрічаються, але після 4 та після 8 ходу відбуваються зустрічі капітанів. Капітани є представниками своїх груп і протягом 5 хвилин мають можливість домовитись із іншими капітанами про тактику та стратегію гри. Після кожного туру усі команди дізнаються, які ставки зробили інші команди та кількість отриманих балів.

На 9 та 10 ході кількість балів кожної команди подвоюється!

Система балів на 9 та 10 тур:

Команда 1	Команда 2	Команда 3	Бали 1	Бали 2	Бали 3
Чорне	Чорне	Чорне	+6	+6	+6
Чорне	Чорне	Червоне	-10	-10	+10
Червоне	Червоне	Чорне	+10	+10	-10
Червоне	Червоне	Червоне	-6	-6	-6

Для участі у грі кожен учасник вносить символічний внесок (таким чином формується призовий фонд).

Перемагає лише ОДНА команда за умови позитивного балансу інших команд.

При інших умовах усі команди програють!

Лише переможець отримує призовий фонд!

Дуже яскраво проявляється робота працювати у команді та індивідуальні властивості кожного члена команди!

2012

Ведучий проводить з учасниками індивідуальну роботу, роботу у групах та роботу у загальній групі учасників.

Спочатку кожному члену групи дається завдання записати 3 рішення, які є головними частинами триденного плану перед катастрофою зникнення електрики у світі. Потім усі розбивається на групи і кожна група залишає свої 3 рішення. З кожної групи делегується один представник до головної групи, яка виносить 3 рішення запобігання катастрофи! Перемагає людина, яка домовилась і захистила саме своє рішення. Команда що делегувала свого представника також стала переможцем! Під час гри проявляється ініціативність, здатність до взаємодії, здатність узяти на себе відповідальність за усіх членів команди.

«Останній герой»

Ведучий розповідає умови для усіх учасників групи.

Вас висаджують на острів де є усе необхідне. Ви повинні визначити кількість карточок, необхідних для запису на кожній тієї речі, яку берете із собою на острів. Потім учасники об'єднуються у групи і далі працюють командою. В кожній команді повинно залишитись 10 карточок, які усі згодні прийняти.

Головна ціль кожного учасника – захистити саме власний вибір, власну карточку. Перемагає той учасник, хто затвердив у команді найбільшу кількість власних карточок.

Бліц-вікторина

Ведучий об'єднує учасників у команди. Кожній команді задаються питання, на які необхідно дуже швидко відповідати. Кожен учасник має право голосу! Якщо відповідь вірна – зараховується по 1 балу кожному члену команди, а якщо – ні, то віднімається по 1 балу кожному члену команди. Під час гри проявляється ініціативність, здатність до взаємодії, здатність узяти на себе відповідальність за усіх членів команди.

Швидше! Вище! Довше!

Кожна команда обирає капітана, який своїми словами керує діями членів команди, у яких щільно зав'язані очі. Команда повинна вирізати з цільного паперу смужки і склеїти їх у вигляді гірлянди. Перемагає команда, яка створила найдовшу гірлянду! Під час гри проявляється ініціативність, здатність до взаємодії, реакція на точне виконання завдання.

СПАДОК

Легенда:

Помер магнат. Він лишив у спадок нерухомість на суму ... (по 1 балу на кожного учасника - 1). Це замок (дві третини балів) і земля (одна третина балів).

Заповіт магната:

1. Перше право на спадок мають найближчі родичі (родичі по батьковій лінії і по лінії матері).
2. В разі, якщо родичі по батьковій лінії і по лінії матері домовляться між собою, то весь спадок отримують вони. Підтвердженням домовленості є договір, який підпишуть всі найближчі родичі в присутності нотаріуса.
3. Нерухомість, яку родичі отримують в спадок, не може бути розділена, (тобто не можна шматувати замок і землю).
4. В разі, якщо найближчі родичі не домовилися, то весь спадок переходить дальнім родичам.

Правила:

1. Учасники ознайомлюються з легендою і заповітом.
2. Розпорядник визначає, хто буде нотаріусом. Нотаріус отримує за свою роботу стабільну зарплату, яка не залежить від результатів розподілу спадку. Розмір зарплатні нотаріуса визначається аукціоном. Розпорядник по черзі називає зарплатню, починаючи від 0,1 бала, поступово збільшуючи. Як тільки знаходиться бажаючий працювати, його беруть на роботу. Якщо бажаючих декілька, то платню зменшують, доки не лишиться один. Зарплата нотаріуса вираховується з вартості майна заповіту.
3. Всі учасники самовільно розподіляються на три команди, згуртовуючись навколо аркушів «родичі по батьковій лінії», «родичи по лінії матері», «дальні родичі». На розподіл дається одна хвилина. Під час розподілу говорити не можна, оскільки у родичів траур. Після розподілу оголошується хвилина мовчання (щоб мали час продумати всі варіанти), і учасники можуть перейти в іншу команду.
4. Після розподілу ближні родичі мають 5 хвилин, щоб домовитися і ще 3 хвилини, щоб оформити договір і підписати. Договір вважається чинним якщо в ньому зазначено хто з родичів отримує замок, а хто землю, і з чийої частки іде зарплатня нотаріусу. В договорі мають бути підписи всіх ближніх родичів.
5. Якщо найближчі родичі не домовились, то весь спадок отримують дальні родичі.
6. Всі прибутки, які перевищують 2 бали на одну особу, забирає податкова.

Актуальність вправи:

Перевірка людей на здатність до взаємодії зі своїми конкурентами, на вміння вести переговори, вміння в останній момент поступитися своїми принципами заради загального командного результату. Зможемо бачити вміння людей адекватно сприймати свою важливість в команді, відчувати свою унікальність, цінити це і не ховатися в тінь.

На виявлення яких критеріїв спрямовано: ініціативність, здатність до взаємодії, результативність, реакція на результат, відповідальність.

Тривалість: 30 хв. опис вправи - 5 хвилин, поділ на команди - 5 хвилин. Дебати між родичами - 10 хвилин. Укладання угоди -5 хвилин, підведення підсумків - 15 хвилин.

МОЗКОВИЙ ШТУРМ

Метод активізації творчого мислення в групі.

Для цього використовуються прийоми зниження критичності і самокритичності у людей, працюючих над вирішенням творчого завдання, створенням спеціальних умов роботи в групі: заборона на критику пропозицій щодо вирішення проблем, заохочення комбінування і розвитку ідей один одного.

Ведучий групи пропонує проблему для обговорення, задає питання на розуміння висловлювань, заохочує несподівані асоціації, незвичайні і навіть фантастичні варіанти рішень.

Учасники "мозкового штурму" повинні запропонувати як можна більше варіантів рішень за певний, досить короткий період часу.

У ході дискусії долаються розумові стереотипи, усуваються субординаційні та соціальні кордони і заборони, які учасники самі ставлять перед собою в процесі звичайної роботи над завданням. Група повинна бути більш різномірною за складом, що дозволяє отримати незвичайні асоціації, несподіваний розвиток деталей того чи іншого варіанту рішення. Після етапу конструктивної роботи з вироблення пропозицій починається дискусія для об'єднання і розвитку запропонованих ідей. Нерідко учасники "мозкового штурму" діляться на дві підгрупи: "генераторів ідей" і "критиків", що працюють окремо один від одного над матеріалами, а потім послідовно кожен учасник переходить від однієї групи до іншої. Починають "генератори ідей", потім "критики" обговорюють результати роботи і повертають їх після відповідного опрацювання.

Основні принципи мозкового штурму

1. Не критикувати відповіді інших;
2. Пропонувати будь-яке рішення, яке прийде в голову, навіть у випадку його незвичайності, непрактичності або віддалено від обговорюваної теми. Не робити самоцензури;
3. Висувати найбільшу кількість ідей. Не має значення, чи можливо буде їх використати чи ні;
4. Вільний розвиток, поліпшення, комбінування, розширення будь-яких висловлених ідей.
5. Виділення визначеного часу (але не більше 10 хвилин) для отримання відповіді на чітко визначене питання, наприклад: „Як підвищити інтерес слухачів до занять”.
6. Кількість учасників не більше, ніж 15 осіб.

Якщо більше, то необхідно розбивати на дві групи перші беруть участь у мозковому штурмі – решта пише не менш ніж 3 думки стосовно питання. Після мозкового штурму ідеї або пропозиції записані другою групою додаються до загального списку. Коли учасник пише власну думку на окремому папері, він бере на себе відповідальність. Коли тренер пише його думку на ватмані, то учасник відчуває, що до його думки прислуховуються.

Сильні сторони:	Слабкі сторони:
- акцентує увагу учасників на темі/процесі; - дає можливість зосередитись учасникам;	- не всі висловлюються (страх, невпевненість, „синдром відмінника”); - не можуть сформулювати думки; - „замкнутість учасників”

- примушує думати; - емоційний струс; - швидкоплинність методу.	
Можливості Для тренера: - дозволяє активізувати процес; - сконцентрувати увагу на темі/процесі („влити”); - оцінити рівень та якість учасників; - знайти ідеї, думки для учасників; - можливість думати, формувати думки	Загрози: - можливість конфлікту з тренером або учасниками; - перехід в дискусію; - не було досягнуто результату/загублений час, тема

Правила проведення мозкового штурму

Для учасників	Для тренера
- чітко та коректно сформулювати питання; - коректувати „хід” мозкового штурму питаннями; - 5-10 хвилин – час проведення мозкового штурму; - не коментувати та не давати оцінку висловлюванням; - ознайомити учасників з правилами; - не звертатись персоніфіковано; - все записувати	- Час; - Правило піднятої руки; - 1 учасник – 1 думка; - не коментувати; - не перебивати; - тренер повинен знати, що хоче отримати від учасників

Технічне забезпечення мозкового штурму:

- годинник (можна пісочний);
- фліпчарт;
- „заготовка-підказка”;
- папір А-1;
- диктофон;
- маркери 3-х кольорів

Техніка проведення

1. Питання пишеться вгорі листа паперу А-4. При закінченні цього листа, він знімається та вішається на місце, яке знаходиться недалеко від фліпчарта та, яке видно для всіх учасників. Перегортання першого листа забороняється.
2. Кожна ідея/пропозиція пишеться окремим кольором по черзі, наприклад: синій та зелений. Чорний колір використовується тільки коли треба підкреслити негатив, а червоний для зосередження уваги.
3. Кожна ідея/пропозиція виділяється, окрім кольорового виділення, дефісами різної форми: квадрат, коло, трикутник, галочка тощо.
4. Кожна ідея не повинна бути більше 10 слів. Якщо більше пропонується висловитись точніше.

Загальні поради проведення мозкового штурму

- Записувати ідеї та пропозиції до тих пір поки люди говорять по темі та не повторюються.

- Не можна примушувати.
- Кожен може висловитись по два, три або чотири рази. Але пріоритет мають учасники, які ще не висловлювались. Коли кожний висловлюється у решти з'являються нові думки, асоціативні образи.
- Підтримувати темп заохочувальними зверненнями, наприклад: „Що ще може бути?“, „Хто ще не висловився?“, „У нас ще залишилось декілька не висловлених думок” тощо.
- Якщо іде повтор, то непомітно перейти до іншого зі словами: „Ця пропозиція вже була”.
- Не уходити від поставленого питання: „Це відповідь на поставлене питання?”.
- Перед початком мозкового штурму можна дати можливість учасникам подумати та зосередитись: „У Вас є дві хвилини подумати над питанням та можливість висловитись кожному”.

Правила для учасників

1. Правила піднятої руки.
2. Дві думки підряд від одного учасника – не припустимо.
3. Всі бажаючі повинні висловитись.

Що робити з результатами

Необхідно визначити критерії для відбору ідей, наприклад:

1. Реальність (час, гроші, методи виконання, люди).
2. Оригінальність.
3. Актуальність (на сьогодні, на перспективу)

Метод оцінки результатів

Видаються маркери учасникам і вони ставлять позначки (наприклад, не більше двох позначок) біля ідей або пропозицій, які найбільш відповідають визначеному критерію.

Результат

Залишається одна чи дві ідеї або пропозиції, які відповідають необхідним критеріям та придатні для подальшої роботи.

Метод Групової дискусії

- 1) Вживаний в практиці спосіб організації спільної діяльності, який має на меті інтенсивне і продуктивне рішення групової задачі,
- 2) Прийом, що дозволяє, використовуючи систему логічно обґрунтованих доводів, впливати на думки, позиції й установки учасників дискусії в процесі безпосереднього спілкування.

Використання методу групової дискусії дозволяє, зіставляючи протилежні позиції, дати можливість учасникам побачити проблему з різних сторін, уточнити взаємні позиції, що зменшує опір сприйняття нової інформації, нівелювати приховані конфлікти, оскільки в процесі відкритих висловлювань з'являється можливість усунути емоційну упередженість в оцінці позиції партнерів. Дозволяє виробити групове рішення, надавши йому статус групової норми (якщо рішення розділяється всіма учасниками), використовувати механізм покладання і прийняття відповідальності, збільшуючи включеність учасників дискусії в подальшу реалізацію групових рішень та підвищити ефективність віддачі і зацікавленість учасників дискусії у вирішенні групової задачі, надаючи їм можливість проявити свою компетентність і тим самим задовольнити потребу у визнанні та повазі.

Існують різні форми організації методу групової дискусії - від простих обговорень до спеціально підготовлених форм типу "мозкової атаки".

Сфера застосування методу групової дискусії - будь-які форми спільної діяльності, що вимагають узгоджених групових дій.

При проведенні дискусії завжди існує небезпека її вихолощення: безплідний спір, нескінченна балаканина, безліч монологів замість діалогу, втрата теми, нудьга... Щоб уникнути подібних недоліків, необхідно вжити ряд профілактичних заходів.

По-перше, потрібен ведучий, а в деяких випадках - двоє ведучих. Завдання ведучого - направляти хід дискусії. Для цього недостатньо скласти список виступаючих і надавати їм по черзі слово. Ведучий повинен робити набагато більше:

- дбати про дотримання правил дискусії, які кожному учаснику відомі заздалегідь і які зачитуються вголос на початку кожного засідання Ліберального Клубу,
- суворо дотримуватися правила "трьох хвилин" (у виняткових випадках більше), використовуючи, в залежності від ситуації, дзвіночок або жовті і червоні картки;
- вибудовувати дискусію і стежити за дотриманням теми,
- ставити додаткові питання, якщо щось залишилося незрозумілим, щоб хід дискусії не порушувався,
- знімати зайві загострення в ході дискусії;
- повторювати або узагальнювати аргументи, якщо це є необхідним;
- стимулювати живу дискусію, викликати учасників на виступи, якщо раптом настає тиша;
- а також багато іншого, що неможливо передбачити заздалегідь.

Ведучий може - однак не обов'язково - належати до тієї ж вікової групи, що й учасники.

Роль ведучого у дискусії дуже важлива. Багато чого залежить від особистості людини, виконуючого цю роль. Головні якості ведучого - чітке уявлення обговорюваної теми, гнучкість у поведінці і здатність адаптуватися до аудиторії. Він повинен бути нейтральним та неупередженим, щоб допомогти учасникам дискусії досягти спільної мети. Повноваження ведучого дуже вагомі. Контролюючи процес, він контролює результат. На початку роботи, ведучий повинен представитися сам і представити своїх помічників - репортера і хронометриста, пояснити присутнім свої і їх обов'язки, переконавшись, що всі учасники зрозуміли суть цих ролей. Якщо на засідання клубу запрошені експерти, треба пояснити їхню функцію, щоб у ході роботи у виступаючих не виникло бажання апелювати до них, як до суддів.

Запропонуйте всім учасникам дискусії представитися і розповісти коротко про себе те, що вони вважають за необхідне. Попросіть ще раз заглянути в програму і загострите увагу на темі і "Правилах ведення дискусії". Нагадайте про регламент. Зробіть кілька секунд паузи, щоб всі змогли зосередитися.

Запропонуйте учасникам висловити свої думки з приводу того, що вони очікують отримати в результаті цієї дискусії, які на аркуші «Очікування» запише репортер. (Не слід примушувати до висловлення того, хто не бажає цього робити!) Повідомте, що при підведенні підсумків ви повернетесь до цього листа, щоб з'ясувати, наскільки ці очікування виправдалися.

Позначте коло питань, які будуть обговорюватися до перерви і починайте вести дискусію:

- зосередьте учасників на конкретно обговорюваному питанні;
- ви можете встановити черговість виступів, якщо з'являється одразу багато бажаючих висловитися;

- стримуйте учасників, не даючи говорити всім одночасно;
- у разі необхідності запропонуйте ще раз прочитати обговорюване питання: не допускайте, щоб учасники переключилися з обговорюваної теми, поки вона не буде вичерпана повністю;
- слідкуйте за тим, щоб кожен з присутніх мав можливість висловитися, щоб ніхто не піддавався особистим нападкам і не експлуатував увагу учасників;
- коли ви надаєте слово одним і тим же учасникам, ігноруючи інших, то штовхаєте дискусію в напрямку, обраному "активістами";
- не відповідайте самі на питання, що стосуються змісту обговорення, використовуйте прийом "бумеранга": адресуйте ці запитання всім учасникам;
- не діліться своїми міркуваннями і не давайте оцінки думок інших: якщо у вас виникне непереборне бажання висловити свою позицію з обговорюваного питання, попросіть в учасників дозволу вийти з ролі ("Чи можу я на хвилину перестати бути ведучим?"), Висловіться і негайно поверніться до своїх обов'язків;
- втручайтеся і більш жорстко керуйте дискусією, коли атмосфера розжарюється або обговорення зайшло в глухий кут;
- не дозволяйте нікому вступати в діалог без вашого дозволу.

Як вести себе з "важкими" людьми:

- коли поведінка «важкого» учасника дискусії починає заважати спільній роботі, не ігноруйте цього факту, зробіть зауваження, починаючи з більш м'якого - пряму конфронтацію залиште на крайній випадок;
- якщо учасник весь час повертається до вже обговореного питання, продемонструйте йому, що все це вже обговорено і записано у «колективну пам'ять»;
- якщо учасник завжди і всіх критикує і дає негативні оцінки виступам - його можна зупинити, пообіцявши при підведенні підсумків дати йому висловитися;
- якщо учасник мовчазний або сидить з відсутнім виглядом - спробуйте зацікавити, звернувшись до нього з питанням "А що Ви думаєте з цього приводу?". Якщо він не може відповісти, швидко перейдіть на іншого учасника; в перерві постарайтеся з'ясувати у "відсутнього", чому він не бере участь у дискусії;
- якщо учаснику дуже важко зосередитися, коли поруч шепочуться або хихикають: спробуйте підійти близько до цих людей. Якщо це не допоможе, попросіть їх з усіма поділитися цікавою темою, що вони обговорюють. А коли почуєте у відповідь відмову - запропонуйте вийти і поговорити за межами приміщення; '
- якщо присутній на дискусії використовує своє становище, вік, вчені ступені або дає всім вказівки, як і що робити і говорити, запропонуйте йому після перерви взяти на себе роль ведучого і в разі гострої необхідності надайте йому таку можливість.

Фонд Фрідріха Науманна припускає відкрити курси провідних дискусійних клубів. Він прагне виховувати ведучих, які в подальшому могли б не тільки використовувати отримані знання, але й передавати їх, готуючи інших до цієї діяльності.

Як працювати з експертом:

- роль експерта в ході дискусії варто заздалегідь обговорити з запрошеним: він повинен мовчки спостерігати і висловитися тільки тоді, коли його про це попросять;
- якщо експерт буде обізнаний про те, що від нього вимагається, він не здивується і не образиться, коли його не запросять брати участь в діалозі;

- ви не повинні давати експерту можливості домінувати на дискусії і навіть можете попросити піти його, якщо він вийде за рамки своєї ролі.

Постарайтеся відрізнити творчий конфлікт (розбіжність позицій) та особисту ворожість, необхідно безапеляційно припиняйте.

Завершивши обговорення блоку питань, зверніть увагу учасників на "колективну пам'ять", зачитайте висловлювання на цю тему, кількома словами підведіть підсумок. Подякуйте учасників за плідну роботу, якщо є необхідність, висловіть свої побажання щодо подальшого ходу дискусії.

Оголошується перерва, під час якої запропонуйте використовувати її для спілкування. У перерві разом з репортером перегляньте записи, допоможіть йому чітко сформулювати резюме по обговоренню теми: з цього резюме ви почнете роботу після перерви, щоб приступити до подальшого обговорення теми.

Після завершення дискусії в цілому не забудьте підбити загальні підсумки, постійно звертаючись до запису «колективної пам'яті».

На закінчення запропонуйте всім учасникам звернутися до листа «Очікування», попросіть відповісти тих, хто висловив свої думки на початку дискусії, наскільки їх очікування виправдалися.

Репортер

Репортер - людина, що веде запис «колективної пам'яті» на великих чистих аркушах паперу за допомогою різнокольорових фломастерів: на папері можна відобразити набагато більше, ніж на самому кращому телеекрані, крім того, це недорого і може дозволити собі будь-яка група. "Колективна пам'ять" виключно корисна, як під час роботи, так і у закінченій формі. Під час роботи вона створюється з виступів учасників і стає ефективним наочним інструментом, що дозволяє в потрібний момент повернутися до потрібних висловів. Крім того, «колективна пам'ять»:

- допомагає постійно фіксувати не тільки змістовну сторону обговорення, але й метод підбиття підсумків,
- "пам'ятає" всі ідеї, учасники, які вони не повинні постійно тримати у голові,
- дає впевненість у тому, що думка кожного почута всіма, так як її можна бачити записаною і доступною для всіх;
- дає впевненість у тому, що всі висловлювання записані точно;
- дозволяє уникати постійного повторення одного і того ж: якщо думка вже зафіксована, можна лише вказати на неї;
- "заохочує" участь у роботі, так як дає приклад шанобливого ставлення до особистості: всі бачать, що будь-якому висловленню віддається належне, і воно записується;
- думки записуються без імені автора, авторство залишається як би за усіма учасниками і, таким чином, на думку можна подивитися з боку і об'єктивно її оцінити;
- надає усім впевненості, оскільки візуально дозволяє побачити весь обсяг роботи;
- полегшує продовження дискусії: ви можете почати з того місця, де зупинилися до перерви;
- допомагає запізнівшимися або тимчасово відсутнім усвідомити суть дискусії: вони можуть прочитати висновки, до яких прийшли учасники в ході обговорення, а також зрозуміти, в якому руслі це обговорення проходило.

Як і ведучий, репортер нейтральний і об'єктивний. У його завдання входить створення комбінованої короткочасної і довготривалої «колективної пам'яті».

Ще до початку дискусії він повинен подбати про те, щоб:

- не менше 6 аркушів паперу шириною приблизно 80 см і довжиною до 2 м (плакати, калька, шпалерна або обгортковий папір тощо) були прикріплені липкою стрічкою (краще на паперовій основі: вона легко відривається і не залишає слідів) до стін кімнати так, щоб всі учасники могли добре бачити написане,
- були приготовлені ножиці для відрізання липкої стрічки;
- під рукою знаходилося не менше 3-х кольорових фломастерів (кольори повинні бути яскравими);
- на першому аркуші були проставлені дата і місце проведення дискусії, а самі листи пронумеровані,
- на стіні були резервні місця для переміщення заповнених аркушів.

Як працює репортер:

- не редагуйте та не перефразуйте слова виступаючих;
- не записуйте імен;
- якщо ви відстали у своїх записах, попросіть вас почекати;
- постарайтеся записувати тільки основну ідею: потрібно спробувати почути ключові слова і фрази, схопити суть виступу,
- звертайтеся до учасників, якщо не можете виділити головне в їх виступі, використовуючи слова «Я правильно Вас зрозумів?»;
- навіть якщо ви знаєте, що праві, не сперечайтесь з учасниками;
- не дратуйтеся і не займайте оборонну позицію, якщо вам доводиться міняти те, що ви написали,
- постарайтеся відключитися від усього стороннього, не дивіться на групу (зосередьтеся на записі «колективної пам'яті»;
- якщо всі мовчать, чекайте спокійно поки розмова не відновиться;
- боріться з монотонністю запису, різноманітьте її:
- для виділення різних ідей використовуйте різні кольори фломастерів;
- підкреслюйте те, що вважаєте за потрібне,
- використовуйте зірочки, стрілки, номери;
- нумерують всі листи,
- зніміть з усіх фломастерів ковпачки, візьміть два з них в одну руку і пишіть третім, який тримаєте в іншій руці, пристосуватися міняти фломастери після кожної окремої ідеї, концепції, нового погляду на обговорюване питання, з часом ця заміна стане автоматичною;
- не бійтеся допустити орфографічну помилку: важко не помилятися, коли ви пишете великими літерами і швидко; на самому початку дискусії поясніть учасникам, що таке може виникнути, визнайте свою недосконалість, цим ви схилите усіх до співчуття, присутні поставлять себе на ваше місце,
- якщо учасники захочуть проілюструвати свою думку схемою чи малюнком - віддайте йому фломастер, цим ви покажете, що аркуші паперу - надбання всіх учасників дискусії,
- намагайтеся звести до мінімуму можливі зупинки в роботі: попросіть заздалегідь допомагати вам переміщати вже списані аркуші на бічні стіни і кріпити чисті перед вами,
- якщо було висловлено і записано багато різних думок, постарайтеся під час перерви підготувати резюме по обговореному блоку питань і вивісити його до початку наступного

етапу дискусії. Це допоможе ведучому підвести підсумок і перейти до подальшого обговорення.

Репортер працює в парі з ведучим і повинен консультуватися з ним, морально його підтримувати, давати поради і конструктивно критикувати (але тільки на перерві!). Якщо з якогось питання ви не можете погодитися один з одним, остаточне рішення залишається за ведучим.

Після дискусії репортер збирає листи «колективної пам'яті», які потім роздруковує на комп'ютері.

Експерти

Дискусії за деякими темами неможливі без залучення фахівців-експертів. Особливо, коли необхідні певні спеціальні поглиблені знання: у цих випадках потрібна експертна оцінка фахівця. Здебільшого це історики, юристи та економісти. На початку дискусії експерти роблять висновки у формі заяви і потім відповідають на додаткові запитання. У ході дискусії вони у відповідь на прохання ведучого дають додаткові роз'яснення. Проте в самій дискусії - у вузькому сенсі - вони участі не приймають.

Ліберальний Клуб - на початку дискусії, надати людям можливість поспілкуватись «вільно», без правил, з метою подивитися, що з цього вийде, і лише потім переходити до ведення дискусії за певними правилами. Такий прийом можна використовувати для того, щоб ведучий, як і учасники, змогли побачити, наскільки «зрілою» у дискусійних справах є група присутніх. Однак, краще з самого початку вести дискусію за правилами і з використанням певних методів. Ці правила і методи в значній мірі залежать від характеру теми.

При обговоренні тем типу «так або ні» серед учасників звичайно знаходяться прихильники обох думок. У цьому випадку можна використовувати такий засіб, як формулювання тез. Ведучий просить по одному представнику від кожної групи («так» або «ні»), щоб вони в тезисній формі представили свою точку зору і коротко обґрунтували її. Це завдання може бути дано завчасно, до початку засідання Ліберального Клубу. У цьому випадку опоненти роблять тезові заяви, після чого починається обговорення.

При багатьох дискусійних темах заздалегідь ясно, що серед учасників будуть представники різних думок. Проте може статися так, що учасники виявляться одностайними. Такої ситуації слід уникати, для чого потрібна певна політика запрошення учасників або ж слід ввести спеціальну роль «адвоката диявола» - учасника, який навмисно висловлює протилежну точку зору.

У цьому випадку під час засідання клубу або до його початку, якщо ситуація передбачає таку необхідність, один з учасників отримує завдання відстоювати протилежну думку на протигагу очікуваному і небажати одностайності присутніх (або якщо переважна більшість дотримується одного і того ж погляду). Цей «адвокат диявола» повинен представити всі аргументи проти загальної думки, які прийдуть йому на розум, або відомі із засобів масової інформації чи інших дискусій.

Опитування за допомогою карток.

Часто є сенс на початку роботи клубу вдатися до методу голосування картками. Це інструмент, за допомогою якого, учасники можуть висловити і сформулювати свою думку без необхідності виступу. Ведучий роздає по одній або декілька карток з проханням або завданням написати на них відповідь на поставлене ведучим запитання. Заповнені картки вивішуються на дошці у певному порядку. Потім йде обговорення результату

голосування, причому кожен може навести аргументи з приводу тези на своїй картці, але може цього і не робити. Велика перевага такого методу в тому, що немає необхідності брати слово кожному: учасники можуть обмежитися коротким письмовим повідомленням (тобто суттю справи). У результаті справжня думка учасників виявляється краще, ніж при усних висловлюваннях.

Для проведення голосування картками потрібний певний досвід: техніку голосування необхідно спочатку пояснити учасникам. Ведучі повинні бути знайомі з подібною методикою. Картки, написані учасниками, спочатку зачитуються спеціально обраними для цієї мети людиною і лише потім наклеюються на великі листи на стіну. У другому раунді за допомогою учасників буде встановлено певний порядок. Картки будуть групуватися за темами, відповідним узагальнюючим поняттям, які крупно пишуться фломастером над відповідною групою карток.

Використання стендів і великих аркушів паперу.

Дуже корисно записувати основні пункти дискусії на стенді або великих аркушах паперу, прикріплених до стіни. Зайва старанність може опинитися тут недоречною. Записуватися повинні не всі висловлювання дискутуючих, а лише виділені ведучим і його помічником (репортером) найважливіші, стрижневі пункти, думки, проміжні результати і питання.

Рольова гра.

Робота клубу може бути організована і у вигляді рольової гри. У цьому випадку між учасниками розподіляються різні ролі. Це можуть бути, наприклад, ролі представників різних соціальних верств, різних груп за інтересами, всіляких державних установ (міністерств, інших державних органів, збройних сил). Можна також запропонувати учасникам ролі різних політиків: Президента Російської Федерації, прем'єр-міністра, лідера певної партії, міністра оборони, лідера іншої країни (США, західноєвропейської держави). Можна давати і ролі конкретних особистостей, які займають ці посади. На певний, обмежений час (не занадто довгий - захопливість такої гри з часом сильно знижується!). Це може бути цікавою формою дискусії.

Правила дискусії.

Щоб дискусія була успішною, вона повинна підкорятися певним правилам. В першу чергу вони необхідні для запобігання неприємних моментів, через які у всьому світі дискусії не можуть бути плідними: нескінченні монологи, затягування часу, відхід від теми, монопольне право на істину.

По-перше, дискусія вимагає суворого розподілу часу. Час - надзвичайно велика цінність. Це положення вірне для суспільного, економічного і політичного життя різних країн світу, але воно так само вірно і для малого кола і проведеної в ньому дискусії.

Кожен виступ у дискусії відводиться не більше 3 хвилин. Після закінчення цього часу виступаючому дається шанс коротко завершити свою думку і висловити аргументи, після чого він позбавляється слова. Для викладу думки експерта або програмного виступу відводиться від 5 до 15 хвилин. Щодо їх тривалості слід заздалегідь домовитися з ведучим. Учасники можуть вимагати від ведучого до 5 хвилин, коротко вказавши відповідні причини. Ведучий в кожному випадку приймає конкретне рішення.

Ведучому потрібно мати дзвіночок (краще спеціальний), за допомогою якого він стежить за дотриманням тимчасового регламенту, відзначаючи, коли термін виступів закінчується.

Додаткові правила, встановлені Фондом Фрідріха Науманна, повинні забезпечити плідність дискусії як у формальному, так і матеріальному плані, тобто по ходу дискусії та її змістом. Конкретно мова йде про такі правила:

Правила ведення дискусії

- Істина не належить Вам, як не належить нікому
- Не кажіть «Ви не праві», а тільки – «Я з Вами не згоден»
- У Вас є право на власну думку, але немає права на факти
- Необхідно спиратися на надійну фактичну базу
- Бажано на початку виступу уточнити аргумент учасника, який ви хочете оскаржити
- Обговорюючи тему А, не починайте дискусію по темі Б
- Формулюйте тезу на початку та / або в кінці Вашого виступу
- Не можна перетворювати репліку в доповідь: якщо Ви не можете розвинути аргумент протягом трьох хвилин з Вашими аргументами щось не так
- Якщо Ваш аргумент здається Вам занадто простим і наївним, не соромтеся - якраз наївні аргументи часто виявляються продуктивними
- Не залишайте без уваги ні одного виступу учасників: раптом саме в ньому, навіть в "банальному" і "дивному" міститься щось цінне для загального ходу дискусії
- Говоріть зараз, тут, а не потім, у коридорі
- Кожен має право на мовчання

«Найкращий гравець»

Перемагає учасник групи, який набрав найбільшу кількість голосів членів групи. Кожен обирає самостійно, але тільки не себе!

2.3. Досвід роботи підвищення ефективності роботи євроклубів у закладі освіти.

Рада євроклубів Кіровоградщини успішно реалізовує регіональний проект "Європа без кордонів", "Почни творити добро", "Толерантність як обличчя сучасного світу", "Толерантність як основа сучасного суспільства", організували і провели за підтримки Кіровоградської ОДА щорічний фестиваль "Єврофест", присвячений Дню Європи та Міжнародному Дню Землі. Напрацьовані дидактичні матеріали «Європа – наш спільний дім»(II частина) до проекту «Європа – наш спільний дім», «Україна в процесі євроінтеграції» до проекту «Європа без кордонів» та розроблені лекційно-практичні заняття з метою цільового надання допомоги педагогам міських та районних позашкільних закладів, керівникам євроклубів на теми: «Позашкільна освіта європейських країн», «Як взяти участь у конкурсі проектів», «Програма «Молодь в дії». Постійно надавалась інформація про оголошені українські та міжнародні конкурси, фестивалі, проекти педагогам міста, Кіровоградського ОЦДЮТ та педагогам області. Створений

банк даних молодіжних та дитячих громадських організацій нашої області для поліпшення визначення потенційних партнерів та налагодження з ними зв'язків. Члени нашої Ради приймали активну участь Конгресах УАЄС «Інтеграція в ЄС без формального членства. Досвід європейських країн і майбутня стратегія для України», навчально-інформаційному тренінгу «Академія розвитку громадських організацій», «Академія практичної адвокатури», виступали під час проведення Міжнародного семінару «Молодь та активне європейське громадянство», виступали модераторами на Міжнародній науково-практичній конференції «Громадянська компетентність школярів та шляхи її формування». Минулого навчального року євроклуби нашої області приймали участь у Всеукраїнському проекті Представництва ЄС в Україні "Підтримка Євроклубів в Україні у 2011 році". За результатом даного проекту перемогу у нашій області отримали євроклуб «Надія», євроклуб «Єдність» Кіровоградської гімназії №9 та євроклуб «Світоч» Олександрійської гімназії-інтернату. Молодь безкоштовно мала можливість зустрітись та обговорити власну роботу та будувати плани на майбутнє з євроклубівцями усієї України та представниками Представництва ЄС в Україні. Крім того, Влітку було організовано для молоді євроклубів нашої області: тематичний загін у дитячому оздоровчому таборі «Бригантина» (Кіровоградська область) та дитячому міжнародному таборі у м. Колобжег (Польща).

Приймали активну участь (євроклуб «Надія») у першому засіданні дебатного клубу для євроклубів у м. Києві, Всеукраїнському конкурсі «Європа –NOSTRA», Всеукраїнському конкурсі «Європа в Україні, Україна в Європі: очима молоді», Всеукраїнському конкурсі малюнку «Мир і безпека», організували і провели обласний конкурс до Дня міжкультурного діалогу та до Міжнародного дня толерантності, регіональний етап Міжнародного конкурсу «Безпечна Україна. Безпечна Європа. Безпечний світ».

Задля ефективної роботи з молоддю у даному напрямку організоване активно діюче методичне об'єднання керівників євроклубів. Продовжуючи роботу з розширення знань про життя молоді країн світу, до роботи з Радою євроклубів Кіровоградщини приєднуються волонтери Корпусу Миру в Україні. Організуються навчально-екскурсійні подорожі в країни ЄС, проводяться тренінги для педагогів і молоді з питань стосовно вищої або середньої освіти в тій чи іншій країні, дозвілля та відпочинку, неформальних молодіжних об'єднань, боротьбі з наркотиками, питання стосовно проблеми ВІЧ/СНІД у світі, співпраця студентів та викладачів, взаємний обмін з молоддю з інших країн Європи.

Молодь Кіровоградщини спільно із молодими людьми усіх регіонів України однаково підкреслюють переваги вступу нашої країни до ЄС.

Європейська освіта очима молоді.

Формат проведення: Брейн – ринг.

Учні розподілені на команди.

Ведучий 1: На всеукраїнському референдумі 1 грудня 1991 року народ України переважною більшістю підтримав курс на євроінтеграційний розвиток нації.

Ведучий 2: Кожен з нас, хто замислюється над долею своєї країни, як над власною долею, ставить перед собою цілу низку запитань: що з нами відбувається і що необхідно зробити для покращення ситуації в державі? Чи маємо впевненість у завтрашньому дні? Якою буде

наша доля і доля нашої Батьківщини? Яке місце та роль відводиться Україні в сучасній Європі?

Ведучий 1: Наш народ свій вибір зробив – європейський. Він ґрунтується на прагненні українців бачити свою державу невід’ємною частиною Європи. Сьогодні є очевидним, що майбутнє країни пов’язане з інтеграційними процесами в світі, насамперед в Європі.

Ведучий 2: Сьогодні Україна отримала ще один шанс стати дійсно європейською країною, досягти європейського рівня життя.

Ведучий 1: Європейський Союз є економічною і політичною організацією, яка об’єднує 27 високорозвинених держав. Датою заснування Європейського Союзу можна вважати березень 1957 року - підписання договору про створення Європейського Економічного Співтовариства представниками шести країн Європейського об’єднання вугілля і сталі.

Ведучий 2: Відкрита економіка, раціональне використання робочої сили та розумна організація виробництва сприяють досягненню таких найважливіших цілей ЄС:

- збереженню довгострокового миру між країнами, які раніше воювали;
- вшанування національних особливостей країн учасниць;
- високі рівні економічного.

Громадяни ЄС можуть вільно працювати, вчитися і виходити на пенсію в будь-якій країні Євросоюзу.

Ведучий 1: Інституції Європейського Союзу є результатом бажання «створити найміцніше об’єднання народів Європи», яке базується на такому розподілі політичних обов’язків: Комісія пропонує, Парламент радить, Рада Міністрів вирішує, а Суд визначає правила.

Ведучий 2: Майбутнє Європейського Союзу більшість бачить у формі Федерації незалежних держав, що зберігають національну культуру, менталітет, мову і національні особливості.

Ведучий 1: Україна прагне вступити до Європейського Союзу, але це буде можливим лише при наблизненні показників соціально-економічного розвитку країни та рівня життя населення до європейських стандартів і справжньої демократизації політичної системи.

Ведучий 2: Наш брейн-ринг містить 20 запитань, які містять знання з освіти, літератури, музики. Все це стосується не тільки нашої держави, а повністю Європи. То ж починаємо.

1. Вчений, автор теорії атома? (Нільс Бор).
2. Назвіть офіційні мови ЄС? (данська, голландська, англійська, фінська, французька, німецька, грецька, італійська, португальська, іспанська, шведська усього 23 мови).
3. Як називається програма Тасіс для вищої освіти? («Темпус»).
4. Представник ідеалізму в античній філософії? (Платон).
5. Засновник німецької класичної філософії? (Кант).
6. Автор теорії, за якої добробут нації визначається темпами приросту населення? (Мальтус).
7. Астроном, який довів, що Земля не є центром Всесвіту? (Копернік).
8. Якими є пріоритетні напрямки програми Тасіс в Україні на наступні роки? (інституційна, правова, адміністративна, приватний сектор та економічний розвиток, пом’якшення соціальних наслідків переходу до світового ринку).
9. Де можна побачити «Джоконду» Л. да Вінчі? (у Дуврі).
10. Засновник міжнародного правознавства? (Гуго Троцій).
11. Англійський учений, автор теорії магнітного поля? (Максвелл).
12. Автор першої енциклопедії? (Дені Дідро).

13. Французький філософ, який вважається «батьком» соціології? (Огюст Конт).
 14. Де відбувалися події «Ромео і Джульєтта» Шекспіра? (у м.Вероні).
 15. Посмішкуцієї жінки знає весь світ, її портрет написав Леонардо да Вінчі. (Мона Ліза)
 16. Коли було створено програму Тасіс? (у 1991 році).
 17. З якого року видаються європейські водійські права (з 1996 року).
 18. Автор опери «Кармен» (Бізе).
 19. Місце перебування Аполлона і муз за давньогрецькими міфами (Парнас).
 20. Іспанський художник, представник сюрреалізму (С.Далі).
- Ведучий 1: Перемогу отримала команда, яка набрала найбільшу кількість балів.

«Ігри народів Європи.(Естонія).»

Мета: збагатити знання учнів про ігри Естонії, їх виховне значення. Використовувати гру, як шлях до пізнання світу. За допомогою гри розвивати фізичні сили дитини, кмітливість, винахідливість, ініціативу.

І.В ступне слово: Естонія-країна приморська. Щодня в море виходять десятки естонських рибальських суден. Море впливає і на клімат країни. Вологий морський вітер із заходу зменшує літню спеку й зимові холоди.

Учні знаходять на карті територію Естонії, її географічне положення.

Столиця Естонії - давнє місто Таллінн, що побудоване на березі Фінської затоки близько тисячі років тому. Таллінн-великий морський порт. Естонці працьовиті і талановиті люди, які вміють і добре відпочивати. Найулюбленіший відпочинок для них - музика, поезія. А для дітей - народні ігри. Гра - один з основних видів діяльності дітей. Це шлях до пізнання світу, в якому вони живуть і який покликаний змінювати. Під час гри розвиваються фізичні сили і твердішою стає рука, гнучкішим тіло, несхибним зір, розвивається кмітливість, винахідливість, ініціатива.

Ігри виховують у дітей дружні, товариські взаємини, вчать шанувати права іншого.

Гра «Охоронець»("Рингу")

Послухайте правила гри:

Гравці лягають на килим і роблять вигляд, що сплять.Охоронець бігає поміж лежачими торкається їх паличкою і каже: «Ставай за мною!» Ті діти, котрих торкнувся ведучий - охоронець, виконують цю команду. Коли всі встануть, охоронець кричить: «Ніч!» Всі гравці повинні скоріше лягти, а охоронець слідує за ними. Команди слід виконувати швидко. Той, хто ліг останнім, стає охоронцем.

Гра «Чорне і біле» (Марія - Магдалена)

Діти поділяються на дві команди: "чорні" і "білі", після чого стають в шеренгу обличчям одне до одного.

Ведучий кидає картонний диск, у якого одна сторона чорна, а друга-біла. І в залежності від того, яка сторона при падінні буде зверху - біла чи чорна- одна команда починає ловити іншу. Втікаючі повинні намагатися перетнути намічену лінію будинку. Перемагає та команда, на рахунку у якої за період гри більше пійманих суперників.

Правила: ловити суперників можна тільки після слів ведучого : "Білі! "або "Чорні".

Наздоганяти втікаючих можна тільки до лінії будинку. Піймані за лінією не рахуються.

Гра «Птахи»(Ліннумянг)

Гравці за допомогою лічилки обирають господарку і орла, а усі інші учасники гри - птахи. Господарка потайки від орла дає назви кожній пташці: зозуля, ластівка, горобець...

Прилітає орел. У нього з господаркою починається розмова:

— По що прийшов?

— По птицю.

— По яку?

Орел називає, наприклад, зозулю. Вона вибігає, а орел її ловить. Якщо названої орлом птиці немає, господарка проганяє орла. Гра продовжується до тих пір, поки орел не спіймає всіх птахів.

Правила гри: вибігати і ловити можна лише відгадану пташку.

Гра «Зайці і собаки» (Пейде)

Гравці обирають 2-3 мисливців та 2-3 собак, а усі інші учасники гри-зайці.

Зайці ховаються в кущах, собаки їх шукають, гавкають на них і женуть до мисливців.

Мисливці намагаються попасти в зайців м'ячами. Мисливець, який найбільше піймав зайців стає переможцем. При повторенні гри діти міняються ролями.

Правила гри: час кидання в ціль діти вирішують самостійно. Кидати м'ячі потрібно гравцям в ноги.

Висновок:

Ви сьогодні пограли в ігри, у які грають естонські діти. Гадаю, що вони вам сподобались і ви будете грати зі своїми друзями.

«Подорож до Норвегії».

Мета: Збагачення знаннями з географії європейської країни - Норвегії, розширення словникового запасу учнів, перевірка грамотності, розвиток пам'яті, уваги.

Обладнання: круг із стрілкою, поділений на сектори (на секторах написи: числа-очки «0» - перехід ходу, «П» - приз (можна запропонувати учню розповісти кумедну історію, або вірш, заспівати пісню), «Б» -банкрот (всі очки згорають), «+» - можна відкрити будь-яку літеру.

Початок гри.

На початку гри - розминка, під час якої визначають учасників гри. Для цього учням пропонується за 2 хв. скласти найбільше слів, використовуючи літери слова «альтернатива». 9 осіб, які склали найбільше слів – гравці, а усі інші - глядачі. Гра складається з трьох турів.

1-й тур - грають три учні. Перед учнями перевернуті картки з літерами, з яких складаються якесь слово, що тісно пов'язане з географією Норвегії.

Ведучий подає деякі відомості про зашифроване слово і пропонує учням відгадати його. Кожний учасник по черзі крутить круг і називає літеру. Якщо названа літера є в цьому слові, ведучий перевертає картку, а учень називає наступну літеру. Якщо учень помилився то хід гри переходить до наступного учасника.

Переможець кожного туру, що відгадав слово, виходить у фінал.

І тур:

1. Назвіть, яка тварина зображена на державному гербові Норвегії? Відповідь: лев.

Підказка: ця тварина зображена у червоному полі з бойовою сокирою.

2. Назвіть, яка політична система Норвегії?

Відповідь: конституційна монархія.

3. В Норвегії люди розмовляють норвезькою мовою. Як називається старонорвезька мова?

Відповідь: букмол..

Фінальна гра:

1. Назвіть столицю Норвегії. Відповідь: Осло.
 2. Що означає в перекладі слово «Норвегія»? (Шлях на північ)
 3. Яка релігія поширена в Норвегії? (протестанти)
 4. На якому півострові розміщена Норвегія?
- Як у Норвегії називають острів Півтберген? Його друга, назва. (Свальбард)
- Переможець гри, нагороджується призом.
- Паузи між іграми заповнюються читанням гуморесок, музикою.

ГРА «Щасливий випадок»

Мета: закріпити знання учнів про Туреччину, розвивати мислення, увагу; прищеплювати інтерес до видів мистецтва.

Обладнання: магнітофон, касета з записами мелодій.

Усі учасники мають можливість постійно бути ознайомленими із повною назвою інтелектуальної гри і емблемами кожної команди.

Дорогі друзі, гості!

Сьогодні ми з вами зібралися для того, щоб побувати в гостях у нашої улюбленої телепередачі: «Щасливий випадок».

Запрошуємо вас побувати в гостях у цьому шоу, «поболіти» за команди-учасниці, які виступають у ролі гравців.

Команди, займіть свої місця! А болільників і всіх глядачів просимо дотримуватися тиші й порядку під час гри. Тема гри : Туреччина.

Підрахунком балів буде займатися шановне журі.

(Звучить мелодія, що відкриває телепрограму «Щасливи випадок»)

Сьогодні в нашій вікторині приймають участь команди «Глобус», «Стамбул»

Вітаємо їх бурхливими оплесками!

І гейм «Далі, далі...»

Кожній команді по черзі задаються запитання, на які вона повинна дати миттєву відповідь. Якщо не знає відповіді, говорить: «Далі».

Підраховується кількість заданих за 30 сек. (1 хв.) запитань і кількість правильних відповідей. Кількість правильних . відповідей = кількості балів).

Питання для 1 команди:

1. Парламент Туреччини? (Великі Національні збори).
2. Як називається Європейська частина Туреччини? (Фракія).
3. Населення Туреччини? (67 млн. чол.).
4. Що зображено на прапорі Туреччини? (місяць і зірка на червоному тлі).
5. Віра турків? (мусульманство).
6. Ім'я голови держави? (А.Н.Сезер).
7. Столиця Туреччини? (Анкара).
8. В адміністративному відношенні країна поділяється на ...(вілайєти).

Питання для 2 команди:

- 1.Офіційна назва Туреччини? (Турецька Республіка).
2. Площа Туреччини? (780,6 тис км).
3. Як називається азіатська частина Туреччини? (Анатолія).
4. Якими морями омивається? (Егейське, Чорне, Середземне моря).

5. Клімат Туреччини? (субтропічний і середземноморський).
6. Голова держави (президент).
7. Головні торгові партнери (арабські країни, США, Японія та країни ЄС).
8. Валюта Туреччини (турецька ліра).

А тепер підіб'ємо підсумки I гейму (журі оголошує результати).

II гейм "Заморочки з бочки"

Бочкою служить коробочка, в якій знаходяться кружечки з № запитань. Спочатку витягує запитання одна команда, а потім інша. Із 5 запитань необхідно дістати тільки 3. Якщо попаде кружечок з написом " Щасливий випадок", то бал нараховується автоматично.

Запитання:

1. Коли була прийнята Конституція Туреччини? (7.11.1982р.).
2. Коли Туреччину оголосили Республікою? (1923р.)
3. На який термін обирається голова держави? (на 7 років).
4. Рік вступу Туреччини в ЄС (1949 р.).
5. З скількох депутатів складається ВНЗТ? (550 депутатів).
6. На який термін обираються депутати ВНЗТ? (на 5 років).
7. Рік вступу Туреччини в ООН (1945 р.).
8. На скільки провінцій поділена Туреччина? (на 80 провінцій).
9. Скільки відсотків населення Туреччини складають турки? (80 %).
10. В якому році був обраний президент А.Н.Сезер? (2000)

III гейм «Ти мені, я - тобі»

Капітани задають по 2 запитання команді суперника, які вони підготували завчасно за допомогою вчителя.

Для 1 команди:

1. Чому Туреччина вважається середньорозвинутою країною?
2. Назвіть найбільші річки Туреччини?

Для 2 команди:

1. Охарактеризуйте основні галузі промисловості Туреччини?
2. Назвіть найбільші міста Туреччини?

IV гейм "Темна конячка"

(звучить музика)

Того, хто вестиме цей гейм, треба відгадати (за традицією телепередачі).

Опис учня, який буде задавати запитання:

Наприклад: Вона - учениця. Любить спорт, сучасну музику, добре співає. Навчається на відмінно. В неї русяве волосся. Має артистичні здібності. Добре декламує і т.д.

Команди відгадують, одержує бал та команда, яка відгадає першою.

Виходить «Темна конячка», яка підготувала для обох команд по 1 запитанню, які є секретом для усіх учасників гри, і мають на меті перевірити знання про Туреччину.

Перед відповіддю команда може радитись. За повну відповідь - 5 балів.

Журі підводить підсумки Гри (оголошує результати).

Вітаємо переможців конкурсу і даруємо їм бурхливі оплески.

«Німецька мова» — країна і люди».

Ця вікторина з німецької мови може бути використана для проведення уроку-гри з німецької мови або як виховний захід для більш глибокого ознайомлення учнів з

німецькомовними країнами, німецькими письменниками і поетами і німецькою культурою загалом. Під час проведення вікторини учні повторюють навчальний матеріал, розширюють і поглиблюють свої знання, що виховує почуття колективізму, викликає інтерес до подальшого вивчення німецької мови, історії і культури Німеччини і інших європейських країн.

Практична мета: систематизувати, розширити і поглибити знання учнів про країни, в яких розмовляють німецькою мовою, а також про німецьких письменників і поетів.

Освітня мета: розширити кругозір учнів.

Виховна мета: виховувати почуття поваги до традицій і культури інших народів, почуття колективізму.

Вихованці, під керівництвом викладача, самостійно готуються до вікторини. Вони збирають матеріал під час занять та у бібліотеці. У ході підготовки до вікторини обираються вихованці, які будуть відповідати за оформлення приміщення, музичне оформлення вікторини, за наочний матеріал.

Слід повідомити про заохочення команди-переможця.

Для підбиття підсумків вікторини обирається журі.

Учнів розподіляють на 2 команди, кожна з яких обирає свого капітана.

Кожній команді обирає власну назву. Вікторина включає 7 конкурсів.

I конкурс «Німеччина», який містить 15 запитань. Кожне запитання має 3 варіанти відповідей, відповідаючи на які команди використовують картки-відповіді (А, В, С), що весь час знаходяться на столі. Кожна правильна відповідь оцінюється одним балом. Команда, яка першою піднесла карточку з правильною відповіддю, дістає додаткове очко.

II конкурс «Німецькомовні країни», що містить 12 запитань (6 про Швейцарію і 6 про Австрію). Капітани команд обирають тему і відповідають на запитання (можна радитись із усіма членами команди). Кожна правильна відповідь оцінюється одним балом.

III конкурс «Німецькі письменники і поети», який охоплює 10 запитань із 3 варіантами відповідей. Ведучий роздає учням аркуші із запитаннями. Кожна команда підкреслює правильну відповідь і віддає їх до журі для подальшого оцінювання відповідей. Команда, яка першою виконала завдання, отримує додатковий бал.

IV конкурс «Творчість Ф. Шіллера і Й. Гете». Кожна команда отримує аркуш паперу з таблицями «Твори Ф.Шіллера» або «Твори Й. Гете». До кожної назви твору Ф.Шіллера або Й.Гете команда знаходить відповідний український переклад. Правильні відповіді записують на аркуші паперу у вигляді цифр (1=5 або 1=2) та передають їх журі. Кожна правильна відповідь оцінюється одним балом. Команда, яка першою виконала завдання, отримує додатковий бал.

V конкурс «Німецьке словотворення». Кожна команда отримує по 3 карточки, на яких записані слова: для першої команди — вундеркінд, der Halstuch, der Rucksack; для 2 команди — бутерброд, der Kunert, der Buchhalter.

Команда повинна пояснити, з яких німецьких слів складається кожне слово. Основну увагу приділяють змісту відповіді. Повна відповідь оцінюється 2 балами, неповна — 1 бал.

VI конкурс «Прислів'я і приказки». Кожна команда отримує аркуші паперу з 8 прислів'ями (українською та німецькою мовою), учням необхідно знайти німецькі еквіваленти до українських прислів'їв. На це завдання відводиться 3 хвилини. Відповідь складається з 2 цифр, наприклад 1=3, 2 = 5 і т.д. Після чого журі оцінює відповіді учнів. Кожна правильна відповідь = 1 бал.

VII конкурс «З гумором про німецькі прізвища». Ведучий зачитує інформацію про видатних німецьких людей, учні визначають про кого йде мова. Відповідає на запитання один учасник однієї з команд. За правильну відповідь команда отримує одине бал. 12.

КОНКУРС №1 «Німеччина»

Як називається столиця Німеччини? Берлін, Бонн, Гамбург

Яка загальна площа Німеччини? 20500км², 35700 км², 590000 км²

Яка кількість населення Німеччини? 80мільйонів, 10мільйонів, 35мільйона

Скільки людей проживає в місті Берлін? 1 мільйон, 3 мільйона, 10 мільйонів

У якому столітті був заснований Берлін? У 13 столітті, у 12 столітті, у 11 столітті

Коли відбулося об'єднання Німеччини? 31 серпня 1991 р., 3 жовтня 1990 р., 7 листопада 1991 р.

Скільки федеративних земель включає Німеччина? 16, 8, 12

Скільки держав оточують Німеччину? 5,7,9

Із якою державою межує Німеччина на півночі? Швейцарія, Данія, Польща

З якими державами межує Німеччина на півдні? Чехія і Польща, Швейцарія і Австрія, Бельгія і Франція

Яка річка Німеччини найдовша? Рейн, Ельба, Майн

На якій річці розташована столиця Німеччини? Ельба, Рейн, Шпрєя

На якій річці розташоване місто Дрезден? Ельба, Некар, Шпрєя

Кельн розташований на річці...? Ельба, Везер, Рейн

Гамбург розташований на річці...? Некар, Ельба, Майн

КОНКУРС № 2 «Німецькомовні країни.»

Швейцарія

1.Назвіть столицю Швейцарії?

— Берн

2. На якій річці лежить Берн?

— Ааре

3.Загальна площа Швейцарії?

— 42000 км²

4.Яка кількість населення Швейцарії?

— 6,5 мільйонів

5.Назвіть державні мови Швейцарії?

— німецька

— італійська

— французька

— ретороманська

6.Зі скількох кантонів складається Швейцарія?

— 26

Австрія

1.Назвіть столицю Австрії?

— Відень

2.На якій річці лежить Відень?

— Дунай

3. Яка загальна площа Австрії?

— 84000 км²

4. Яка кількість населення Австрії?
— 7,5 мільйонів
5. Яка державна мова Австрії?
— німецька мова
6. Скільки федеративних земель включає Австрія?
— 9

КОНКУРС № 3 «Німецькі письменники і поети»

1. Коли жив Й. Гете? а) 1480-1540 в) 1855-1898 с) 1749-1832
2. Коли жив Г. Гейне? а) 1732-1800 в) 1884-1930 с) 1797-1856
3. Франкфурт-на-Майні — рідне місто...?
а) Й.В. Гете, в) Ф. Шіллера, с) Г. Гейне
4. В якому місті помер Й.В. Гете?
а) Росток, в) Гамбург, с) Веймар
5. Дюссельдорф — рідне місто...?
а) Й.В. Гете, в) Г. Гейне, с) Ф. Шіллера
6. В якій країні помер Г. Гейне?
а) Франція, в) Італія, с) Німеччина
7. Назвіть автора трагедії «Фауст»
а) Й.В. Гете, в) Г. Гейне, с) Г. Лессінг
8. Назвіть автора драми «Підступність і кохання»
а) Г. Лессінг, в) Й. В. Гете, с) Ф. Шіллер
9. Назвіть автора пісні «Лорелея»
а) Ф. Шіллера, в) Г. Гейне, с) Й.В. Гете
10. Назвіть автора драми «Вільгельм Тель»
а) Ф. Шіллер, в) Г. Гейне, с) Й.В. Гете

КОНКУРС № 4 «Творчість Ф. Шіллера і Й. В. Гете»

Твори Фрідріха Шіллера

1. Підступність і любов
2. Дівчина з Орлеану
3. Рукавичка
4. Марія Стюарт
5. Розбійники
6. Вільгельм Тель.

Твори Йогана Вольфганга Гете

1. Степова троянда
2. Лісовий цар
3. Страждання юного Вертера
4. Прометей
5. Гец фон Берліхінген
6. Роки навчання Вільгельма Мейстера

КОНКУРС № 5

1. З яких німецьких слів складається слово «вундеркінд» Wunder Kind: .
чудо — der Wunder дитина — das Kind

2. З яких німецьких слів складається слово «бутерброд» Butter Brot:
масло — die Butter хліб — das Brot
3. З яких слів утворено слово «краватка» der Halstuch:
шия — der Hals
хустина — das Tuch
4. З яких слів утворено «курорт» der Kurort:
лікування — die Kur
місце — der Ort
5. З яких слів складається слово der Rucksack:
спина — der Rücken
мішок — der Sack
6. З яких слів складається слово der Buchhalter:
книга — das Buch
тримати — halten

КОНКУРС № 6 «Прислів'я і приказки»

1. Без' труда нема плода.
2. Кожній справі кінця гляди.
3. Хто рано підводиться, за тим і діло водиться.
4. Краще пізно, ніж ніколи.
5. Справив діло — гуляй сміло.
6. Яка робота, така й плата.
7. Уззявся за гуж, не кажи, що не дуж.
8. Який батько, такий син.

КОНКУРС № 7 «З гумором про німецькі прізвища.»

1. Великий австрійський композитор 19 століття, «король вальсів», прізвище якого перекладається з німецької мови «букет» або «страус». (Йоган Штраус)
2. Великий німецький композитор 18 століття (1685-1750), прізвище якого перекладається з німецької мови «струмок». «Не струмок! — Море повинно бути його ім'ям» — сказав Бетховен про нього. (Йоган Себастьян Бах).
3. Німецький лікар, бактеріолог, вчений і дослідник, засновник сучасної бактеріології, прізвище якого перекладається з німецької мови «кухар». (Роберт Кох)
4. Народний співак і актор Німеччини, який народився в 1900 році, за професією був слюсарем, а в 30 років почав творчу діяльність з Бертольтом Брехтом, його прізвище перекладається «кущ». (Ернест Буш)

Підведення підсумків

Проведення вікторини розраховано на 45 хвилин. Журі повідомляє результати проведення конкурсів і нагороджує команду учнів, яка зайняла перше місце у вікторині.

«Географічний брейн-ринг»

Це командне змагання. Учасниками гри є 2 команди по 5 чоловік кожна.

Гра складається з 6 раундів. Виграє той, хто набере найбільшу кількість балів.

Час на обговорення кожного запитання 1 хв., а для окремих, складніших завдань - 2 хв.

Сигнал до відповіді - піднята рука капітана. Якщо обидві команди не можуть дати відповіді на запитання або відповідають неправильно, їм допомагають глядачі в залі. Оцінює учасників шановне журі.

I раунд - розминка

Розминка полягає у відгадування назв команд, що дає в актив кожному супротивнику по одному балу.

II раунд - "Євроленд"

"Євроленд" - географічна розминка для команд. Ведучий дає назву країн Європи, а гравці називають її столицю. Команда, яка швидше визначить столицю країни, отримує бал.

Питання – відповіді:

Столиця Австрії (Відень). Столиця Данії (Копенгаген). Столиця Франції (Париж). Столиця Латвії (Рига). Столиця Македонії (Скоп'є). Столиця Ліхтенштейну (Вадуц). Столиця Словенії (Любляна). Столиця Німеччини (Берлін). Столиця Великої Британії (Лондон). 10. Столиця Сербії (Белград). Журі оцінює конкурс.

III раунд - "Так чи ні"

Командам будуть ставитися запитання, на які вони повинні відповідати "так" або "ні". Правильна відповідь оцінюється в один бал.

Головною грошовою одиницею ЄС є європейські єни. (Ні)

Європа - найбільша частина світу. (Ні)

Європа поділяється на три регіони.(Ні)

Всі країни "великої сімки" знаходяться на території Європи. (Ні)

Європа разом з Азією утворює Євразію.(Так)

Найпоширенішими релігіями в Європі є християнство і мусульманство. (Так)

Європа знаходиться в Південній півкулі. (Ні)

Європа омивається Індійським океаном. (Ні)

Європа - найбільш розділена частина світу. (Так)

Найвища точка - гора Джамалунга. (Ні)

IV раунд - " Морський бій"

Команди ставлять одна одній завчасно підготовлені запитання. Організатори гри попередньо перевіряють ці запитання. Вони мають бути не дуже складні і розраховані на те, що гравці на базі своїх знань зможуть за 1-2 хв. відповісти на них.

V раунд - "Конкурс вболівальників"

Вболівальникам відповідної команди задаються запитання. Правильна відповідь оцінюється в 1 бал і зараховується до активу команди, за яку вболіває учень, який дав правильну відповідь.

1. Першу карту, на якій була зображена Європа, Азія та частина Африки склав давньогрецький вчений...(Ератосфен)

2. Найвища гірська система Європи висотою 4807 м – гора ...(Монблан в Альпах)

3. Перший збірник карт України склав у 1650 році французький інженер... (Гійом де Боплан)

4. Країна гейзерів та вулканів... (Ісландія)

5. Столиця Ісландії є одним із найчистіших міст світу. Це місто... (Рейк'явік)

6. Найдовша річка Європи (Волга)

7. Скільки країн перетинає друга за довжиною річка Європи – Дунай? (10)

8. Найбільший півострів Європи, площею 88 тис.км/... (Скандинавський)

9. Острів Великобританія відділяє від суходолу протока... (Ла-манш)
10. Місто Лондон стоїть на річці... (Темзі)
11. Найменша європейська країна, площа якої 0,44км/? (Ватикан)
12. Найбільш густозаселена країна Європи – 15321 житель на 1км/... (Монако)
13. Місто Париж стоїть на річці...(Сена)
14. Найвищий водоспад Європи Бельбек висотою 866 м існує в країні водоспадів... (Норвегії)
15. Найглибша в світі печера Жан-Бернар, глибиною близько 1600 м, знаходиться у... (Франції)
16. Найдовша печера України та друга за довжиною в світі, розташована на заході Подільської височини, називається... (Оптимістична)
17. Найвища вершина Українських Карпат – гора...(Говерла)
18. На річці Західна Двіна знаходиться столиця Латвії, місто... (Рига)
19. Найбільше море, що омиває Європу... (Середземне)
20. Третя за довжиною європейська річка - ... (Дніпро)
21. Європу від Азії відділяють гори... (Уральські)
22. Вулкан Везувій знаходиться на півострові... (Апеннінському)
23. Наймілкіше море Європи, максимальна глибина – 14 м,... (Азовське)
24. Крайня західн точка Європи – мис... (Рока)
25. Найбільший півострів Середземного моря... (Балканський)
26. Найкоротша річка в світі Аріль, довжиною 84 м, знаходиться в країні... (Італії)
27. Найбільший півострів Чорного моря... (Кримський)
28. Самий відомий вулкан на острові Сицилія, на якому більше 270 кратерів... (Етна)
29. Самий старий вулкан в Європі, який знаходиться на Чорноморському узбережжі Криму в Україні - ... (Карадаг)
30. На заході Європу омиває океан - ... (Атлантичний)

VI раунд - "Традиції європейців"

Команди пропонують художні виступи про традиції європейців (пісні, танці, гумористичні сценки), які підготували заздалегідь. Конкурс оцінюється по 5-бальній системі.

Журі підраховує загальну суму балів.

"Чудова мандрівка по країнах Європи"

Ведуча: Добрий день дорогі друзі! Щойно листоноша доставив мені пакет і наказав його відкрити і прочитати разом з вами. Ну що, спробуємо? (читає листа)

"Хлопчики і дівчатка, хто з вас має бажання побувати в дивовижних країнах Європи: Швеції та Ліхтенштейні та познайомитись з її мешканцями, запрошуємо в нашу подорож. Із собою ми візьмемо тільки сміливих, старанних, чесних, ввічливих".

Сьогодні ми будемо подорожувати по станціям, (дітей об'єднують у 3 групи)

1 група - представляє Україну

2 група - представляє Швецію

3 група - Ліхтенштейн.

Станція I - "Пізнавальна"

Привіт усім учасникам гри! Приготуйтеся захищати свої країни!

Переможцем стане найкращий знавець своєї культури, традицій, звичаїв. Готові?

Тож не гаймо часу!

Запитання №1

Назвіть столицю вашої держави?

Україна Швеція Ліхтенштейн

Київ Стокгольм Вадуц

Запитання №2

Які кольори майоріють на прапорі вашої держави?

Україна Швеція Ліхтенштейн

Жовто-блакитний Синій з жовтими смугами на перехрест Синьо-червоний
із князівським символом в кутку - золотою короною

Запитання №3

Яка мова в вашій країні вважається державною?

Україна Швеція Ліхтенштейн

Українська Шведська Німецька

Запитання №4

Яку назву має офіційна державна грошова одиниця?

Україна Швеція Ліхтенштейн

Гривня Шведська крона Швейцарський франк

Запитання №5

Яка форма державного правління у вашій державі?

Україна Швеція Ліхтенштейн

Парламентсько- президентська республіка Конституційна монархія Конституційна монархія

Запитання №6

Хто голова вашої держави?

Україна Швеція Ліхтенштейн

Президент Король Князь

Запитання №7

Яку назву має вищий законодавчий орган держави?

Україна Швеція Ліхтенштейн

Парламент Риксдаг (однопалатний парламент) Ландтаг (парламент)

Запитання №8

Яка кількість населення вашої держави?

Україна Швеція Ліхтенштейн

46 млн. 8875 тис. 33 тис.

Запитання №9

Яку назву мають адміністративні частини держави?

Україна Швеція Ліхтенштейн

області Лени 2 історичні області

ІІ станція - "Екологічна"

Запитання №1

Які дерева ростуть переважно в ваших лісах?

Україна Швеція Ліхтенштейн

Сосна, дуб, клен, липа Ялина, сосна, ясен, бук, дуб Ялина, дуб, бук

Запитання №2

Які тварини розповсюджені на території вашої країни?

Україна

Заєць, вовк, дикий кабан, козуля, лисиця, ведмідь, білка, в півн. тайзі - рисі, росомахи, бурі ведмеді, 340 видів птахів, 160 видів риб

Ліхтенштейн: Олень, лисиця, серна, куниця, лісові птахи

Швеція

Запитання №1

Які особливості національного костюму (одягу), їх елементи?

Україна

Жіночий - вишивана сорочка, плахта, фартух, жакет, вінок, стрічки, чоботи

Чоловічий - шаровари, жупан, вишивана сорочка, довгий пояс, червоні чоботи

Швеція, Ліхтенштейн

Чоловічий - жовті або зелені штани заправлені в довгі вовняні панчохи, чоботи на товстій дерев'яній підошві з великою металевою пряжкою, коротенькі замшеві куртки.

Жіночий - біла полотняна кофтинка з довгим рукавом, короткий яскравий корсаж, довгі складчасті спідниці гаптовані по низу вишивкою. Національний одяг шведів має елементи подібності до національних костюмів Естонії

Запитання №2

Назвіть найпоширеніші, традиційні свята вашої країни

Україна

Новий Рік, Різдво, Великдень, Івана Купала, Маковея

Швеція

День державного прапора

День незалежності

У шведському календарі багато свят пов'язаних з Сонцем

Новий Рік, Різдво, 6 червня - День шведського прапора - національне свято 13 грудня - день Святої Люсії

Ліхтенштейн

Іванів день ("Мідсоммар") Новий Рік

15 серпня - День народження Франца Йосифа II, батька правлячого князя Ганса Адама

Ведучий: Молодці! Ви всі проявили себе справжніми знавцями європейських країн і дізналися багато цікавого. Бажаємо щоб у майбутньому ваші подорожі були не лише заочними, а й реальними.

«Країни Європи».

Мета: Перевірити рівень засвоєння учнями знань і вмінь з теми, удосконалювати практичні навички роботи з картами, вміння систематизувати і аналізувати вивчений матеріал, робити повідомлення.

Обладнання: політична та економічна карти Європи, „візитні картки країн" - таблички.

Ведучий: Країни Європи різняться між собою історичними, економічними, демографічними показниками. Поділ цієї частини світу на історико-географічні регіони дає можливість характеризувати регіони за їх природними, історичними, культурними та іншими особливостями. У країнах Європи відбуваються великі зміни, які й далі будуть формувати економічні та політичні обставини. Сьогодні велику роль відіграє

Європейський Союз. На нашу зустріч прибули „делегати" різних країн, а також „кореспонденти" ЗМІ.

Ведучий дає коротку історичну довідку про створення Євросоюзу - об'єднання європейських держав.

Початок Європейського Союзу пов'язаний із створенням у 1951 - 1957 роках товариства вугілля та сталі, з листопада 1993 року - Європейський Союз. На сьогодні це 27 країн.

ЄС - організація, яка розглядає питання управління, взаємодії глобальних, європейських та національних пріоритетів.

Мета Євросоюзу:

- введення європейського громадянства;
- забезпечення свободи, безпеки і законності;
- залучення економічного та соціального прогресу;
- зміцнення ролі Європи у світі.

ЄС має офіційну символіку - прапор і гімн. Прапор - синє полотнище із 12 жовтими зірками, гімн - „Ода радості".

16 країн-членів ЄС мають єдину валюту - євро.

Завдання : визначити

Країни Центральної Європи Країни Східної Європи

До яких типів за рівнем економічного розвитку належать країни Європи?

- Економічно розвинені країни:

а) головні - ФРН, Франція, Велика Британія, Італія;

б) малі промислово розвинені країни - Бельгія, Швеція, Швейцарія, Фінляндія, Норвегія, Данія, Австрія.

- Середньо розвинені країни - Іспанія, Португалія, Греція.

- Постсоціалістичні країни - Угорщина, Румунія, Польща, Чехія, Словаччина, Болгарія, Сербія і Чорногорія, Словенія, Хорватія, Боснія та Герцеговина, Хорватія, Македонія, Албанія; молоді незалежні країни колишнього СРСР - Україна, Білорусь, Молдова, Литва, Латвія, Естонія.

„Делегати" від країн займають місця за столами, на яких розміщують „візитні картки" країн (прапор, герб)

Делегат від Франції: Я представляю країну, про яку ви знаєте з історії, літератури, за романами Олександра Дюма, Моріса Дрюона. Назвіть кілька визначних місць Франції?

Наше господарство має природні ресурси для розвитку чорної та кольорової металургії, машинобудування, хімічної промисловості, електроенергетики, сільського господарства.

Франція є лідером „високої моди", виробництва парфумів та косметики. Марки машин „Пежо", „Сітроен", кораблі, літаки, одяг, хімічні товари, сталь, обладнання для АЕС відомі в багатьох країнах. 2/3 зв'язків припадає на країни ЄС. Значні надходження країна має за рахунок туризму, іноземних інвестицій.

„Делегат " від Великої Британії: Я прибув з островів „туманного Альбіону". Моя країна з'явилась наприкінці 15 століття і розташована на важливих судноплавних торговельних шляхах. З 1973 року Англія є членом ЄС. Ми маємо пасовища, на шельфі Північного моря - нафту, у надрах - кам'яне вугілля, олово, залізну руду. Наша сталь за якістю найкраща у світі. Ми експортуємо алюміній, випускаємо чудові літаки, авіамотори („Ролс Ройс"), електроніку, сірчану кислоту, кораблі. Нашу текстильну промисловість знає весь світ, повсюди цінують англійські вовняні вироби. У країні 150 аеровокзалів, а з Францією

Англію з'єднає тунель під Ла-Маншем, що дає можливість потрапити з однієї столиці до іншої усього за три години!

„Делегат " від Німеччини: Я представляю федеративну республіку, до складу якої входять 16 земель. Країна знаходиться на перехресті важливих транспортних магістралей. Ми маємо рівний рельєф, середньовисотне та Альпійське високогір'я. В надрах є кам'яне вугілля, уран, калійна та кам'яна сіль. Ми дуже любимо свою країну, бережемо її природу, цінуємо чистоту. Значні інвестиції Німеччина має за кордоном: сьогодні на американській землі працює багато філій великих німецьких концернів („Фольксваген", „Хехст", „Сіменс"). На конструкторські розробки та наукові дослідження витрачається 26 % від бюджету (в Японії - 3 %, у США - 2,8 %). Обладнання для локомотивів, оптика, поліграфія, автомобілебудування („Фольксваген", „БМВ", „Мерседес" та інші), радіоелектроніка („Сіменс", „БОШ"), кораблі, ракетна техніка - неповний перелік продукції нашої країни. Щорічно ми розміщуємо Міжнародні виставки, ярмарки, конгреси у великих містах країни - Ганновері, Лейпцигу.

„Делегат " від Італії: Я представляю парламентську республіку. На нашій території розташовані держава Ватикан і республіка Сан-Марино. Італія входить до НАТО, ООН, ЄС, МВФ, МБРР. Про мою країну неможливо говорити мовою сухих статистичних даних. Італією дуже цікаво мандрувати. Яскраве сонце, стародавня мозаїка тротуарів і скульптурних храмів, гарячий італійський темперамент і спагеті... Але й це не вся Італія. Ми входимо до числа семи найрозвинених країн Європи. Основні галузі - машинобудування („Фіат", „Феррарі"), хімічна, легка, видобувна промисловість. Італія посідає четверте місце в світі по вирощуванню апельсин і тютюну, а з виноградарства та виноробства - перше місце. В Одесі приміщення морського вокзалу, його східці побудовані з італійського мармуру. Італія - країна міжнародного туризму. Приїжджайте, побачите самі!

На стіл ведучого „кореспонденти" подають свої заяви, короткі відомості про країни Європи. Їх роботи буде оцінювати журі.

Ведучий: Ви слухали делегатів з різних країн і маєте можливість заключите з ними умовні торгові угоди.

„Кореспондент" із Фінляндії описує свою країну лісів, озер, каменів. Він пропонує співробітництво країнам, які продають обладнання для харчової промисловості.

„Кореспондент" Франції бажає купити парфуми та косметику.

„Кореспондент" із Швейцарії рекламує гірські пейзажі своєї країни, надійну систему міжнародних банків, пропонує відомі годинники, найсмачніші сири.

Подібним чином виступають і „кореспонденти" інших країн.

Висновки:

В Європі знаходяться розвинені держави світу, в господарстві яких переважають промисловість та невиробнича сфера.

Обробна промисловість у дев'ять разів більш розвинена, ніж видобувна.

Науково-технічний рівень дуже високий за рахунок впровадження передових технологій та кваліфікації працівників.

У структурі сільського господарства переважає скотарство.

Запитання:

Чим пояснюється високий рівень розвитку країн?

«Погоня у лабіринті»

Гра для вихованців гуртка „Євроклуб”

Мета: допомогти учням усвідомити необхідність вивчення грецьких міфів — золотого фонду світової культури; сприяти розвитку інтелектуальних здібностей, формуванню почуття прекрасного, культури мовлення, духовно-моральних цінностей.

Оформлення: Плакат (ігрове поле) «Погоня в лабіринті» та виставка літератури «Міфи та легенди народів світу».

Ведучий: Лабіринт — хитромудрий палац, де покої та переходи були такі заплутані і начебто схожі, що ніхто не міг знайти з нього вихід. Майстер Дедал, висланий на острів Крит, збудував Лабіринт на замовлення царя Міноса для його сина — чудовиська Мінотавра, щоб той не накоїв лиха.

З нашого лабіринту легко знайти дорогу. Потрібно лише правильно відповісти на запитання, і нитка знань швидко виведе вас з інтелектуального лабіринту, як нитка Аріадни вивела Тесея з Лабіринту Мінотавра. Хто першим пройде всі 16 кімнат — вийде з лабіринту, той і переможець. А хто в ньому залишиться, тому ще треба буде набувати знань, відкривати для себе багатство світової культури, безмежність людської уяви, а може, і правди...

Ведучий: Увага! Оголошуємо правила гри.

Усі команди грають одночасно.

Право відповіді надається команді, яка виявить бажання відповідати першою (капітан команди піднімає сигнальну картку).

Кожне запитання оцінюється в один бал.

Капітани команд у спеціальному конкурсі можуть принести команді додаткові бали.

Зараховується повна, правильна відповідь.

Усі учасники гри повинні бути уважними: запитання зачитується один раз, приймається лише одна відповідь, час на обговорення варіанту відповіді — 30 секунд.

Запитання:

1. Яке явище природи намагалися пояснити греки, склавши міф про Деметру та Персефону, про викрадення Персефони Аїдом? (Зміну пір року; одну третину року Персефона мала перебувати у царстві тіней, дві третини — з матір'ю Деметрою. Таким чином, зиму змінювала весна — наступало оновлення природи і життя.)
2. У давньогрецькому міфі розповідається, що цей бог винайшов кіфару і лук. Назвіть його ім'я. (Аполлон — покровитель музики і поезії, захисник справедливості, бог-провісник.)
3. Чим відрізнялися стріли Ероса — сина богині кохання Афродіти? (Гострі стріли зі щирого золота викликали кохання, з олова (тупі) — відганяли це почуття.)
4. Яким деревом стала юна красуня — німфа Дафна, не прийнявши кохання бога Аполлона? (Благородним вічнозеленим лаврам.)
5. Чим були небезпечні потворні чудовиська — Горгони? (Своїм поглядом вони перетворювали людей на камінь.)
6. Чому богиню кохання Афродіту називали ще Кіпрідою? (Афродіта народилася з морського шумовиння і вперше ступила на землю Кіпру — Кіприди.)
7. На острові Крит жив Пігмаліон. Якою справою він займався? (Різьбярством.)

8. Хто попросив дозволу у бога Геліоса промчати по небу на його золотій колісниці з крилатими кінями і загинув, бо не міг стримати коней? (Його син — Фаетон.)
 9. Прометей було прикуто до скелі. А в яких горах знаходилася ця стрімка скеля, куди прилітав величезний орел, розривав титанові груди, дзьобав йому печінку? (У Кавказьких горах.)
 10. На чію честь була названо столицю Греції? (Афіни Паллади - богині мудрості і справедливості, війни).
 11. Відомо, що Аріадна допомогла Тесею вибратися з Лабіринту. А чією дружиною вона стала? (Дружиною бога Діоніса, який забрав її на небо і зробив безсмертною.)
 12. Хто часто виконував різні доручення Зевса, був вісником олімпійських богів, зображувався з крильцями на сандаліях? (Гермес.)
 13. Хто випустив на волю сховані Прометеем від смертних у амфорі горе, турботи, злигодні, страждання, тяжких хвороби, залишивши людям лише сліпу надію? (Пандора.)
 14. Як називався храм богині Афіни (храм Діви) у стародавніх Афінах? (Парфенон)
 15. Скільки подвигів здійснив Геракл? (12)
 16. Хто з богів був кульгавим з дитинства? (Гефест)
 17. Кого з богів греки уявляли рогатим, на цапиних ногах, з волохатим тілом? Він раптово з'являвся і лякав подорожніх. (Бога лісів, гаїв, покровителя стад, пастухів і мисливців - Пана)
- Запитання для капітанів:
1. Що прикрашало ніс корабля «Арго»? (Дерев'яне зображення голови божественної Гери.)
 2. Який майстер збудував Лабіринт? (Дедал.)
 3. Назвіть крилату богиню перемог у війні, у спортивних чи музичних змаганнях. (Ніка.)
 4. Батько титанів, уособлення неба, одне з найдавніших божеств грецької міфології. Назвіть його ім'я. (Уран.)
 5. Де знаходилося золоте руно? (У Колхіді.)
 6. Як звали третю Горгону, яка була смертною? (Медуза.)
 7. Як називалася річка забуття в грецькій міфології? (Лета.)
 8. Як називали богинь джерел і тінистих гаїв? (Німфами.)
 9. Назвіть ім'я бога Сонця в Стародавній Греції. (Геліос.)
 10. Хто був батьком Зевса? (Кронос.)
 11. Назвіть ім'я опікунки шлюбу і родини в грецькій міфології. (Гера.)
 12. Як називалися напівлюди-напівкони, що мали голову, груди і руки чоловіка, а тулуб — коня? (Кентаври.)
 13. Назвіть ім'я богині справедливості і правосуддя в грецькій міфології. (Феміда.)
 14. Назвіть улюблену оселю прекрасних муз. (Гора Гелікон у Беотії.)
 15. Як називалася богиня хмар? (Нефела.)
 16. Як називався бог-коваль - покровитель ремесел? (Гефест.)
 17. Як звали матір Прометей? (Феміда.)
 18. У кого виховувався Ясон? (У кентаврів.)
 19. У кого закохався майстер-різьбяр Пігмаліон? (У статую - Галатею)
 20. Назвіть ім'я могутнього бога вітрів. (Еол.)
- Журі підводять підсумки гри.

Цікава Європа.

Назва частини світу, де ми живемо, походить від семітського слова «ереб» — захід сонця, вечір. Це означає, що Європа лежить на заході, де сонце заходить. З цим природним фактором пов'язаний давньогрецький міф, за яким верховний бог Зевс, перетворившись на бика, викрав дочку фінікійського царя Агенора і відніс її туди, де спочиває наше головне світило. Цей міф ліг в основу створення художніх полотен видатних майстрів пензля — Тиціана, Кпода, Порена, О. Серова.

Європою названий один із супутників Юпітера, відкритий у 1610 р. Галілео Галілеєм.

На сході Європа межує з найбільшою частиною світу — Азією. Цю назву дала також семітська лексема «асу» — схід сонця, ранок. Азія лежить там, звідки щоранку з'являється сонце. Європа й Азія поєднані між собою так тісно, що межа між ними є абсолютно умовною, і їх дуже часто, особливо останнім часом, об'єднують загальною назвою Євразія.

Назву екваторіальному материка Африці дали римляни. Тут визначальним є слово «афри» — так нащадки Ромула і Рема називали один із народів північної Африки. Корінь «арфи» є також у назві південноафриканського народу бурів — африканери і в слові «африкантроп». Так називали викопну людину неандертальського типу, фрагменти черепу якої знайдені поблизу озера Еясі в Танзанії.-

Північна і Південна Америки... З назвою цих двох величезних материків пов'язана сумнівна слава флорентійського мореплавця Америго Веспуччі. В 1499 — 1504 рр. він брав участь у кількох іспанських та португальських експедиціях до берегів Південної Америки і нібито першим описав відвідані землі. Це дало підстави лотаринзькому картографу М. Вальдземмюллеру назвати в 1507 р. Новий Світ на честь Америго Веспуччі Америкою, хоча і досі достеменно невідомо, хто відкрив її першим. Як справедливо пише прославлений мандрівник Тур Хейердал «...ім'я, місце народження і рік прибуття людини, що першою відкрила Америку, назавжди лишаться невідомими. І навряд чи вона сама усвідомлювала, що якоїсь миті відкрила землю нового континенту...». Але Новий Світ назвали Америкою, так його називають і нині.

Походження назви Австралійського континенту простіше. Слово «австраліс» у перекладі з латині означає «південна земля», а материк цілком лежить у південній півкулі. Цей корінь також входить до назви викопних людиноподібних приматів — австралопітеків, які жили близько 2,6 млн. років тому. Їх скелетні залишки знайдено на півдні та сході Африки.

І нарешті шостий материк — Антарктида. У перекладі з грецької мови — це країна, що лежить навпроти північних полярних країн. До назви цієї землі входить слово «арктос», що в перекладі з грецької означає «ведмедиця», — мається на увазі сузір'я Великої Ведмедиці, під яким лежить Арктика, тобто Північні полярні землі.

Слово «океан» походить від фінікійського слова «ог» — всеохоплюючий, безбережний. Назву Тихому океану дав незабутній Фернандо Магеллан, який організував перше навколосвітнє плавання і перетнув обширний водний простір за тихої погоди. Атлантичний океан називали за іменем міфічної країни Атлантиди. Назви Індійського та Північно-Льодовитого океанів зрозумілі самі собою.

Європа цікава нам – жителям цього континенту – з усіма її принадами.

Гаага – столиця європейського права.

Гаага – місто, що асоціюється з правом. Тут засідає Міжнародний Суд і Європейський відділ розширення судової співпраці (Євроюст). Європейська програма свободи, справедливості і безпеки 2004 року теж була затверджена в Гаазі.

Гаага є третім за розмірами містом в Голландії, після Амстердаму і Роттердаму. Хоча столицею держави є Амстердам, та саме в Гаазі відбуваються засідання парламенту, збирається уряд, засідає Верховний суд Голландії.

Гаага є колискою сучасних міжнародних відносин. Гаагські конвенції з 1899 і 1907 років заклали засади мирного вирішення конфліктів, визначили права і правила, які повинні діяти під час військових конфліктів. Це перші загальнообов'язкові акти міжнародного права (так само, як і Женевська конвенція).

У Гаазі діє Міжнародний Суд – єдиний орган ООН, що працює не в Нью-Йорку. Він розглядає конфліктні справи, що виникають між країнами-членами ООН, а також є дорадчим органом для інших відділів і агенцій ООН.

І це ще не все. У Гаазі знаходиться Міжнародний кримінальний суд і тимчасовий Міжнародний кримінальний суд для колишньої Югославії, які займаються переслідуванням та винесенням вироків для військових злочинців.

Гаага, як правило, дивує туристів своєю елегантністю, широкими вулицями і алеями, непритаманною для Голландії архітектурою і магазинами. Цікавим місцем для відвідувачів буде Мадуродам – містечко з макетами найбільш цінних пам'яток архітектури Голландії.

Болонія – місто університетів і спагетті.

У Болонському університеті навчалися такі знаменитості, як Коперник, Данте, Еразм Роттердамський. Болонія – символ європейського Universitatis є також патронатом програми щодо визнання вищої освіти громадян європейських країн.

Не можна не згадати відомий болонський процес – програму у справі вищої освіти, започатковану у 1999 році з ініціативи лідерів Європейського Союзу. Програма має на меті розв'язання трьох ключових завдань в справі вищої освіти, а саме: впровадження трьох наукових ступенів (бакалавр/магістр/доктор), забезпечення високого рівня викладання та загальне визнання дипломів. Завершальним етапом має бути створення до Європейського простору вищої освіти, до якого увійдуть 46 країн, у тому числі всі країни-члени Європейського Союзу. Візитною карткою Болонії також є спагетті по-болонськи і лазанья, завдяки яким місто отримало титул кулінарної столиці Італії.

Король шотландських фаст-фудів.

Помиляється той, хто вважає, що Шотландія є відомою у світі лише з чудовиська озера Лохнез. У 90-х роках ХХ ст. Шотландія стала відомою, як країна, де винайдено deer fried Mars bar, тобто смажений у фритюрниці шоколадний батончик Марс. У народі кажуть, що страву цю вигадав, заклавшись зі своїм приятелем, один з власників вже неіснуючого бару (chip shopu The Haven). Сьогодні на місці бару знаходиться Carron Fish і Chip Bar, в якому відвідувачам подають deer fried Mars bar. В 2000 році шотландський повар Ross Kendall у французькому ресторані The Chipper подав deer fried Mars bar з додатком кориці. І хоча французи тоді запевняли, що така страва у Франції не приживеться, то насправді “батончик по-шотландськи” став популярним у багатьох країнах світу. Приготування Марса в такий спосіб стало надзвичайно популярним в Сіднеї, в Австралії, на Тасманії. Рецепт приготування deer fried Mars bar такий: на 20 хв покласти батончик Марс в холодильник. З пшеничного, кукурудзяного борошна і порошку до печива, молока або

пива приготувати масу, по консистенції, подібну до сметани. Холодний батончик занурити в паніровку і смажити в глибокій олії аж поки утвориться коричнева шкоринка. Смажений батончик можна подавати на десерт з морозивом.

На велосипеді через Париж.

В Парижі впровадили послугу з прокату велосипедів, яка користується великою популярністю серед мешканців міста і туристів. За декілька тижнів кількість осіб, що скористались з прокату велосипедів, перевищила 1 мільйон. Сірі велосипеди стали невід'ємною ознакою французької столиці. Оплата за оренду на один день становить 1 євро. Орендований велосипед можна залишити на кожній з 750 станцій, які розміщено у різних частинах Парижа. Ця програма користується попитом у Парижі, Копенгагені, Женеві, Барселоні та Ліоні.

Чорний список авіакомпаній.

Європейська Комісія ухвалила четвертий актуалізований список авіакомпаній, що підлягають забороні виконання перевезень в Європейському Союзі.

До списку увійшли всі індонезійські авіакомпанії, державна авіакомпанія Анголи TAAG Angolan Airlines, а також український перевізник Volare Aviation Enterprise. Відмінено обмеження, які були впроваджені раніше на Pakistan International Airlines. Відповідно до нових норм авіаперевезень, прийнятих Європейською Комісією, припинити перевезення над територію ЄС повинні також авіакомпанії з Росії, Болгарії і Молдови.

Британці на кухні.

Так багато говориться про англійську кухню, що можна було б подумати: англійці – це люди, закохані в свій сніданок. Натомість англійці оголосили війну ожирінню підлітків, пасивності кухарів, кулінарній одноманітності і вегетаріанству. Зірками на телебаченні стали кухарі, які диктують тенденції, визначають моду і вигадують винятково смачні страви. Англійський ресторан Gordon Ramsay Restaurant - єдиний лондонський ресторан, що отримав три зірки у путівнику Michalin, а в 2009 році визнаний 24-м у рейтингу найкращих ресторанів світу. Стравою, що принесла ресторану визнання, виявились сирі мідії з вершками та ікрою, подавані в охолодженому росолі зі свіжою базилією.

Кухарі Англії виступають ініціаторами загальнодержавної акції, метою якої є усунення зі шкіл картоплі фрі та інших продуктів харчування, що мають репутацію нездорової їжі. Однак не всі діти були в захопленні від таких змін, оскільки виявилось, що замість традиційного фаст-фуду почали отримувати на обід овочеві запіканки або салати. Також деякі батьки оцінили акцію, як замах на свободу вибору того, що хочеться з'їсти. Однак багато шкіл позитивно оцінило ідею і почали реалізовувати програму “здорова їжа” в своїх школах. Таку кулінарну лінію названо "no-nonsense cooking".

Улюблені туристи європейців.

Японські туристи зайняли перше місце у конкурсі “улюбленців” власників європейських готелів. В опитуванні взяли участь 15 тис. власників готелів в усьому світі. 65% з них оцінили японських туристів за люб'язність, добрі манери, чистоту. На другому місці опинились туристи з США, їх характеризують як щедрих і відкритих, а на третьому місці швейцарці, які, на думку власників готелів, є спокійними і зважають на інших.

До першої п'ятірки також увійшли шведи і німці, які виграли цей конкурс у 2002 році. Найменше власники готелів люблять туристів із Франції. Трохи краще від французів оцінюють іспанців, китайців, росіян і англійців. Польські туристи посіли 21 місце (з 27) і розмістились перед турками, але за іспанцями.

Вихідні у великому місті.

До Праги – по взуття, до Парижа – по дешевий фірмовий одяг, а у Лондон – на печені каштани. Прага – місто ностальгії. Мілан Кундера вважав це місто за найпрекрасніше у світі. Прагу теж називають Парижем Східної Європи. Берлін – місто різноманітностей. Найсучасніша архітектура поряд з будівлями, що мають вікову історію.

Париж – місто романтиків. Столиця моди і shopping. За всіма рейтингами Париж завжди виграє, як найгарніше і найбільш романтичне місто світу.

Лондон – місто авангарду. Тут народжуються нові тенденції. В незвичний спосіб місто поєднує консерватизм з новаторством у мисленні, моді, мистецтві.

Будапешт – місто гострих смаків. Воно розташоване на мальовничих пагорбах над мостами Дунаю. Будапешт вітає туристів чудовими краєвидами, гострими стравами і гостинними мешканцями.

Засідання Євроклубу «Стати Європою, щоб бути Україною» Районної асоціації дитячих організацій Добровеличківщини «Добротворець» Добровеличківського ЦДЮТ Святково прибраний зал. На середині сцени - політична карта Європи, прапори Євросоюзу та України. У залі за столиками - члени Євроклубів.

Ведучий 1: Європа... Сухі рядки енциклопедії повідомляють, що ця частина світу розташована на заході Євразійського материка, населення - майже 800 млн осіб, площа - 11,5 тис. км².

Ведучий 2: Європа - найцінніша скарбниця досягнень та пам'ятників культури.

Ведучий 1: Європа - це багаторічна історія, досвід, політичні, духовні традиції європейських народів.

Ведучий 2: Одним із пріоритетів стратегічного розвитку України визнано інтеграцію нашої держави в Європейське співтовариство.

Ведучий 1: Європейський вибір України зумовлено її геополітичним положенням та спільною історією розвитку європейської культури.

Ведучий 2: Україна бажає стати повноправним мешканцем європейського дому, справедливо вважає, що має на це право. І своєю історією, і географічним розташуванням і тим внеском, який наш народ зробив у континентальну справу впродовж багатьох віків свого існування та боротьби.

Ведучий 1: Ми - горда держава незламних людей. Маємо безліч пропозицій, цікавих ідей. Європейський Союз для нас - майбуття, де забудемо про злиденне життя.

Ведучий 2: З метою вивчення спільних європейських цінностей, встановлення гарних стосунків з однолітками за кордоном та європейськими організаціями, підтримання курсу України на інтеграцію в європейську спільноту були створені Європейські клуби в навчальних закладах України.

Ведучий 1: Учні, члени клубів, є творчими особистостями, майбутніми громадянами нашої держави, яким не байдужа її доля.

Ведучий 2: Невипадково, при вступі до Євроклубу, вони дають урочисту обіцянку: «Я..., вступаючи до Євроклубу, обіцяю бути гідним громадянином своєї країни, сприяти підвищенню авторитету її духовних надбань, поширювати серед молоді європейські цінності та допомагати кожному, хто цього потребує».

Ведучий 1: Раді вітати вас, шановні друзі, в нашому Євроклубі, де на вас чекають цікаві презентації, інформації, ігри та розваги, а також пригощання в нашому Єврокафе.

Ведучий 2: Настав час нам познайомитись! Для цього я пропоную усім стати в одне велике коло і взятись за руки. Наше знайомство проведемо у вигляді гри «Як це цікаво». Починаючи від мене вправо, кожен учасник називає своє ім'я і захоплення. Наприклад: «Мене звуть Марина. Я люблю подорожувати». У відповідь усі учасники повинні вигукнути: «Як це цікаво!»

Ведучий 1: Настала черга пограти в гру «Так! Ні!». Я буду по черзі кожній групі читати питання, а ви обираєте позицію і у відповідь говорите -«Так! чи Ні!». Тож, починаємо:

- ЄС як союз держав-членів Європейської співдружності було створено згідно з договором про ЄС. *(Так)*
- Україна є членом ЄС. *(Ні)*
- Мета ЄС - створення економічного, монетарного і політичного союзу, а також упровадження спільного громадянства. *(Так)*
- ЄС керується принципами поваги до національної самобутності, демократії та фундаментальних прав людини. *(Так)*
- Рішення у ЄС приймається меншістю голосів. *(Ні)*
- 1 листопада 1993 року набрав чинності Маастрихтський договір, згідно з яким в м. Маастрихті (Нідерланди) було схвалено проект Договору про Європейський Союз. *(Так)*
- До ЄС входять 20 держав. *(Ні)*
- На прапорі Європейського Союзу 12 зірок. Для європейців це символ: 12 країн-засновників - 12 апостолів. *(Так)*
- 26 лютого 2001 року було підписано Ніццький договір, яким внесено зміни в Договір про Європейський Союз задля уможливлення подальшого розширення цієї організації. *(Так)*
- 26 лютого 2001 року відбулось ухвалення Хартії основних прав людини, яка вважається тріумфом європейської демократії. *(Так)*
- До Шенгенської угоди, яка почала діяти з 1995 року, крім інших європейських держав приєдналися і Великобританія та Ірландія. *(Ні)*
- Грошова одиниця ЄС - євро. *(Так)*

Ведучий 2: Ми познайомились, пограли, тож можемо розпочинати те, заради чого зібралися в цій залі - презентацію Євроклубів. Я надаю слово членам Євроклубу «Союз» *(Виступи учнів)*.

Ведучий 1: Ми пропонуємо вам здійснити невеличку історичну подорож Європою.

Ведучий 2: У Німеччині нараховується біля десяти тисяч замків, що у п'ять разів більше ніж у Британії та Ірландії. Німецькі архітектори полюбляли зводити замки на неприступних скелях.

Ведучий 1: А найбільший замок світу - Градчани, знаходиться у Празі, столиці Чехії. Він займає більше семи гектарів. Градчани були побудовані у IX столітті як резиденція королів Богемії.

Ведучий 2: Кулінарія. Вживання шоколаду у Швейцарії становить на рік 19 кг на душу населення, у США - 13, в Україні - 4 кг.

Ведучий 1: У Південному Уельсі печуть пиріжки із зеленими дарами моря. Караген, чи ірландський мох, додають до морозива та вершкових пудингів, щоб надати їм густоти.

Ведучий 2: «Театр Олімпіко» в місті Вінченца, що в Італії - найдавніший театр. Його було відкрито понад чотириста років тому, а він дає вистави і донині.

Ведучий1: Стародавня Італія не мала ні короля, ні імператора. Кожне місто було окремою державою.

Ведучий 2: Вулиці стародавнього Парижа носили назви ремесел: вулиця Пінькарів, вулиця Ткачів, вулиця Склярів...

Ведучий1: Понад чотириста років тому в англійському місті Стретфорд народився один із найзнаменітніших драматургів - Вільям Шекспір.

Ведучий 2: Настав час презентувати свій клуб членам Євроклубу «Планета»
(Виступи дітей).

Ведучий1: У європейців є добра традиція - дарувати квіти. Найчастіше квіти дарують жінкам та дівчатам. Які і де? Півонії вважаються знаком дружби, троянди і гвоздики - знаком любові, айстри - печалі, хризантеми — вірності й жалю, бузок є символом нерозділеної любові...

Ведучий 2: Але справжньою царицею квітів є троянда. Її любили, їй поклонялися, її оспівували з давніх давен. Про неї створено стільки легенд...

Ведучий1: За Кораном біла троянда виросла з крапель поту Магомета. А в Англії троянда відіграла цікаву роль у житті королеви Вікторії. Розповідають, що коли приїхав в Англію свататися до неї Альберт Кобурський, то королева на знак своєї прихильності до нього відшпилила від корсажу троянду і передала йому. Принц був зачарований таким виявом уваги. Але не мав петлиці, куди б міг прикріпити коштовний подарунок, і зробив ножем надріз на одязі саме напроти серця, куди застромив троянду. Цей жест остаточно полонив Вікторію і доля її була вирішена.

Ведучий 2: Тюльпан - це гість із далекого Ірану, в Західну Європу потрапив лише в 1559 році - у Німеччину перші його цибулини привіз німецький посол при турецькому дворі. Звідси вони розійшлися по всій Європі. Але ніде захоплення цією квіткою не досягло таких небачених розмірів, як у Голландії, де воно перетворилося на тюльпаноманію. Торгівля тюльпанами і їх цибулинами виявилася прибутковою. За одну цибулину сорту «Адмірал» було заплачено: 24 чверті пшениці, 48 чвертей жита, 4 бики, 8 свиней, 12 овець, 2 бочки вина, 4 бочки пива, 2 бочки олії та один срібний кубок.

Ведучий1: У деяких країнах Західної Європи потрібно бути обережним відносно до того, щоб дарувати жінкам на свято хризантеми. В Італії, Франції, Греції, Німеччині, Угорщині їх приносять у зв'язку із сумними подіями.

Ведучий 2: В Іспанії хризантеми кладуть лише до пам'ятників чи могил. Обережність потрібно проявляти і відносно до гвоздик. Їх ніяк не можна дарувати француженкам: у цій країні вважають, що гвоздики приносять в дім нещастя. У Франції прийнято дарувати квіти лише білого кольору. В Естонії дарують одну квітку.

Ведучий1: Для кожного Євроклубу ми підготували по одному цікавому запитанню на квіткову тематику. Для обговорення дається одна хвилина, після чого хтось один повинен дати відповідь.

- Назва якої квітки збігається з назвою кондитерського виробу? (Ірис)
- У першу неділю березня німці відзначають день цих квітів. Яких? (Фіалок)
- Яка рослина може замінити каву? (Відвар кульбаби)
- На гербі якої азіатської держави можна побачити квіти хризантем? (Японія)

Продовжуємо презентації і я надаю слово членам Євроклубу «Паросток»
(Виступи дітей),

Ведучий1: Хочемо запропонувати вам відпочити і пограти у гру-футбол «Галопом по Європі». Я пропоную всім встати у коло. Один буде читати запитання, а я в той же час кидатиму комусь м'ячик. Ви швидко говорите відповідь і повертаєте мені м'яч. Тож, починаємо!

- Першу карту, на якій була зображена Європа, Азія та частина Африки склав давньогрецький вчений... *(Ератосфен)*
- Перший збірник карт України склав у 1650 році французький інженер... *(Тійом де Боплан)*
- Найвища гірська вершина Європи висотою 4807 м - гора... *(Монблан в Альпах)*
- Країна гейзерів та вулканів... *(Ісландія)*
- Столиця Ісландії є одним із найчистіших міст світу. Це місто... *(Рейк'явік)*
- Найдовша річка Європи...*(Волга)*
- Скільки країн перетинає друга за довжиною річка Європи - Дунай? *(10)*
- Найбільший півострів Європи, площею 800 тис. км ... *(Скандинавський)*
- Острів Великобританія відділяє від суходолу протока... *(Ла-Манш)*
- Місто Лондон стоїть на річці... *(Темзі)*
- Найменша європейська країна, площа якої 0,44 км² ? ... *(Ватикан)*
- Найбільш густозаселена країна Європи-15321 житель на 1 км
- *(Монако)*
- Місто Париж стоїть на річці... *(Сені)* Найвищий водоспад Європи Бельбек висотою 866 м існує в країні водоспадів... *(Норвегії)*
- Найглибша в світі печера Жан-Бернар, глибиною близько 1600 м, знаходиться у... *(Франції)*
- Найдовша печера України та друга за довжиною у світі, розташована на заході Подільської височини, називається ... *(Оптимістична)*
- Найвища вершина Українських Карпат - гора ... *(Говерла)*
- На річці Західна Двіна знаходиться столиця Латвії, місто ... *(Рига)*
- Найбільше море, що омиває Європу ... *(Середземне)*
- Третя за довжиною європейська річка. *(Дніпро)*
- Європу від Азії відділяють гори ... *(Уральські)*
- Вулкан Везувій знаходиться на півострові... *(Апенінському)*
- Наймілкіше море Європи, максимальна глибина -14 м,... *(Азовське)*
- Крайня західна точка Європи - мис ... *(Рока)*
- Найбільший півострів Середземного моря ... *(Балканський)*
- Найкоротша в світі річка Аріль, довжиною 84 м, знаходиться в країні...*(Італії)*
- Найбільший півострів Чорного моря ... *(Кримський)*
- Самий відомий вулкан на острові Сицилія, на якому більше 270 кратерів ...*(Етна)*
- Самий старий вулкан в Європі, який знаходиться на Чорноморському узбережжі Криму в Україні - ... *(Карадаг)*
- На заході Європу омиває океан -... *(Атлантичний)*

Ведучий 2: Продовжуємо наші презентації і до виступу я запрошую клуб «Співдружність» *(Виступ дітей).*

Ведучий1: Я пропоную всім трішки помріяти в конкурсі «Куди я хотів би поїхати влітку на канікули?». *(Розповіді команд)*

Ведучий 2: А наступний конкурс - ваше домашнє завдання, нагадаю його етапи:

- виготовлення свого паспорта;
- «пакування багажу»;
- опис подорожі;
- традиції і звичаї цієї країни;
- подорожні замітки;
- які сувеніри можна привезти з цієї країни;
- імпровізовані інтерв'ю з місцевими жителями.

Результати конкурсу: оцінюються достовірність, проходження всіх етапів, наочність, оригінальність, глибина знань про країну.

Ведучий1: Настав час проводити жеребкування і визначити, в якій послідовності всі команди будуть брати участь у конкурсі.

(Проводиться жеребкування та конкурс).

Ведучий 2: Дякуємо всім за гарну підготовку та змістовні розповіді.

Ведучий1: Завершуючи нашу сьогоднішню зустріч, хочеться сказати: на маленькій території Європи існують 44 держави, економіка й культура яких тісно переплелася між собою. Європа змінює своє обличчя, а також змінює обличчя усієї карти світу.

Ведучий 2: А наша Україна знаходиться в епіцентрі цих змін, доводячи своє прагнення називатися європейською державою. Тому кожен із нас може з гордістю сказати: «Я - європеєць!»

Ведучий1: Україна - велика і сильна держава, що несе з давнини перемогу і славу, Незалежна, розвинена наша країна, Дорога і найкраща моя Батьківщина!

Ведучий 2: Громадянином європейським хочу стати я, щоб в ньеньки моєї було ліпшим життя, щоб країна була конкурентоспроможна, а кожна родина - щаслива й заможна.

«Подорожуючи Францією»

1. Яким морем омивається Франція на півночі? (Північне море, Ла-Манш)
2. Якого кольору французький національний прапор? (Блакитний-білий-червоний)
3. Яке місто Франції є містом-побратимом Києва? (Тулуза)
З якою країною, найменшою за площею межує Франція? (Люксембург)
4. Назвіть найдовшу річку Франції? (Луара)
Який острів знаходиться в Середземному морі? (Корсика)
5. Назвіть головний проспект Парижа.(Слісейські поля)
6. На якій площі Парижа знаходиться тріумфальна арка: на площі Зірки чи площі Шарля де Голля?(На площі Зірки)
7. Назвіть найстаріший університет Парижа в світі.(Сорбонна)
8. Яка річка омиває столицю Франції? (Сена)
9. Назвіть найзнаменитіший символ Парижа. (Ейфелева вежа)
10. В якому столітті була заснована Сорбонна -ІЗ чи 18ст?(ІЗ столітті)
11. Куди впадає Сена: в Ла-Манш чи в Атлантичний океан? (В Ла-Манш)
12. Які гори розташовані на півдні Франції? (Піреней)
13. Назвіть найбільший порт на півдні Франції (Марсель)
14. В якому місті Франції придумали відоме місто „Безе"? (Парижі)
15. В якому французькому місті відбуваються театральні фестивалі: в Канні чи в Авіньйоні?(Авіньйоні)

16. Яка висота Ейфелевої вежі :319 чи 517м? (319м)
17. Назвіть найвідоміший музей образотворчого мистецтва Парижа та світу. (Лувр)
- 18.Скільки років Парижу? 2000 чи 3000 (2000)
19. В якій провінції Франції іскристе вино? (У Шампані)
- 20.Скільки сортів сирів випускає Франція? (більше 300)
- 21.Який спорт найпоширеніший у Франції: футбол чи велоспорт? (футбол)
- 22.Назвіть національну емблему (спортивну) Франції (Галльський півень)
- 23.Який вид сиру виробляють в Нормандії: камамбер чи сент - Агюр? (Камамбер)
- 24.Яка парфумерна фірма є французькою: Ланком чи Лакмус? (Ланкос)
- 25.Який вид спорту найпопулярніший на півдні Франції? (Регбі)
- 26.Назвіть вершину Альпійських гір. (Монблан)
- 27.Яке свято відзначають у Франції 25 листопада? (Свято карток)
- 28.Яка квітка є символом французької революції: троянда чи гвоздика? (Гвоздика)
- 29.Як називається напій, що виробляють у Франції з яблук? (Сидр)
- 30.Провінція Нормандія славиться своїми килимами чи мереживами? (Мереживами)
- 31.Назвіть французького художника, автора картини „Герніка" (Пабло Пікассо)
- 32.Який ресторан розташований на Ейфелевій вежі? (ресторан Жуль Верн)
- 33.Назвіть найвідоміше кладовище Парижа. (Перлашез)
- 34.Скільки мостів перетинають Сену: 12 чи 34? (34)
35. Назвіть автора роману „Червоне і чорне" (Стендаль)
- 36.Що таке Камеді - Француз: музей чи театр? (Театр)
- 37.Яке прізвисько мав французький актор Жерар Фіміг (Фанфан - тюльпан)
38. Яке ім'я французької актриси Лорен: Анет чи Софі? (Софі)
- 39.Який острів знаходиться на Сені? (Сіте)
- 40.В якому місті народився Ж. Філіг: Жанні чи Тулузі? (Канні)
- 41.Назвіть визначну пам'ятку острова Сіте. (Собор Паризької Богоматері)
- 42.Яка сім'я вчених отримала Нобелівську премію більше трьох раз? (Кюрі)
- 43.Коли французи п'ють аперитив: коли хворі чи перед їжею? (Перед їжею)
- 44.Який сир у Франції називається королем сирів? (Рокфор)
- 45.В якому французькому місті проходять міжнародні кінофестивалі? (Канні)
- 46.На скільки років обирається президент Франції? (на 7р.)
- 47.В якому році було збудовано Шлейфову вежу? (у 1889р.)
48. Назвіть французького вченого, засновника мікробіології, що відкрив вакцину проти сказу? (Луї Пастер)
- 49.Назвіть французького актора, зіграв головну роль у фільмі „Іграшка". (П. Рішар)
- 50.Назвіть прізвище французьких братів, що винайшли кіно. (брати Мольєр)
51. Як звали циганку з відомої однойменної новели П. Меріме? (Кармен)
- 52.Назвіть ім'я відомого французького математика Вієта. (Франсуа)
- 53.Назвіть слово французького, що є синонімом епохи середньовіччя. (Ренесанс)
- 54.В костюмі якого героя був похований відомий актор Ж.Фіміг? (В костюмі Сіда)
- 55.Як по - французьки звучить „Я вас кохаю" (Же ви зем)
- 56.Скільки літер у французькому алфавіті: 26 чи 28? (26)
- 57.В якому році Франція була звільнена від фашистських окупантів? (в серпні 1944р.)
- 58.Назвіть газету, яка являється центральним органом КПФ? (Юманіте)

59. Як називалася ескадрилья, що діяла на радянсько - німецькому фронті в 1943- 1945р.? (Нормандія - Неман)
60. Назвіть відому в світі французьку в'язницю. (Бастилія)
61. Скільки днів існувала Паризька Комуна? (72)
62. Назвіть найстарішу галузь французької промисловості. (Текстильна)
63. Яка французька парфумерна фабрика найпрестижніша в світі? (Ланком)
64. Хто стоїть на чолі Французької держави? (Президент)
65. Що знаходиться під Тріумфальною аркою? (Могила Невідомого солдата)
66. „Я був приречений грати дебілів...”- хто є автором цього вислову? (Жан - Поль Бельмандо)
67. Назвіть автора казки „Ослина шкура”. (Шарль Перро)
68. В якому кварталі знаходиться Сорбонна? (в Латинському)
69. Як називають французького Діда Мороза? (Пьер - Ноель)
70. Територія Франції розділена на департаменти чи округи? (департаменти)
71. Назвіть лозунг французької революції. (Свобода - Рівність - Братерство)
72. В якому французькому місті проходять ярмарки книг: в Марселі чи Ніцці? (ВНіцці)
73. Як називається французький швидкісний поїзд? (фр. аббревіатура те - же - ве)
74. Яка провінція Франції славиться приготуванням супу „Буйябес” ? (Нормандія)
75. Бакалавр відповідає водійським правам чи атестату? (атестату)
76. На скільки департаментів поділена Франція: 22 чи 96? (96)
77. Яким французьким словом називають торговця старими книгами? (Букініст)
78. Якої висоти Єгипетський обеліск 23 чи 31м на площі Згоди? (23)
79. Назвіть найвідоміший аеропорт Франції? (Шарль де Голь)
80. Назвіть слово французького походження, що означає збою смертної казні, відсікаючи голову засудженому. (Гільйотина)
81. Назвіть найвідоміший центр руху опору у Франції. (Ліон)
82. З якою країною Франція межує через Ле - Манш ? (З Великобританією)
83. Яка річка Франції бере початок у Іспанії, протікає через Францію і впадає в Атлантичний океан? (Горона)
84. Назвіть прізвище людини, що винайшла автоматичний скафандр. (Жан - Ів - Кусто)
85. Хто з цих футболістів є француз: Пеле чи Платіні? (Платіні)
86. Без чого не має кулінарії за французьким прислів'ям? (Без сиру „Без сиру немає кулінарії,,)
87. До якого типу держав належить Франція? (Буржуазна Республіка)
88. Назвіть відому вам французьку автомобільну фірму (Пежо, Рено, Сітроен)
89. Яка площа тісно пов'язана з революційною боротьбою французького народу? (Площа Згоди)
90. Назвіть слово французького походження, що означає подорож, поїздку. (Вояж)
91. За чийм наказом було споруджено Тріумфальну арку? (Наполеона)
92. Ким і в якому році був запроваджений триколовий прапор Франції? (Наполеоном в 1812р.)
93. Яку вагу має французький батон: 300 чи 500г? (300г)
94. Яке місто сьогодні вважається гастрономічною столицею Франції: Лілль чи Ліон? (Ліон)
95. Якого хліба не їдять у Франції? (чорного)

96. У якому столітті французи почали грати у футбол: у 18 чи 19 ст.? (У 19 ст. 1890 р.)
97. Яку квітку дарують 1 травня у Франції? (Конвалію)
98. В якому віці Наполеон став генералом? (У 24 р.)
99. Як звали горбуна в романі В. Гюго „Собор Паризької Богоматері”? (Квазімодо)
100. Як називаються змагання з велоспорту, що проходять щорічно в липні місяці? (Тур де Франс)
101. Де залишає подарунки Дід Мороз французьким дітям? (У чобітках біля каміна)
102. На якому острові народився Наполеон? (Корсика)
103. Як називається свято яке французи святкують 1 квітня? (Квітневі рибки, День гумору)
104. Яке французьке місто славиться своїм шампанським? (Реймс)
105. Яку провінцію Франції перетинають три найбільших річки? (Бургонію)
106. Назвіть кишенькову газету французів. (Фігаро)
107. Яке місто Франції є центром зимових видів спорту та рідним містом Стендала? (Гренобль)
108. Скільки видів соусів нараховує французька кухня? (3000)
109. Яке місто славиться приготуванням смажених качок? (Руан)
110. Назвіть найвідомішу картину Дувра. („Джоконда" Леонардо де Вінчі)
111. Назвіть сьогодиншнього президента Франції. (Жак Ширак)
112. Назвіть національний гімн Франції. (Марсельєза)
113. Скажіть коли французи святкують своє головне національне свято? (14 липня)
114. Коли відбувається Канський фестиваль: весною чи влітку? (весною)
115. Яка провінція є батьківщиною Мірей Матьє: Британія чи Прованс? (Прованс)
116. Назвіть автора „Марсельєзи”. (Руже де Ліель)
117. Який французький автор зіграв свою першу роль „На останньому подиху Жана Люка Годара і завоював успіх? (Ж.П. Бельмондо)
118. Якщо вас запросили у гості до французів ви прийдете: на чверть часу раніше чи на чверть часу пізніше? (На чверть часу пізніше)

ВИСНОВОК

Освіта – є найважливішою складовою суспільства, і з одного боку залежить від процесів, що відбуваються в ньому, повинна швидко реагувати і відповідати стану науково-технічного прогресу, тенденціям розвитку економічної сфери країни, а з іншого, безумовно, впливає на всі процеси і сторони життя оскільки готує фахівців, розвиває особистість, формує певні життєві погляди. Тому, особливої уваги заслуговує сучасний стан, проблеми впровадження і перспективи інноваційних технологій в освіті нашої країни.

Це зумовлено певними обставинами:

По-перше, розбудова суверенної держави викликала необхідність зміни системи освіти, організації навчально-виховного процесу у навчальних закладах різного типу: ліцеях, гімназіях, авторських школах, коледжах, центрах естетичного виховання, приватних, недільних, духовних школах. Пошуки, які ведуть колективи навчальних закладів нового типу, можуть збагатити не лише шкільну практику, а й педагогічну науку.

По-друге, виконання соціального замовлення сучасного етапу розбудови нашої держави – це є особистості, які здатні засвоювати й творчо розвивати культуру, які потребують постійного пошуку нових форм навчання, індивідуального підходу, нових технологій навчання і виховання. В цій ситуації суттєво зростає роль і авторитет педагогічного знання, яке може стати теоретичною базою для нових пошуків та інновацій.

По-третє, змінився характер ставлення педагогів до факту засвоєння і застосування педагогічних нововведень. Якщо раніше діяльність педагога обмежувалася використанням рекомендованих зверху нововведень, то сьогодні, вона набуває дослідницько-пошукового характеру: учитель обирає нові програми, підручники, використовує нові прийоми і способи педагогічної діяльності, приймає участь у навчальних програмах, проектах, обмінах в Україні та закордоном.

По-четверте, створилася реальна ситуація конкурентно-здатності закладів освіти, спричинена входженням загальноосвітніх, позашкільних, вищих навчальних закладів у ринкові відносини, створенням нових типів навчальних закладів.

Місія сучасної освіти - усвідомлення життя молоді і допомога у вихованні громадян, які зможуть жити і продуктивно працювати в нових умовах (соціальних, техногенних, екологічних тощо), неперервної освіти, а точніше самоосвіти, порівняння того, якими речі є, з тим, якими вони мають бути.

Це процес само оцінювання, який згодом стає невід'ємною частиною життя особистості і дає можливість обмірковувати результати життєдіяльності. Успішною буде життєдіяльність лише тієї особистості, яка буде вчитися та самоудосконалюватися все своє свідоме життя.

Участь вітчизняної системи освіти в євроінтеграційних перетвореннях має бути спрямована лише на її розвиток, набуття нових якісних ознак, а це можливо тільки шляхом проведення модернізації нормативно-правової бази вітчизняної освіти та створення програми послідовного зближення її з європейським освітнім і науковим простором. В Україні багато зроблено для вирішення цих проблем, про це свідчить наявність цілої низки нормативно-правових актів, але на сьогодні існують проблеми правового механізму забезпечення якісного виконання модернізації освіти, яке можна вирішити тільки на державному рівні.

Адже головна мета сучасної освіти – виховання сучасної людини, яка повинна бути здатною:

- швидко адаптуватися в мінливих життєвих ситуаціях;
- критично мислити;
- використовувати набуті знання і вміння у житті;
- бути здатною генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення, творчо мислити;
- бути комунікабельною, контактною в різних соціальних групах;
- вміти запобігати будь-яким конфліктним ситуаціям та успішно виходити з них
- цілеспрямовано використовувати свій потенціал для самореалізації в особистісному і професійному плані, а також в інтересах суспільства держави
- уміти добувати, переробляти інформацію, застосовувати її для індивідуального розвитку і самовдосконалення;
- бережливо ставитися до свого здоров'я і здоров'я інших як найвищої цінності;
- бути здатною до вибору альтернатив життя;
- вміти планувати стратегію власного життя, орієнтуватися в системі найрізноманітніших суперечливих і неоднозначних цінностей;
- вміти визначати своє життєве кредо і свій стиль життя.

ЛІТЕРАТУРА

- Державну мову – в систему освіти України // Освіта України. – 1996. – № 11, с. 5
- Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття). – К.: Райдуга, 1994.
- Державна цільова програма інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2008 - 2011 роки
- Європейська інтеграція: крок за кроком: Посібник для журналістів/ Укл. Дмитро Корбут, І. Красікова, викладач Кременчуцького професійного ліцею ім. А. С. Макаренка//Все для вчителя – 2005 - №15-16, с.36
- Ключові факти та цифри про Європу та європейців: Пер. з англ. / Представн. Єврокомісії в Україні та Беларусі. - Київ : КПФ "А-Скрін", 2006. - 79, с.
- Міжнародні відносини та зовнішня політика: Навчальний підручник. -К.: Либідь, 1999. - 557 с.
- Олена Гонта, Інна Підлуська та ін.; Ред. Віктор Замятін,. -Київ: Фонд "Європа ХХІ", 2001. -215 с.Освіта в Україні: Нормативна база. – 2-е вид. – К.: КНТ, 2006. – 484 с.
- Передрій О. С. Міжнародні економічні відносини: Навчальний посібник. -К.: Центр навчальної літератури, 2006. -273 с.
- Політична історія ХХ століття: Навч. посібник. -К.: КНЕУ, 2001. -374 с.
- Поступна О.В., старший викладач кафедри соціальної і гуманітарної політики ХарРІ НАДУ «Нормативно-правове забезпечення вищої освіти в Україні в контексті європейської інтеграції»
- Прокопенко Л.Л. Процеси державотворення і освіта.
- Проект Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки
- Розширення Європейського Союзу: вплив на відносини України з центральноєвропейськими сусідами. -Київ: К.І.С., 2004. -358 с.
- Розвиток освіти в Україні (1992-1993 рр.): Доп. 44-ї сесії Міжнар. конф. з питань освіти (жовтень 1994). – К.: Міносвіти України, 1994. – 118 с.
- Цимбалістий В. Ф. Теорія міжнародних відносин: Навчальний посібник. -Львів: Новий Світ-2000, 2006. -320 с.
- Гугл-група Української мережі європейських клубів доступна тут: <http://groups.google.com.ua/group/ukraineuroclubs>
- Фото-альбом Української мережі європейських клубів доступний тут: <http://picasaweb.google.com.ua/euroclub.org.ua/>
- Група "Євроклуби в Україні" на сайті Фейсбук.ком: <http://www.facebook.com/pages/Euroclubs-in-Ukraine/173021242735327> (натисніть "Like", аби вподобати її :)
- Група Української мережі європейських клубів "Euroclubs - Євроклуби - Евроклубы" на сайті ВКонтакті.ру: <http://vkontakte.ru/club1725784>
- Група Української мережі європейських клубів "EU Volunteers for Ukrainian Euroclubs": <http://www.facebook.com/group.php?gid=342377320773>